حزبەکەتان لەو جۆرە نی‌یە کە دەرفەت بە هەل دەزانێ ... حزبەکەتان لەو جۆرەیە کە دەرفەت بە دەست دێنێ .. حزبەکەتان لەو جۆرە نی‌یە کە بیروباوەڕەکانی لە تاریکایی‌دا دەچەسپێنێ ... حزبەکەتان لەو جۆرەیەکە لە تاریکیدا شت ناکات ..

سەرۆکی فەرمانده
صدام حسین

ڕۆژنامەیەکی هەفتانەیە
١٠ لاپەڕە
٢٥ فلس

هاوکاری

التضامن

شەقامی الجمهوریە
مەیدانی الخلانی
ت ٨٨٧٥٧٩٥/٥ خەت
ساڵی ١٩٧٠ دامەزراوە

دەزگای ڕۆشنبیری وبڵاوکردنەوەی کوردی
بەڕێوەبەری گشتی و سەرنووسەر
اسماعیل رسول

● الاثنين ٢٥ شباط ١٩٨٠ العدد ٥١٤ ●

● دووشەممە ٢٥ی شوبات ١٩٨٠ ژمارە ٥١٤ ●

سەرۆکی فەرمانده :

یاساکان بۆ خزمەت وپاراستنی ماف و سەربەرزی مرۆڤ دانراون

هاووڵاتی چاك ئەوەیە کە لەکاری خۆیدا داهێنەرو ئەلقەکانی ڕۆتینی کەم دەکاتەوە وکاتی خۆی بۆ خزمەتی نیشتمانەکەی دەخاتە کار

بەڕێز سەرۆکی فەرمانده صدام حسین سەر لە بەیانی ڕۆژی شەممەی رابوردوو سەری لە باخچەی منداڵان و داینگای الفارس و ئوتێلی منسورو بەڕێوەبەرایەتی پەروەردەی کەرخ داوە

بەڕێز سەرۆك لە کاتی سەردانەکەی بۆ باخچەی منداڵانی الفارس هۆزانستی‌یە نوێکانی بە سەرکردۆتەوە کەبۆ فێرکردن و ڕێنومایی کردنی منداڵان بە کار دەهێنرێت بەجۆرێك لەگەڵ ڕێبازی شۆڕشدا بگونجێت لە بنیاتنانی کۆمەڵگای نوێ و خولقاندنی بنکەیەکی بەتیندا .

بەڕێز سەرۆك لە کاتی سەردانەکەی بۆ داینگای ((الفارس)) لە کەرخ ئەوەی دووپات کردۆتەوە کە پێویستە ئەو هۆیە پەرەسەندوانە لە پەروەردەکردنی منداڵدا بە کاربهێنرێت کە لەگەڵ خواستی دوارۆژماندا بگونجێت لە بنیاتنان و پێشکەوتندا .

وە لە ئوتێلی مەنسور بەڕێز سەرۆك لە بە سەرکردنەوەی بەشە جۆر بە جۆرەکانی ئوتێلەکەدا گوێی لە درێژەی باسی ئەو خزمەتگوزاریانە گرتووە کە لەو ئوتێلەدا پێشکەش دەکرێت، لەگەڵ ئەو ئامێرە پێشکەوتووانەی بۆ ئەو مەبەستە خراونە تەکار .

لە کۆتایی سەردانەکەیدا بەڕێز سەرۆك لە لایەن کارگێرانی ئوتێلەکەوە بە گەرمی بەرێ کراوەو ئەو کارگێرانە ئەوەیان دووپات کردۆتەوە کە ئامادەی ئەوەن کۆششیان زیاتر بکەن بۆ پێشکەش کردنی خزمەتگوزاریەکی زیاتر بە هاووڵاتیان .

بەڕێز سەرۆك صدام حسین لە سەردانەکەیدا بۆ بەڕێوەبەرایەتی پەروەردەی کەرخ گوێی لە درێژەی باسی جۆری ئیش و کاری بەڕێوەبەرایەتیکە گرتووە .

بەڕێز سەرۆك صدام حسین کاتێ سەیری معامەلەی هەندی لە مامۆستایان و هاووڵاتیان کردووە ئەوەی دووپات کردۆتەوە کە پێویستە حەلقەکانی ڕۆتین کەم بکرێتەوە بۆ بە جێ گەیاندنی معامەلەکان و کورت کردنەوەی کات و بەکارهێنانی لە کاری بنیاتنان و پێشکەوتندا .

هەر وەها وتی : کە هاووڵاتی چاك ئەوەیە کە لە ئیش و کارەکانیدا ئیبداع دەکات و حەلقەکانی ڕۆتین کورت دەکاتەوە کاتی خۆی بۆ چاکەی نیشتمانەکەی بەرهەم دەهێنێ .

هەر وەها سەرۆکی فەرمانده وتی .. یاساکان بۆ خزمەتی مرۆڤ و پارێزگاری کردنی کەرامەتی و مافەکانی دانراوەو ئەو شایستەی پێشکەوتنە لەگەڵ پێشکەوتنی ژیان گونجاندنی لەگەڵ کۆمەڵدا .

بەڕێز سەرۆك ئامۆژگاری و ڕێنمایی خۆی پێشکەشی کارگێرانی بەڕێوەبەرایەتیکە کردووەو بۆ پەرەبەکاردان و خێرا کردن لە راپەراندن و بە جێ گەیاندنی کاری مراجیع و مامۆستایاندا بە شێوەیەکی چاکتر کە لایەق بێت لەگەڵ ئەو پەروەردەیەدا بە پێگەیشتوانی نوێی پێشکەش دەکەن بۆ خزمەتی شۆڕش و بە جێ گەیاندنی ئامانجە چارەڕوان کراوەکانی .

هەزاران لەو هاووڵاتیانەی لە نزیك بارەگای بەڕێوەبەرایەتیکەوە کۆمەڵیان بەستبوو خۆشەویستی و ڕێزو ستایشی خۆیان بەرامبەر ئەم سەردانەی سەرۆکی فەرمانده نیشان داوە کە بە شێوەیەکی واقیعیانە ئەوە نیشان دەدات کە سەرکردایەتی لەگەڵ جەماوەردا دەژێت و لە کاری ڕۆژانەیدا لێی جیا نابێتەوە..

ئا. د. ع

بەڕێز سەرۆك نامەیەکی دەستنووسی لە سەرەك وەزیرانی ژاپۆنەوە پێ گەیشتووە

بەڕێز سەرۆك صدام حسین نامەیەکی دەستنووسی لە بەڕێز ماسایوشی ئۆهێرا سەرۆك وەزیرانی ژاپۆنی پێگەیشتوە پەیوەندی هەیە بە ئاڵوگۆڕکردنی بیروڕا دەربارەی گرنگترین مەسەلەکانی نێودەوڵەتان و پەیوەندی دووقوڵی لە نێوان هەردوو وڵاتی دۆستدا .

نامەکە نێراوی تایبەتی بۆ لای بەڕێز سەرۆك صدام حسین لە سەرەك وەزیرانی ژاپۆنەوە بەڕێز سونودا وەزیری دەرەوەی پێشوو ئەندامی پەرلەمانی ژاپۆنی گەیاندوویەتی لەو پێشوازیەدا کە بەڕێز سەرۆك لە بارەگای تایبەتی خۆی لە کۆشکی کۆماری لێی کردووە لە ئێوارەی ڕۆژی شەممەی رابوردوودا لە چاوپێکەوتنەکەدا بەڕێز دکتور سعدون حمادی وەزیری دەرەوەو عەقید روکن طارق حمد العبدالله وەکیلی سەرەك دیوانی سەرۆکایەتی کۆمارو بەڕێز باڵوێزی ژاپۆن لە بەغدا ئامادەبوون .

جەماوەری میسر بەردەوامە لە نیشاندانی نارەزایی خۆی بەرامبەر هەڵکردنی ئاڵای زایۆنی لە قاهیرەدا

پایتەختە عەرەبیەکان - ٢٠ - ئا. د. ع . ئاژانسەکان
جەماوەری عەرەبی میسر بەردەوامە لە نیشاندانی ئازارو نارەزایی خۆی بەرامبەر ئەم هەنگاوەی دوایەی ساداتی خایەن بە هەڵکردنی ئاڵای زایۆنیەت لە ئاسمانی قاهیرەی عەرەبیدا ..

پارتی کۆمیتەی نیشتمانی پێشکەوتنخواز یەکبوون خوازی میسری باسی هەڵکردنی ئاڵای زایونی لە قاهیرەدا بەو جۆرە کردووە کە گلاو کردنی عەرەبایەتی میسرە . ئەمە لەو کۆبوونەوە جەماوەریەدا وتراوە کە پارتی ناوبراو لە گوندی کمشیش لە لادێکانی میسر کردوویەتی .. ئەو جەماوەرە نارەزاییان بەرامبەر ڕێکەوتنەکەی کامب دیڤدو ڕژێمی سادات و پەیوەندی ئەو ڕژێمە لەگەڵ زایونی و ئیمپریالیزمدا دەربڕیوە .

● **خۆنیشاندانێکی نارەزایی**

بەشداربووانی پرسەگشتی‌یەکەی گوندەکە بڕیاریان داوە کە ڕۆژی دوایی کارەکەو بۆ ماوەی هەشت ڕۆژ لەو کارد بێ‌سەرمانەیە تا گەیشتنی باڵیوزی زایونی بۆ قاهیرە بە ڕۆژی ماتەمین و پرسەدابنرێت وە لە ڕۆژی

بڕوانە ل : ٧

تەنگوچەڵمەی ئابووری لەسوداندا

ئەو هەواڵانەی لە کوێت بڵاوکراونەتەوە باسی ئەوەیان کردووە کە ئێستاکە سودان توشی تەنگو چەڵمەیەکی ئابووری گەورە بووە ئەویش بە هۆی ئەو سیاسەتە گیرە شێوێنی‌یەی جەعفەر نەمیریەوە . هەواڵەکان وتوویانە ئەو تەنگوچەڵمەیە بە شێوەیەکی تایبەتی کەرەسەی خواردەمەنی و کەرەسە پێویستەکانی تری گرتۆتەوە کە هاووڵاتیە سودانیەکان بە سەرەی دوورو درێژ رادەوەستن بۆ ئەوەی پێویستی‌یەکی خۆیانیان چنگ کەوێت .

دەستدرێژیەکی نوێی ڕەگەزپەرستەکان بۆ سەر مۆزەمبیق

لە کۆتایی هەفتەی رابوردوودا هێنرەکانی ڕژێمی ڕەگەزپەرستی خوارووی ئەفەریقا سەر لە نوێ دەستدرێژیەکی تری کردۆتەوە سەر خاکی مۆزمبیق و بەشێکی لە ناوچەکانی ژوورووی داگیر کردووە کە دەکەوێتە نێوان سنووری هەردوو وڵاتەوە .

هەواڵەکان باسی ئەوەیان کردووە کە چەند بەلێك سەربازی سەر بە سوپای ڕژێمی ڕەگەزپەرستی خوارووی ئەفەریقا لە ناوچەی « ناتال » لە ژوورووی مۆزەمبیق دا بڵاو بوتەوەو دەستی بە سەر ناوچەکەدا گرتووە بە بیانووی ئەوەوە کە شۆڕشگێرانی ئەفەریقایی تێدادایە .

تێبینی : عەرەبی ئەهوازی دوای

تاوانی ڕژێمی خومەینی ..

١٥٠ هەزار کەس بێ جێگان و بە دەیان تێدا چوون

ئەو هاووڵاتی‌یە عەرەبانەی لە شاری عەبەدان بەهۆی تاوانی ڕژێمی خومەینی‌یەوە تێدا چوون بە کردنەوەی ئاوی بەستی ((دز)) بەسەریاندا گەیشتۆتە سەدو پەنجا هەزار کەس .

سەر ژمارەکەی مەکتەبی ڕێکخەری کاروباری بە دەنگەوە چوونی دەوڵەتان ئەوەی دەستنیشان کردووە کە ئەو کەسانەی بێ جێگاو ڕێگا ماونەتەوە ژمارەیان گەیشتۆتە سەدو پەنجا هەزار کەس و هەشتا هەزار کەسی تریش پریشکی زیانیان بەر کەوتووە .

پاسەوانانی خومەینی دەستیان بەسەر هەندێ کەرەسەو داودەرماندا گرتووە کە لە خرم ئابادەوە دەبرا بۆ ئەهواز بۆ یارمەتی‌دانی ئەو هاووڵاتیە عەرەبانەی بەهۆی ئەو تاوانەوە زیانیان لێ کەوتووە .

● **هێرش**

وەدەربارەی ئەو دۆخەی ئێرانی تیادا دەژی بارەگای بزوتنەوەی « مجاهدی گەل » لە شاری کرج کە پەنجا کیلومەترە لە ڕۆژ ئاوای تارانەوەیە هیرشێکی چەکدارانەی کراوەتە سەر .

ڕۆژنامەی بامداد لە ژمارەی ڕۆژی ٢٠ی مانگی ڕەشەمە وتوویەتی ئەو هێرش کەرانە بۆ ماوەی شەش سەعاتی تەواو ئەو بارەگایەیان داگیر کردووەو لەو کاتەدا ئەوەی لە بارەگاکەدا بووە تێك و پێکیان شکاندووە . . ڕۆژنامەکە لە دەمی سەرچاوەکانی مجاهدی گەلەوە وتوویەتی کە بزووتنەوەکە دەیەوێت لەمەو پاشی بەیاننامەیەك دەربارەی ئەو مەسەلەیە دەربکات .

● **ئیران و بەریتانیا .**

بەریتانیا ئەوەی راگەیاندووە کە حەز بەوە دەکات کە کەرەسەی پاشەکەوت و ئەقەمەنی پێویست بە زرێلی (شیفتن‌ی) بەریتانیای بدات بە ئیران ئەویش لە کاتێکدا کە ئیران بارمتەکانی باڵوێزخانەی ئەمەریکا لە تاران بەرەڵا بکات . سەرچاوە رەسمیەکانی بەریتانیا وتویانە لە ساڵی پار بەریتانیا ئەو

بڕوانە ل : ٧

هێزە بەرهەڵستکەرەکانی حکومەتی ئەفغانستان ڕێگای نێوان کابل - جلال ئابادیان بڕیوە

کابل - ٢١ - ڕویتەر :
ئەو هەواڵانەی لە شاری جەلال ئابادەوە هاتوون باسی ئەوەیان کردووە کە هێزە بەرهەڵستکەرەکانی حکومەتی ئەفغانستان دەستیان بەسەر ٤٠ کیلومەتر لەو ڕێگا سەرکیەدا گرتووە کە کابلی پایتەخت و شاری جەلال ئابادی نزیك پاکستان بەیەکەوە دەبەستێتەوە .

ئاژانسی دەنگوباسی رویتەر ئەوەی گەیاندووە کە قافڵەیەك لە هێزە حکومەتیکان کە بریتی بووە لە پەنجا لۆری و ئۆتۆمبیلی حوکمەتی بەرەو کابل بەڕێ کەوتبوون ناچار بوون بگەڕێنەوە بۆ جەلال ئاباد ئەویش دوای ئەوەی هێرە بەر هەڵستکەرەکانی ئەفغانستان پەلاماری دابوون ئەو هەواڵانە ئەوەشیان باس کردووە کە ئەوریگایە بەرووی هێزەکانی سۆڤیاتدا ئاتوانی خواردن و پێویستی سەربازیی بەشاری جەلال ئاباد بگەیەنێت ئەمە ناچاری کردووە کە لە ڕێگای داخراوەو ئەو پێویستیانە جێ‌بەجێ بکات .

وە لە راپۆرتێکی بەمنێری ئاژانسی ڕۆژنامەگەری فەرەنسا یدا باسی ئەوە کراوە ئسمانەوە کە فڕۆکەکانی سۆڤیات و حکومەتی کابل بەردەوام شوێنی بەرهەڵستکەرانی حکومەتی ئەفغانستان لە ناوچە شاخاویکاندا بۆمبا باران دەکات وئەم بۆردومانە گەلێکی لە مەدەنیێکانی ئەو ناوچەیە کوشتووە و ئەمە بۆتە هۆی ئەوەی خەڵکی دێهاتەکان رابکەن لەناو ئەشکەوتەکاندا خۆیان بشارنەوە یا لە ناوشاخە سەختەکاندا خۆیان حەشاربدەن .

داخستنی فڕۆکەخانەی کابل

حکومەتی ئەفغانستان ڕۆژی یەك شەممەی رابوردوو فڕۆکەخانەی کابلی لە ڕووی نیشتنەوەی فڕۆکە داخستووە وداوای لە هەموو کارگیرە مەدەنیەکان کردوە ، کە لەو فڕۆکەخانەیەدا کار دەکەن دەم و دەست ئەوێ بە جێ بهێڵن .

رادیوی پاکستان ئەوەی‌ڕوون کردۆتەوە کە فڕۆکەیەکی سۆڤیاتی بە هۆی چالاکی‌ی بەرهەڵستکەرانی حکومەتی کابلەوە نەیتوانیوە لە کاتی خۆیدا بفڕێت .

● وتەی هاوکاری ●

ڕێبازێکی واقیعی و .. سیاسەتێکی سەربەخۆ

لە هەشتی شوباتدا . لە کاتی ئاهەنگ گێڕان بە بیرەوەری هەڤدەهەمین ساڵەی شۆڕشی هەشتی شوباتی سەربلندەوە ، سەرۆکی فەرمانده صدام حسین باوەڕ نامەی نەتەوەیی ڕاگەیاند کە باری سەرنجی عێراقی نیشان دەدا بەرامبەر ئەو پەیوەندیانەی لەگەڵ خواستی نەتەوەیی عەرەبیدا بگونجێت ئەمە لە لایەکەوە، وەلە لایەکی ترەوە هاوشانی ئەو بەگژدا چوونە مەزنە بێت کە ئەم نەتەوەیە دوو چاری هاتووە .

باوەڕ نامەکە لەو دەمەوەی بڵاو کراوەتەوە لە لایەن دەوڵەتانی عەرەب و دنیاوە بە گەرمی پێشوازیی لێوە کراوەو بایەخێکی گەورەیان پێداوەوزۆر لە دەوڵەتە عەرەبیەکان و دەوڵەتانی دۆست بە دەنگی‌یەوە هاتوون و لایەنگیری خۆیانیان بۆ راگەیاندووە .. ئەم بەدەنگەوە هاتنە بەڵگەیەکی ترە بۆ ئەوەی کە راگەیاندنەکەی سەرۆکی فەرمانده صدام حسین بە وریای‌یەکی پڕ لە ئەرکی نەتەوایەتی و پێویستی‌یەکانی هەڵوێستێکی یەکگرتووی عەرەبەوە هەڵێنجراوە ، لەگەڵ پێویستی‌یەکانی بنیات نانی پەیوەندیەکی چاك و دروست لە نێوان دەوڵەتانی عەرەبدا بە جۆرێك کەسایەتی نەتەوایەتی بەهێز بکات ، هەروەها پەیوەندیەکی دروست بنیات بنێ لە نێوان دەوڵەتانی عەرەب و دراوسێکانیدا لە سەر بناغەی بیروباوەڕی عەدالەت و هاوشانی و ڕێز لە یەك گرتن و بەرژەوەندی هاوبەشی .

ڕاگەیاندنەکەی سەرۆکی فەرمانده صدام حسین ، ڕێگای پاشەڕۆژ لە بەردەم گەل و نەتەوەکەماندا ڕۆشن دەکاتەوە ، وەبەراستی و واقیعیانە نەخشەی ئەو پرۆگرامە دادەنێت کە بەردوڕووی ژیانێکی سەربەست دەچێت .. وەبۆ شوێنێکی بەکار لە سیاسەتی هاوچەرخی دەوڵەتاندا . لە دنیای ئەمڕۆدا ولە ژێر سایەی ئەو مەترسیانەدا کە هەرەشە لە بزووتنەوەی بێ‌لایەنی دەکات و هەرەشە لە هەڵوێستی نیشتمان پەروەری سەربەخۆ دەکات ، لە قوناغێکدا ئەمە رووکەشی بێت ، دەنگی عێراقی خۆشەویستمان ، کە خۆی لە راگەیاندنەکەی سەرۆکی فەرمانده صدام حسین‌دا دەنوێنێت ، سوور بوونی لەسەر ڕێبازێکی نیشتمان پەروەری سەربەخۆ دووپات دەکاتەوە ، وەلەسەر قوڵکردنەوەو بەهێزکردنی، لەگەڵ دەست پێوە گرتنێکی هۆشمەندانەی راستەقینە بەم پرۆگرامەوە .

حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالست و شۆڕشی ١٧ی تەمموز جارێکی تر ئەوە دەڵێت هەر وەك لەمەوبەر لە زۆر هەڵوێستی تردا نیشانی داوە ، بۆ ئیلهام وەرگرتنێکی هوشیارانە لە پێویستی‌یەکانی کارکردنە سەرلایەنەکانی سیاسەت لە ناوچەکە دا ، بەجۆرێك نەتەوەکەمان مەلەندی دەسەڵات و تەبەعیەتی ئەم لاو ئەو لا بپارێزێت .

ئەو دەنگەراست گۆو بەهێزەی عیراق کە لە کاتی ئاهەنگەکانی شۆڕشی ٨ی شوباتدا بلند بووە ، هەر دەنگ دەداتەوەو گەلان هۆشمەندی هەڵوێستی رابەرانەی بەرپرسیاری تیادا بەدی دەکەن ، ڕێبازێکی واقیعیانەی وەك ئەم ڕێبازە ، دەبێتە مایەی سەرکەوتن و زەفەر بردنێکی تەواو .

● هاوکاری ●

Institut Kurde de Paris

چەند بڕیارێکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش

هەفتەی رابوردوو ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش ئەم بڕیارانەی خوارەوەی دەکرد:-
ژمارەی بڕیار : ٢٥٥
رۆژی بڕیار : ١٨ - ٢ - ١٩٨٠
بەپێی ناوەرۆکی بڕگە(أ) لە بەندی چل‌ودووی دەستوری وەختەکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش لە کۆبونەوەی رۆژی١٨-٢-١٩٨٠ بڕیاریدا :
١ - دووقاتی ئەوپارەیە لە ئەندامانی دەوڵەت‌و کەرتی سوشیالیستی دەستێندرێتەوە کە بەبێ هەق‌و بە پێچەوانەی یاساوە وەك موخەصەصات وەریان گرتووە .
٢ - ئەو فەرمانبەرەی ئۆباڵی دانی ئەو موخەصەصاتەی دەکەوێتە ئەستۆ کە بەبێ هەق‌و بەپێچەوانەی یاسا و سیستەمەکانەوە دراوە (٥٠٪) ی پارەیەی لێ ئەستێندرێتەوە .
٣ - ناوەرۆکی ئەم بڕیارە ئەو حاڵەتانە دەگرێتەوە کە جێ‌بەجێ کردنی ئەم بڕیارە دێنە کایەوە .
٤ - ئەم بڕیارە لە رۆژی بڵاو کرانیەوە لە رۆژنامەی رەسمیدا کاری پێدەکرێ .

صدام حسین
سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش

ژمارەی بڕیار ٢٥٤
ژمارەی بڕیار ١٨ - ٢ - ١٩٨٠
بەپێی ناوەرۆکی بڕگە (أ) لە بەندی چل‌ودووی وەختەکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش لە کۆبونەوەی رۆژی ١٨-٢-١٩٨٠ بڕیاریدا :
١ - ئەو تێکستە یاساییەی لە یاساو سیستەم‌و مبەزەتە گشتی‌یەکانی خزمەتدا هاتووەو کە رێگا دەدات موچە خۆر کە پانزە ساڵ خزمەتی تەواو کرد داوا بکات لابرێ یەك دەخرێ .
٢ - هەر تێکستێك پێچەوانەی ئەم بڕیارە بێ کاری پێ ناکرێ .
٣ - ئەم بڕیارە لە کاتی بڵاو کردنەوەیەوە لە رۆژنامەی رەسمیدا کاری پێدەکرێ . .

صدام حسین
سەرۆکی ئەنجومانی سەرکردایەتی شۆڕش

ژمارەی بڕیار ٢٥٣
رۆژی بڕیار ١٨-٢-١٩٨٠.
بەپێی ناوەرۆکی بڕگە(أ) لە بەندی چل‌ودووی دەستوری وەختەکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش لە کۆبونەوەی رۆژی١٨-٢-١٩٨٠ ئەم بڕیارەی دا :
١ - لە وەزارەتی دادپەروەری سنوقێك دادەمەزرێ (سنوقی مەسرەف کردنی وەختەکی) پێدەوترێ‌و لە بودجەی گشتی‌یەوە پارەی ئەدرێتێ‌و ئەرکی سەر شانیشی سلفە ئەدات بەوانەی بە شێوەیەکی وەختەکی حوکمیان بۆ دراوە بەپێی ناوەرۆکی ئەم بڕیارە .
٢ - سنوقەکە پارەی پێویست بۆ دایەرەکانی راپەڕاندن دابین ئەکات بۆ ئەوەی بدرێ بەوانەی بڕیاری نەفەقەی وەختەکی‌یان بۆ دراوە .
٣ - سەرف کردنی نەفەقەوەختەکی‌یەکە بەپێی ئەم بڕیارە تەنیا ژن‌و منداڵ‌و دایك‌و باوك دەگرێتەوە ئەویش بەپێی ئەو بڕیارەی لە دادگایەکی خاوەن پەیوەندی‌یەوە دەردەچێ دوای ئەوەی تەمەنی داواکارانی نەفەقەکە ساخ دەبێتەوە .
٤ - ئەوەی ناوەرۆکی ئەم بڕیارە دەیگرێتەوە سەر لە نزیکترین دایەرەی راپەڕاندن بدات لە شوێنی نیشتەجێی خۆی بۆ ئەوەی ئەو بڕیارەی بۆ جێ‌بەجێ بکرێ کە دەربارەی نەفەقەی وەختەکی دەرچووەو پێویستە دایەرەی راپەڕاندن لەو پارەیەی بۆی دانراوە بەسلفە نەفەقەی وەختەکی بداتێ .
٥ - لە هەموو سلفەوەرگرتنێکدا پێویستە لە سەر ئەوەی بڕیاری نەفەقەی وەختەکی بۆ دراوە بەڵگەی لە دادگای خاوەن پەیوەندی‌یەوە پێ بێ نیشانی بدات کە خەریکی ئەم نەفەقەیە بووە .
٦ - سلفەکە کاتێك ئەوەستێندرێ کە دایەرەی راپەڕاندن ئەو پارەیەی لەو کەسە وەرگرت کە بۆ خاوەن نەفەقەکە لەسەری دانراوە .
٧ - سلفەی نەفەقەی وەختەکی بۆ ئەوانەی لە سنوقەکەوە دەیاندرێتی بە تەرزی (ممتاز) دادەنرێ و بەپێی ناوەرۆکی یاسای راپەڕاندن دایەرەی راپەڕاندن وەری دە گرێتەوە .
٨ - ئەو کەسە بۆ ماوەی لە شەش مانگ کەمتر نەبێ‌و لە سێ ساڵ پتر نەبێ حەپس دەکرێ کە ئەگەر :-
أ - لە داوا کردنی سلفەکەدا شتی ناڕاستی وتبێ وزانیبێشتی کە ئەم شتانە راست نین‌و پارەکەی لێ وەدەگیرێتەوە .
ب - کە داواکاری نەفەقەکەو داوالێ‌کراو لەژێرەوە رێك کەوتبن‌و سلفەی نەفەقەی وەختەکی‌یان لە سنوقەکەوە وەرگرتبێ . ئەوا پارەکە لە هەردووکیان یاخود لە یەکێکیان دەسێندرێتەوە .
٩ - وەزیری دادپەروەری راسپاردەی تایبەتی دەرئەکات بۆ دامەزراندنی ئەم سنوقەو بەڕێوە بردنی و رێکخستنی حیسابەکەی‌و هەموو ئەوشتانەی پەیوەندی بە جێ‌بەجێ‌کردنی ئەم بڕیارەوە هەیە .
١٠ - هەر تێکستێك بە پێچەوانەی ئەمەوە بێ کاری پێ ناکرێ .
١١ - ئەم بڕیارە دوای تێپەڕبوونی سی رۆژ بەسەر بڵاوبوونەوەیدا لە رۆژنامەی رەسمیدا کاری پێدەکرێ .

صدام حسین
سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش

نۆیەم کۆنگرەی ساڵانەی

کشتوکاڵ لە بەغدا بەسترا

کۆنگرە کشتوکاڵی‌یەکان یەکەم مومارەسەی دیموکراتیانەیە بۆ دانان‌و جێ‌بە جێ‌کردنی پرۆگرامەکانی کشتوکاڵی سەرتاپاگیرو ئەنجامێکی چاکی وەدەست هێناو هەموو لایەنەکانی کشتوکاڵی گرتۆتەوە چ جونیارو چ دەزگالێ‌پرسراوەکان ، هەر وەها کۆنگرە کشتوکاڵی‌یەکان بووەتە هۆیەکی کاریگەرو گرنگ لە کەرتی کشتوکاڵداو هۆیەك بووە بۆ دەست نیشان‌کردنی جێگەو لایەنەکانی هێزو بێ‌هۆیەکی کاریگەرو گرینگ کشتوکاڵ .

کۆنگرەی کشتوکاڵ هەر ئەوە نی‌یە پرۆگرام‌و نەخشە دابنێ‌و بەس بەڵکو دەبێ تدقیق‌و پیاچوونەوە بۆ بچووکترین کاری کشتوکاڵدا دابنێ کە بەرەیەکە لایەنە جۆر بە جۆرەکانی کشتوکاڵ هێناویانەتە دی هەر وەها چەند کاریگەرێکی جۆر بە جۆر کاریان تێ دەکاو بەشێوەیەکی گشتی جوڵانەوەی کۆمەڵ‌و جوڵانەوەی پەرەپێدان لە وولاتدا کاریان تێ دەکات .

× لە کاتژمێری پێنجی ئێوارە رۆژی چوارشەممە رێکەوتی ٢٠-٢-١٩٨٠ بەڕێز طه یاسین رمضان ئەندامی سەرکردایەتی شۆڕش‌و جێگری یەکەم سەرەك وەزیران لە هۆڵی نیقابەی ئەندازیارە کشتوکاڵەکان ، کۆنگرەی نۆیەم ساڵی کشتوکاڵی کردەوە کە لە ژێر دروشمی (چاکە لە نەتەوەیەکدا نی‌یە زیاد لەوەوە بخوات کە بەرهەمی دەهێنێت‌و کەمتر لەوە دروێنە بکات کە دەیچێنیت) گیرا کۆنگرەکە بە درێژایی سێ رۆژ گفتوگۆی نەخشەی بەرهەمی کشتوکاڵی بۆ هەردوو وەرز - وەرزی هاوینی ١٩٨٠و وەرزی زستانی ١٩٨٠ - ١٩٨١ کراو لە لایەن چەند لێژنەیەکی هونەری‌و خاوەن پسپور بۆ ئەم مەبەستە پێك هێنراو ئەو کەسانە تێدا بەشدار بوون کە پەیوەندیان بەم لایەنەوە هەبوو .

وەزارەتی کشتوکاڵ‌و چاککردنی کشتوکاڵ نەخشەیەکی دوورو درێژی داناو پێشانی ئەو وەزاراتانەی داوە کە پەیوەندی‌یان پێ هەیە بۆ ئەوەی پێشنیارەکانیان بخەنە سەرو دیاری بکەن .

دوای ئەوە بەڕێز طه یاسین رمضان ئەندامی سەرکردایەتی شۆڕش‌و جێگری یەکەم سەرەك وەزیران لە ووتەکەیدا رایگەیاند پێویستە چارەسەرکردنی گیروگرفتەکان لەگەڵ باوەری گشتی سەرکردایەتی حزب‌و شۆڕش بگونجێ بۆ دروستکردنی تاقی‌کردنە وەیەکی نموونەیی لە هەموو بوارەکاندا ، هەر وەها ووتی کەرتی کشتوکاڵی‌و کەرتەکانی‌تر دوای تێ‌پەڕبوونی ١٢ ساڵ سەر بەرپابوونی شۆڕشی (١٧)ی تەمووز پێویستە زیاتر بایەخیان بدرێتی‌و لێکۆلینەوەو دیراسەتی زانیاریان بۆ دابنرێ بۆ چارەسەرکردنی ئەو گیروگرفتانەی دووچاری دەبن بۆ ئەوەی بەرهەمێکی زۆرترو چاکتر وەدەست‌بهێنین .

وەئەگەر بێتو بەڵگە لە بارەی چۆنیەتی ئیشکردن‌و بەڕێوەبردنی لەم کەرتەدا پێشکەش نەکەین‌و هەر متمانەبکەینە سەر دروشمەکان خۆمان لە هەڵسەنگاندنی حدی لە جێ‌بەجێ کردندا دوور بخەینەوە موحاسەبە دەکرێن . هەر وەها دووپاتی ئەوەی کردەوە ئەو لێ‌پرسراوانەی لە کۆنگرەکەدا ئامادەبوون داوای لێ‌کردن بەشداری‌یەنی کاریگەری‌و هاوکاری لەگەڵ یەکدا بکەن‌و گوێ بگرن لە هەموو ئەو راوبۆچوونانەو گفتوگۆبانەی لە دەردەبرێت بۆ ئەوەی بە رۆحیەتێکی چاك گفتوگۆ بکرێ بە ئامانجی پەرەپێدان‌و گەشەسەندنی پلەی کشتوکاڵ‌و پێشکەش‌کردنی چاکترین حزمەتگوزاری بۆ هاووڵاتیان.

زیاد لەمەش بەڕێز رایگەیاند : لە هەموو کۆنگرەو کۆرەکاندا لە باسکردنی سەلبیات‌و ناتەواوی‌و ئەو هەڵانەی تێ‌دەکەون دەبینین دوودڵی دەبن ، هەندێکیان وای بۆ دەچن کە هەڵسەنگاندنی کەسێك یا دەزگایەك سزای ئەو کەسە یا دەزگایە ناگەیەنێ چونکە ئەگەر بە راستی باس نەکرێ هەڵەکان راست‌نەکرێنەوە دێتە هۆی دواکەوتنی ئەو دەزگایەو ئاڵوزکاوکردنی گیروگرفتەکانی .

× هەر وەها بەڕێز طه یاسین رمضان بە لێ‌پرسراوانی کۆنگرەکەدا رایگەیاند کە ئۆباڵێکی مەترسی‌و مێژوویی گەورەیان دەکەوێتە ئەستۆ ئەویش دەبێ بە ئاشکرا بیخەنە بەرچاو بۆ ئەوەی بگەنە چاکترین ئەنجام .

وەداوای کرد گفتوگۆکان لەسەر لایەنەکانی پێشخستنی کارکردن‌و چاککردنی گیروگرفتەکانی کەرتی کشتوکاڵی بێ‌و متمانەی پێ بکرێ بۆ دانانی نەخشەی پێنجەمینی کشتوکاڵ بۆ ساڵی ١٩٨١-١٩٨٥ . وەبەو هیوایە بوو کە کۆنگرەکە بایەخ بداتە بابەتی تەندروستی ئاژەڵ‌و خزمەت گوزاریە کشتوکاڵەکان چونکە کارێکی گەورە دەکاتە سەر پێشخستنی مەرو ماڵات‌و بەرهەم هێنانی کشتوکاڵ لە ووڵاتدا .

هەر وەها ووتی پێویستە متمانە بکرێتە سەر پەیوەندی کۆمەڵایەتی لە نێو کەرتەکانی یەکێتی‌یەکان‌و مووچەخۆرەکان لە کەرتی ولاتدا کە لە مەیانی کشتوکاڵدا ئیش دەکەن بۆ سەرخستنی نەخشەو پلانی کشتوکاڵ لە وڵاتدا چونکە کارێکی گەورە بدکاتە سەر پتر بوونی بەرهەم‌و چاککردنی .

بڕوانە ل : ٧

نۆیەم کۆنگرەی ساڵانەی یەکێتی ئافرەتان لە سلێمانی

یەکێتی ئافرەتانی عێراق‌لقی سلێمانی بە ناوی جەماوەری ئافرەتانی ناوچەی کوردستانەوە رەزامەندی خۆیان بەرامبەر بە بڵاوکردنەوەی نەتەوایەتی (الاعلان القومی) دەربڕی کە بەڕێز سەرەك کۆمار صدام حسین لە بیرەوەری شۆڕشی هەشتی شوباتدا بڵاوی کردەوە ... ئەمەش لەو بروسکەیەدا هات کە لایەنی ناوبراو لە کۆتای بەستنی نۆیەم کۆنگرەی ساڵانەی خۆیان لە هۆڵی کارگەی جگەرەی سلێمانی کە لە نیوەی مانگی شوباتدا کردیان .

شایانی باسە لەم کۆنگرەیەدا بەڕێز ئەرشەد ئەحمەد محمد پارێزگاری سلێمانی‌و هاوڕێ عبد الرزاق فارس ئەمینداری نهێنی سەرکردایەتی پارتی بەعسی عەرەبی سوشیالیست لقی سلێمانی لەگەڵ خاتو نوال صبری ئەمینداری گشتی یەکێتی ئافرەتانی عێراق ئامادەی بون .

کۆنگرەکەش سەرەتا بە وتاری خاتو صبیحە صالح کریم سەرۆکی لقی ئافرەتانی سلێمانی دەست پێ کراو تیایدا پەنجەی بۆ دەوری ئافرەتان راکێشا کە بەو شێوەیە ئامادە کراون هەمیشە دەتوانن بچن بە گژ پیلانەکانی ئیمپریالیزم‌و کۆنە پەرستاندا .

پاش ئەمەش دەست کرا بە خوێندنەوەو لێکۆلینەوەی راپۆرتەکانی لیژنەکانی یەکێتی سەبارەت بە نەخشەی سێ ٣ ساڵی ئایندەو لێدوان دەربارەی ئەو بەندانەی لە نەخشەی رابوردودا جێ بەجێ کراون .

شایانی باسە لەم کۆنگرەیەدا کە /٩/ لیژنەی تیایدا پێك هات چەند پێشنیازو بڕیار هاتنە کایەوە گرنگترینیان ئەوەی پەیوەندی‌بە ئابوری‌و ئیدارەوە هەبێت هەوڵدانە بۆ ئامادەکردنی کادیری ئیداری‌و ژمێریار لە رێگای دامەزراندنیانەوە ئەمەو داوا کردن لە کۆنگرەی گشتی کە پێویستە بە خێرای بڕیاری دانانی یاسای خزمەتی کار گوزارانی یەکێتی بدات‌و هەوڵی پەیدا کردنی دوو وەزینەی ئەمینداری صندوق‌و چەند راهێنەرێکی درومان‌و چنین‌و تایپەر بۆ مەڵبەندی راهێنان بدات .

هەر وەها دەربارەی نەهێشتنی نەخوێندەواری‌و فێرکردن کۆنگرە بڕیاری دا کە نامیلکەیەك بۆ فێرخوازانی قوتابخانە میللی‌یەکان بە زمانی کوردی‌و عەرەبی دەربکات . .

بڕوانە ل : ٧

بنکەی لاوانی شاری زاخۆ و چالاکییەکانی

بنکەی لاوانی شاری زاخۆ لە ١-١١-١٩٧٧ دامەزراوەو لەم ماوەیەدا گەلێك چالاکی هەمە چەشنەی نواندووە .
لەم بارەیەوە ئەم چاوپێ‌کەوتنەمان لەگەڵ سەرۆکی مەلبەندەکە مامۆستا یوسف داود جبودا کردو فەرمووی :

- بنکەیەکی تازەمان دروست کردووە لەم نێزیکیە بەکاری دێنین‌و ئەوپارەیەی تێیچوە (٩٦٫٥٠٠٫٠٠) دینارە و گەلێك هۆڵ‌و ژووری تێدایە بو زۆربەی چالاکیەکانی‌و جگە لە زۆر پرۆژەی تر وەکو ئۆردوگای لاوان و یاریگەی شاری زاخو ئەوەی ئەمینداریتی گشتی بەڕێوەبردنی رۆشنبیری‌و لاوان - ناوچەی کوردستان دروستی دەکاتن ، هەروەها یاریگەیەکی تر لە ناوچەی دەرکارو بنکەی پێشکەوتووەکان‌و بنکەی لیژنەی ناوخۆی شاری زاخۆ دروست دەکرێن .

بڕوانە ل : ٧

ئامادەکردنی پێداویستی یەکانی هەڵبژاردنی لەمەڕ دوو ئەنجومەنی نیشتمانی و یاسادانان

دهۆك :
- هەفتەی رابوردوو ئەو لیژنە تایبەتی‌یەی کە بۆ چەسپاندنی یاسای ئەنجومەنی نیشتیمانی لە پارێزگای دهۆك پێك هێنراوە بە سەرۆکایەتی بەڕێز یحیی محمد رشیدی پارێزگار کۆ بۆوەو باسی پێداویستی‌یە کردەکی‌یەکانی هەڵبژاردنەکەی کرد .

لە کۆبونەوەکەدا کە بەڕێز جێگری پارێزگار ئامادە بووە باسی چۆنیەتی دابین کردنی ئۆتومبیل کراوە بۆ مەڵبەندەکانی هەڵبژاردن‌و دەنگ دان .

هەروەها لیژنەکە چەند بڕیارێکی داوە وەك ئامادە کردنی هەشتا سنوقی هەڵبژاردن‌و ٣٦٠ تابلۆی بەستەکانی هەڵبژاردن‌و نەخشەیەکی مەڵبەندەکانی هەڵبژاردن .

ناوی دەنگدەرانیش بە سەر ناوچە بەڕێوە بردنی‌یەکاندا دابەش کراوەو دواتر لە بەڕێوەبەرایەتی پەروەردەو ناوچە بەڕێوە بردنی‌یەکان کراوە بۆ ئەوەی مشوری دابین کردنی پێداویستی‌یەکانی هەڵبژارد نەکە بخۆن‌و ناوبەناو کۆ ببنەوە بۆ هاندانی دەنگدەران تاوەکو هەویەی ئەحوالی مەدەنی وەر بگرن‌و چەند فەرمانبەرێکی تر بۆ دایەرەی نفوسی دابنرێ بۆ ئەوەی بە دەستوبردی هەویەی خەڵکی تەواو بکەن .. هەروەها داوا لە پەروەردە کراوە کە ٢٣٠ مامۆستای نێرو مێ دابنێ بۆ بەشدار بوون لە ئامادە کردنی کاروباری پێویستی هەڵبژاردنەکە .

ئەوی شایانی باسە دهۆك بە ناوچەیەکی هەڵبژاردن دانراوە کە ١٦ مەڵبەندی هەڵبژاردنی تێدایەو ژمارەی دەنگدەرانیشی نزیکەی ١١٥ هەزارو ١٢٥ کەس .

بڕوانە ل : ٧

٢٥٦ قوتابخانەی نوێ لە پارێزگای دهۆك دروست دەکرێت

بەڕێوەبەرایەتی حوکمی‌مەحەلی لە پارێزگای دهۆك خەریکی تەواو کردنی چەند پرۆژەیەکی پەروەردەیی‌و خزمەت گوزاری‌یە کە بەڕێوەبەرێتی ناوبراو لەبارەوە دەستی پێ کردون‌و نزیکەی ٣٢ ملیۆن‌و ٨٧٩ هەزار دیناریان تێدەچێت‌و بەسەر مەڵبەندو قەزاو ناحیەکانی پارێزگاکەدا دابەش کراون .

سەرچاوەیەك لە بەڕێوەبەرایتی‌یەکە وتی پرۆژە

بڕوانە ل : ٧

لە چالاکی‌یەکانی یەکێتی نووسەرانی کورد لقی هەولێر:
کۆڕێکی ئەدەبی دەربارەی تۆێشووی سەفەرێکی سەخت

ئێوارەی پێنج‌شەممەی رێکەوتی ٢٨-٢-٩٨٠ یەکێتی نووسەرانی کورد لقی هەولێر لە هۆڵی « ابن المستوفی » کۆڕێکی ئەدەبی بۆ هەڵسەنگاندنی دوا بەرهەمی چیرۆکنووس کاك حسین عارف (تۆێشووی سەفەرێکی سەخت) سازدەکات‌و لەم کۆڕەدا نووسەر خۆی‌و (شێرکو بێکەس)ی شاعیرو رەخنەگرو (رؤوف حسن)ی چیرۆکنووس‌و رەخنەگر بەشداری دەکەن‌و هەموو کەسێکیش بۆی هەیە لەو کۆڕەدا ئامادەبێت .

یەکێتی نووسەرانی کورد لقی هەولێر

لە هەولێر ٣٥ کرێکار خەڵات کران

یەکێتی محەلی‌ی نیقابەکانی کرێکارانی پارێزگای هەولێر هەفتەی رابوردوو (٣٥) کرێکاری ژن‌و پیاوی لە کرێکارانی دامەزراوی گشتی جگەرەی هەولێر خەڵات کردووەو رێزی لێ‌ناون بەرامبەر بەو هەوڵ‌و کۆششەی بۆ پترکردنی بەرهەم‌و چاککردنی جۆرەکەی کردوویانە . بۆ ئەم مەبەستەش ئاهەنگێکی تایبەتی گێڕدراوە تێیدا کاك کمال صابر کاوانی سەرۆکی نقی یەکێتی لە پارێزگاکەدا خەڵات‌و دیاری رێزلێ‌نانی بەسەر کرێکارەکاندا دابەش کردووە .

ئەوی شایانی باسە لنەکانی یەکێتی لەم دامەزراوەدا پێشبرکەی سوشیالیستی‌یان سازکردوە کە (٣٥) رۆژی خایاندووەو لەم ماوەیەدا بەرهەم پتربووەو ربادی‌یەکەش بە مرادی ١٨ هەزار گلۆس بوە کە رۆژی دوو شەفت کاریان کردووە .

ئا. د. ع

٢٥٦ ملیون و ٩٤٦ هەزار دینار بۆ ناوچەی ئۆتۆنۆمی

هەفتەی رابوردوو بەڕێز احمد عبدالقادر سەرۆکی ئەنجومەنی راپەڕاندنی ناوچەی ئۆتۆنۆمی رایگەیاند کە بۆ بەرنامەی ئەمساڵی وەبەرهێنانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی ٩٣٢ ملیون‌و ٩٤٦ هەزار دینار دانراوە . دانانەکە بەم شێوەیەی خوارەوە :

- ٢٩٤ ملیۆن‌و ٧٠٩ هەزار دینار بۆ پارێزگای هەولێر .
- ٣٣٧ ملیۆن‌و ٧٠٧ هەزار دینار بۆ پارێزگای سلێمانی .
- ٢٢٨ ملیۆن‌و ٨٤٣ هەزار دینار بۆ پارێزگای دهۆك

سەرەڕای ٦٠ ملیۆن‌و ٨٤٣ هەزار دینار بۆ چاککردن‌و پاراستنی رێگاو ئۆتومبیل‌و هۆیەکانی هەموشۆو جێ‌بەجێ کردنی هەندی پرۆژەی دەستوبرد .

ئەو پرۆژانەش کە لە بەرنامەکەدا هاتوون‌و لە ناوچەکەدا جێ‌بەجێ دەکرێن برتین لە ١٤٨ خانو بۆ رێکخراوە گەلی‌و جەماوەری‌یەکان‌و ٣٨ عەمارو ١٤ کارگەی بچوکی بەرهەم‌هێنان‌و ١٧ مەڵبەندی ئاگر کوژاندنەوە . هەروەها برتین لە دروستکردنی دوو مەڵبەندی خۆراك‌و کومەڵایەتی‌و ئامۆژگایەکی بۆدەرامەتان‌و خانەیەکی چاوەدێری کردنی کچان‌و سێ خانەی دایەنگاو مەڵبەندێکی چاوەدێری کردنی دایك‌و منداڵ‌و ٢٥ مەڵبەندی سەرەکی‌و لقی‌ی تەندروستی‌و ١٨ خەستەخانەو سێ ئامۆژگای تەندروستی‌و سێ قوتابخانەو خانەی سیستەران‌و دوو عەیادەی مەدخەرو مەڵبەندێکی ناوەندی پزیشکی‌و پێنج پاراستنی تەندروستی .

بڕوانە ل : ٧

Institut Kurde de Paris

بانگێندکا دلسۆزانە

بێ گومان زمانێ کوردی ژی وەکی هەمی زمانێت جیهانی رێزو سەرو بەر ، رێزانیو زاراڤێت خو هەنە ، ل دوی ئاخڤتنا ملەتێ دڤێت ب درستی ل سەر بچن و ژێ دەرنەکەڤن . هەکە هات و نڤیسەڤانەک یان ئاخڤتنکەرەک ژ وان رێز و سەر و بەر و رێزان یابنگەهان دەرکەڤت دیارە ئەو ب زمانێ وی ملەتی نانڤیست یان نائاخڤیت ، وی دڤێت زمانەکێ خومالی بۆ خو بێک بینت یا درست کەت. هەکە هاتو رێ بۆ خو ڤەکر یان ڤەبو و کەسێ خو تێ نەگەهاند کو رێکا تە گرتی تو ل سەر ب چی رێکا راست نینە دڤێت ڤەگەرِی رێکا راست یا زمانێ ماکێ ، رەنگە گەلەکێت دژی چاڤ ل وی بکەن ، کو ب ڤی ئاوایی هەر نڤیسەڤانەک دێ ب دلێ خو کەڤیت چ هاتە هزرێ بێ لێک دان و هزرکرن نڤسیت ب هومیدا راست نڤیینێ، ژ ڤێ دەست بەردانێ دێ گێلەشوکەک ل ناڤبەرا نڤسەڤانێت وی زمانی پەیدا بیت ، هەر کەسەک دێ بەرێ یا وەربسی ب لایێ خوڤە راکێشیت ، هەتا کو سەر و بەر و رێزانێت وی زمانێ ب ئێک جاری تێک دچن و چو شەنگستە و هاڤلی و پێ ڤەبەند ل ناڤبەرا واندا نامینێ ، زمان ژی دێ بسەر لاوازی و بێ سەر و بەریێ نەچیت . ژبەر هندێ ژی پارزتنا زمانێ هەر ملەتەکی کو ئێکگرتی بمینت و بەر ڤەژین و ڤەژاندنڤە بچیت ، پێتڤی یە رێز و سەر و بەر ، رێزان و بنگەهێت وی بێنە پارزتن و رێ نەدەنە کەسێ کو ژێ دەرکەڤیت .

ئەڤ چەندە ئانکو پارزتنا زمانی و ژ رێز و سەر و بەر و بەر و رێزانێت وی دڤێت ل بەر چاڤێت نڤیسەڤانێت زمانێ کوردی بیت و باوەریێ ژی پێ بینن دەمێ دەست ددەنە قەلەمی قەلەمی دنڤیسن .

مخابن هندە برادەرێت ب زمانێ کوردی زارێ کرمانجی دنڤیسن ب من وەرە هندە جارا ژ رێز و سەر و بەر و رێزانێت زمانێ کوردی زارێ کرمانجی دەردکەڤن بێ کو بزانن دەرکەڤتی‌نە ، ب هزرا ئەو دەرکەڤتن ژ رێز و رێزانا ژ بەر ڤێ چەندێیە کو نڤیسەڤان وەسا هزر بکەت کو بێژیت ئەز ب زمانێ ماکێ دنڤیسم و ئەز شەهرەزا و بوسپورم تێدا . گرۆڤێ راستیێ ژی ئەڤ نمونێت ژێرینە یێت کو دنڤیسینێت نڤسەڤانێت کرمانجیدا دیاردبن :

١ – ئەڤرو ژڤانێ مە یە :

ب من وەرە ، نڤیسەڤانی بێژەیا .. (منتظر)ێ مەیە ژ عەرەبی ڤەگوهارتییە کوردی کریە (ژڤانێ مەیە) و ب درستی زانییە . بەلێ ئەز وەسا هزر دکەم کو دڤیا نڤیسیبا : **ئەڤرو ل ژڤانا مەیە.** ژ بەرکو ژڤان ناڤەکێ بێ شوینە (معنوی)یە . هەمی ناڤێت بێ شوین (معنوی) د کرمانجیدا مێنە . گرۆڤەک ژێ ، (ژڤان) ناڤێ ژنانە .. گرۆڤێ دوویێ ژی ب کار ئینانا رۆژێدا دبێژن : ل ژڤانا مە بن هەتاکو ئەم تێن .(ل) ژی ژ بو پێ ڤەبەندێ بێتڤییە .

ژ بەر هندێ بێ گومانە (ل ژڤانا مەیە) راستییا وێ یە.

٢ – بێهن چک بون :

د کرمانجیدا بێهن چک بون ب من وەرە راست نینە و ل کار نینە یان ب کار ناهێت . کرنێت بەر چاڤ یێت کو دگەل (بێهن) ب کار تێن یان ل کارن ئەڤێت ژێرینە :

بێهن تەنگ بون . نزانم من چییە بێهنا من یا تەنگە . بێهنا منا (منیا) فرەهە ژ نەرەما خودێ .

بێهن هاتن : پاشی ئەز هاتیمە وەلاتی بێهنا من هاتییە .

بێهن نەهاتن : چەند ئەز دکەم خو ژ بیر ڤەکەم بێهنا من ل ڤی باژێری یا جهی ناهێت .

بێهن ل ملا دان : ئەڤە تە چییە دایو بێهنا تە ل ملێتە ددەت ، تو بەز هاتی ؟ !

یان ، تە خیرە تو وەسا بێهن هەلایی ؟!

بەلێ چک بون ، ژ بو ئاڤێ یا تشتێ روهن ب کارتێت د کرمانجیدا . تێتە گۆتن مال ئاڤایێ ، تە بۆچی ئاڤ ل دوی من گرت تە چک کر . ئاڤا کانیێ ژ نشکەکێ ڤە چکبو ، خو دلوپەک ژی ، ژێ ناهێت . تە هەمی ئاڤەماستا نراری ڤەخار تە چککر ، خو دلوپەک ژی تێ نەما . چایڤکا برکێ باش بگرە چک بکە . ژ بەر ڤێ یەکێ ب من وەرە بێهن چک بون راست نەبیت و نابیت کەس ژ بو ئاڤێ و تشتێ روهن نەبیت ب کاربینت .

٣ – جار و بار دبێژیت :

ب من وەرە راست نەبیت، **جار و باران (بارا راستر بیت.**

بێژەیا (بار) هەکو پاشی جار دهەڤەکی (جملە)دا ب کار هات و ب واو پێ ڤەبەند بەست ب پرینی (جەمعێ) دکرمانجیدا ل کارە ئانکو نیشانا پرینی (ان) یان ژی کورتییا وێ (ا) ب سەر (بار) ڤە تێتە بەردان ریتە (باران – بارا) . تێتە گۆتن : ئەرێ تو دچییە مالا سەرداری ؟ د بەرسڤا ڤێ پرسیارێدا ، راستە بێتە گۆتن : جار و بارا (باران) . ئەڤ نیشانا (ان – ا) گەلۆ بوچی پێتڤییە ب سەر (بار) ڤە بێتە بەردان ؟ ب هزرا من بنگەهێ وێ جاران و (باران)ە، بەلێ بۆ سڤکیێ دکرمانجیدا نیشانا پرینیێ (جەمعێ)ب سەر ناڤێ دوویڤە ب تنێ تێنە بەردان وەکی : خونگەها کورِ و کچان . کو ژ بنگەهی دڤێت کوران و کچان بیت . هەر وەسا ژی (جاران و باران)ە ، بویە : جار و باران یا جار و بارا . ژبەر هندێ وەسا تێتە هزر کرن ژ جارەکێ پێتر بیت ، ژبەرکو هەکە پێتر نەبا دا جارەکێ هەڤەکیدا ب کارهێت د هەڤەکیدا ب کارهێت کو دا بەرسڤا پرسیارا : ئەرێ یا گەلۆ تو دچەیە مالا سەرداری ؟ ئەرێ من جارەکێ سەرا وان دایە . یان ئەز جارەکێ چۆمە . هەر وەسا ل شوینا (جار و بارا) هندە جارا (ن) ل کارە .

٤ – دەراڤێ ئاشێ ئاخفتنێ نەداکەسێ :

ئەڤ هەڤەکە (جوملە) ب من وەرە کرمانجی نە بیت ، حاسما دەراڤێ ئاشێ ئاخفتنێ، نە د فولکلورێ کوردی ، نە د هۆزانی نە ژی دائخڤتنا رۆژێدا نینە و نەهاتییە بهیستن . تێتە گۆتن :

سەردار هندێ پر بێژبو رێ نەددا کەسێ ژ وی پێڤەتر باخڤیت . یان سەردار هندێ چیزەوازک بو دەلیڤە نەددا کەسێ ژ خو پێڤەتر د جڤاتێدا باخڤیت .

بێژەیا (دەراڤ) و بێژەیا (ئاش) د هەڤەکێ بکار هانیدا ، ب وی جۆرێ ب کار ناهێن ، خاسما (ئاش) هەر ئێکجار نە دجهێ خودایە . دەراڤ ژی ب کرمانجی ب دو رامان و پەژنا ئانکو مەعنا ب کار تێت :

ا – دەراڤ : ب رامان و پەژنا ئانکو مەعنا گاڤە یا دەمە یان ژی بیستە کو کار تێدا بێتە کرن . تێتە گۆتن : ما دەراڤێ هندێیە تو وێ دارخازێ دکەی ؟!

ستران گۆتنێ دەراڤێ خو هەیە ، گۆڤەند گرێدانێ دەراڤێ خو هەیە . ترانە و حەزک و لاقردە و بلمپسکا دەراڤێ خو هەیە . مت بون ، کرِ بون و گوهدانێ ژی دەراڤێ خو هەیە .

ب : دەراڤ یا دەراڤەکێ ئاڤێ یا دەرڤکەکێ ئاڤێ ، جوکەکا بچویکە ژ جووا مەزن تێتە ڤەکرن بۆ ئاڤدانا دار و باری یان ژی دەرامەتی .تێتە گۆتن : دەراڤەکێ ئاڤێ بەسە ئەز چەند دەپێت (کەرخێت) تویتینێ پێ ئاڤدەم .

ج – دەراڤێ ئاخفتنێ :

ب رامان و پەژنا (مجال)ە ب زمانێ عەرەبی . ئانکو رێ نەدانە کو کەس باخڤیت . ژبەر هندێ هەکە هات وبێژەیا (ئاش – ئاشێ) هاتە راکرن (حذف کرن) کو دەراڤێ ئاخفتنێ نەدا کەسێ رەنگە نێزیکی راستیێ بیت ئەگەرچی ، رێ نەدا کەسێ کو باخڤیت راست و سپەهیتر و باشترە یا چێتر د جهێ خودایە .

٥ – ب دەنگێ بۆلە بۆلی ب کوخ و تف :

ئەڤ زاراڤە یان فرێزە ژی ب من وەرە راست نەبیت ، ژبەرکو بۆل – بۆل یا بۆلە بۆل نەرازیبوین یا ب دلی نەبوینا کارەکی یان کرنەکێیە، گازندە ژێ کرنە . دهێتە – تێتە – گۆتن :

دیسا ب بۆل بۆلا خو (بۆلە بۆلاخو) کەڤت . دێ بەس بۆلە بۆلێ بکە نێ تە مالا مە کمباخکر . ئۆهـ ل سەرێک بۆلە بۆلا ویێە ژ چو رازی نینە . ژ بەر هندێ، ب دەنگی بۆلە بۆلێ .... د جهێ خودا نینەو د کرمانجیدا ل کار نینە (ب کار ناهێت) . هەر وەسا ژی ل شوینا (ب کوخ و تف) دڤێت بێتە : **ب کوخین و کرن .** جودایی ژی ل ناڤبەرا هەر دووان ب کار ئینانا ژێدەری (مصدری)یە ل جهێ یان شوینا رها کرنێ (جذر الفعل) .

٦ – مژەک ل قەلوینا خودا:

دڤی هەڤەکیدا – جملة – (مژ) ژبو هەلروسانا هەلروسینا تەلوینێ یا قەلوین کێشانی ل دوی زانینا من ب کار ناهێت. ل شوینا (جهێ) (مژەک) (دڤێت بێتە : **فرەک ل قەلوینێدا .**

دهێتە گۆتن : کا فرەکێ ل قەلوینێ یا ل جگارێ بدە بزانە کا توتنا وێ خۆشە یانە ؟ نەرمە یا دژوارە ؟ هەکە هات و رامان و پەژنا نڤسەڤانی (مێتن – مێژتن) ژی بیت کو (مژەک) مێژتنەک‌بیت دیسا دکرمانجیدا ب من وەرە ب کار ناهێت . هەکە (مژ) بیت و ئالاڤێ یەکینی (ئەک) ب سەرڤە بەردابیت بێتە (مژەک) دیسا راست نابیت ، ژبەرکو مژو موراڤا (ضباب – تەم) نزمە و نێزیکی میست) یا ئنگلیزییە . دبێژن : مژەکا وەسانە کەس ژ دوو بێنگاڤا پێڤەتر سەحناکەت . ئەڤ بێژەیێت مایی : **تەمەدی دڤێت ب ڤی جۆرەیی: (تەمەددی) بێتە نڤیسین ،** دیدان ، دڤێت ب ڤی جۆرەیی (دوی‌دان) بێتە نڤیسین و : دکێل ، دڤێت ب ڤی جۆرەیی (دوبکیل) بێتە نڤیسین .

٧ – ماشێ ژ نیسکێ نەزانیت:

ئەڤ زاراڤە وەکی رۆژا نیڤرو دیارە ژ راستیێ دویرە . کرنا دگەل دوو تشتێت وەکی یەک نەبن (جوداکرن)ە . هەکە رامان و پەژن ژێ شاشمی بون یان گێلی و نەزانین بیت دڤێت بێتە گۆتن : **ماش و نیسک ژێک جودا نەکرن ، یا ماشێ و نیسکێ ژێک جودا ناکەت . ئەڤە ژ لایەکیڤە ،** ناکەت . ئەڤە ژ لایەکیڤە ، ژ لایەکێ دژی ڤە ماشی و نسکێت نەهیرایی ب رەنگی و خربوینێ ژێک جودانە ، هەتا خو کەلاندی ژی ب رەنگی ڤە وەک و یەک نینن . ئەڤ زاراڤە ب زانینا من نیسک و ماشا ژێک جودا ناکەت هەیە .

٨ – چاڤ ل رێکێ رەق بون :

ئەڤ زاراڤە ب کرمانجی راست نینە . ئەڤ زاراڤە ب ڤان جۆر و رەنگێت ژێری ل کارە (ب کار دێت):

چاڤ ل رێ (رێکێ) بون ، چاڤ ل رێکی رک بون ، چاڤ ل رێ (رێکێ) رک کرن .

چاڤ ل رێکێ زل کرن (بەق کرن) . ئەگەرچی زاراڤێ دویماهیێ کێمتر ل کارە . چاڤ ل رێکێ رک بون، ژ هەمیا راسترە .

٩ – ئاخرەتێ ژ بیرا خو بکەت :

ئەڤ زاراڤە د کرمانجیدا نینە . ل شوینا ڤی زاراڤی ئەڤە ل کارە (ب کار تێت) : **ئاخرەتێ ژ بیرا خو ببەت . یان ژی ئاخرەتێ ژ بیر کەت .**

تێتە گۆتن : مە دنیا نەکرە جۆ و مە ئاخرەت ژی ژ بیرکر . ئاخرەت دڤێت ل بیرا تە بیت ، ژ بیرا خو نەبەی . ئەزێ ب هیڤیمە نڤیسەڤان ل سەر خو وان نەراستییا بخوینن بیر و رایێت خو ل سەر ب ئەگەر و نمونەڤە دیاربکەن .

ئەدەبێکی نەزۆک یان ئاواتی گەورە

سلێمانی /ئازاد عبدالواحد

لەم دوایەدا ، چەند گوتارێکمان دەربارەی قاتوقرِی رِەخنەو چیرۆکوشیعر خوێندەوە .. ئەمەش لە ئەنجامی کارتێکردنی ئەو مشتو مرِەوە سەری هەلدا ، کە دەربارەی قاتوقرِی ئەمرِۆکەی ئەدەبی هاوچەرخی عەرەبی باسی لێوە دەکرێت . بەبێ ئەوەی بیر لە جیاوازی زروفی تایبەتیو گشتی ئەدەبەکەمان بکەینەوە ، کە ئەو کزبوونو قاتوقرِییە ئەنجامی گەلێ هۆیە – ئەگەر هەبێ – کە لەرِاستیدا پێویستیان بە بیرورِاو بۆچوونی هێمنانەوزانستیانە هەیە ، نەوەک کلێشەی حازر بە دەست بخوازینەوەو بەسەریدا بسەپێنین ..

مەسەلەی بوونی قاتوقرِیوبێهێزی لە ئەدەبی هەر نەتەوەیەکدا ، مەسەلەیەکی نەمییەو هیچ ئەدەبێک لە دنیادا نیە ، ئەدەبی نەمروشاکاری بلیمەتانەی بە دەستەوە دانێ بە بێ ئەوەی . . هەر ئەدەبێک بە مەییوو کامل خۆی رەپێش بکا ، بێگومان ئەو ئەدەبە رِوو لە رِووخان دەکا. بۆیە بوونی ئەو قاتوقرِییە لە ئەدەبدا، بەلگەی گوژمو تەکانی نەسرەوتی خوێنی ئەدەبەکەیە، بەلگەی سەلامەتیو توێژال فرێدانو خۆ تازەکردنەوەومل نانە بەرەو پێشەوە ، بۆ جێ‌هێشتنی ئەو ئێستگانەی لێی وەستابوو .. بەواتایەکی – تر بلێین هەر ئەدەبێکی زیندووو خولقێنەرانە ، قاتوقرِییەکی بەردەوامی لەپالدایە . . چونکە داهێنانو خولقاندن ، شۆرِشە بەسەر ئەو بارەی تیایدایە .. بەردەوامیش بەدوای شێوەوسیمای تازەتردا دەگەرِێ . دیارە ئەم گۆرِانەش لەسەرهێلێکی بەیانیدا دەبێ ، چونکە پەیوەندی هەیە بە گۆرِانی بارە کۆمەلایەتیو سیاسییەکە .. کە زۆر جار گۆرِانی ئەم بارەش ئەدەب دەخاتە قالبەوەو وزەی جولانەوەی لێ دەبرِێو هەناسەکانی دەوەستێنێ ، بەلام لە هەموو حالەتێکدا قاتو قرِی « ئەدەب » جێگەی رەشبینی نیە ..!

لێرەوە دەلێین ، بوونی قاتوقرِی لە ئەدەبدا پێویستە ، چونکە بەلگەی گەورەیی ئاواتو خواستی ئەدیبانو رِۆشنبیرانوخوێندەوارانە ، بۆ هێنانەدی ئەدەبی گەورەتر لەوەی هەیە، ئەمەشیان لە ئەنجامی ئاسۆ فراوان بوونی بیری ئەدیبانو خوێنەرانو رادەی هەستکردنیان بەلێزرسنەوە ، سەری هەلداوە .

رِاستە ئێمە رِۆمانمان نیە ،رِەخنەیەکی زۆر پێشکەوتوومان نیە ، یان بلێین هەلبزرِکانو مۆرکی پەلەکردنی پێوەیە .. لە کورتەچیرۆکو شیعردا (زۆریو بۆری) بەدی دەکرێ ، بەلام پێویستە بریار دانەکانیشمان مۆرکی پەلەکردنی پێوە نەبێودانی خێر بە خۆماندابنێین ، چونکە مومکین نیە ئێمەش وەکو میللەتێک داهێنانی خۆمان نەبێت ، لە ماوەی سالێکدا ژمارەیەک شیعرو کورتە چیرۆکی چاک نەنووسرێ ، چەند گوتارێکی رِەخنەیی چاکمان نەبێ ..بەلام نازانم ئەو شتە باشانە بۆ بەئاگری شتەکالوکرچەکانەوە بسوتێن ؟!

بۆ شتە چاکو خراپەکان تێکەل بە یەکتربن ، لەو سەرەوە پێوانەی زەوقوچێژی خوێنەر تووشی شێوان بێت ؟! بۆ بە گیانێکی زانستپەروەرانە هەر شتەی بۆ لای خۆی نەبەینەوە ..؟!

ئێمە سەرەتای چیرۆکی کوردیمان ، جاری جاران حەکایەت خوانیوگێرانەوەیەکی رِووتبوو ، ئەمرِۆکە وەکو هونەرێکی شارستانیی سات‌وسەوای لەگەل دەکرێو لەو تەمەنەکورتەیدا ، توانیویەتی زۆر بابەتی تازە بخاتە روو ، خۆی بە زۆر تەکنیکی تازە موتربە بکا ، لە بواری شیعرنووسیدا ، قاوغە کلاسیو رِۆمانیسەکەی دوای سەردەمی کلاسیەتو رِۆمانیسەتی جێ‌هێشتووە ، خۆی لە گەلێ تاقیکردنەوەی تازە داوە لە بواری پەخشانەشیعرو شیعری شانۆییو شیعرە دیوانو شیعری بچووکدا ئەگەرچی سەرەتاییش بێت .. سەرەتای رِەخنەو لێکۆلینەوەمان کە لە چەند ژمارەیەکی رِۆژنامەی(تێگەیشتنی رِاستی) بەوە دەستپێدەکا ، کە (شوکری فەزلی) لەسەر (حەریقو حاجیو کوردیو نالی)ی نووسیوە ، ئەگەرچی هەندێکیتر سەرەتایەکە دەگەرِێننەوە بۆ (خانی). وەکو

بروانە ل : ٧

سەرزەوی

سەلام مەنمی

یەکشەوەبوو .. منەتی بە سەر زەویدا ئەکرد ،ئاسمانی بە چاتۆل ئەزانی ، بە چاوێکی سووکەوە سەیری ئەوو جەلکەکەی ئەکردو بەبزنی ئەزینن .. بە تایبەتی لەو زۆر بە کولبوو .. بۆ عاچ کێشانەوەی هەمیشە لە سەرچزبوو .. سەیرێکی ئەملاو ئەو لای خۆی کردو چاوی لە زەوییەکە برِی :

« ئەمە منم خاوەنی ئەم جێو مەقامەم .. ؟! دەمێکە خەو بەم رِۆژەوە ئەبینم .. جارێ باگەرِێ تێ ئالێنمو زەوییەکەی لێ داگیرکەم .. ئەگەر ئازایە بلێ لەل ، بزانە چۆن لەلی ئەبرِم .. بەلام بیرکردنەوەی گەرەکە ..»

ئەویش هەستی بەم راجۆرییە کردبوو :

« ئەوەتەی دەستی ئەرِوات زەرِی هاتووە .. یەک حار گۆرِاوە . وەک مسکێنی خۆی سەیرم ئەکات .. بلێ تۆ چیبووی .. من ئەوەندە بەگەمژە ئەزانی .. ؟! نا... ئەزانم نیازی چیتە ئەی نەخۆرانت بێ .. »

کورِەکەی بانگکرد :

– ئێستا باشترین کاتە بۆ ئەوەی دەست بە سەر زەوییەکەیدا . بگرین .. لەم رِۆ باری خوارتر نابێ ..

– بێگومان باری خوارە.. حا چۆن دەست پێ بکەین..؟

– ئەچینە ناو سکی زەوییەکەیەوەو چەند نەمامێکی تیا ئەرِوێنین ..

– بەجێیە .. تەگبیر لەوە باشتر نابێ ..

(٢)

(نەم ووت بە مسکێنم ئەزانیو لە مەبەستی بۆگەنی گەیشتووم .. وا ئەزانێ مالی خەلک مفتە ، نازانێ ئەم زەوییە بەری ئارەقی ناوچەوانی باوو باپیرمە نەوە سەیرە خۆی بە پیاو ماقوول لە قەلەم ئەداو بە قسەی بریقە دار ئامۆژگاری خەلک ئەکات ، وا دیارە بە مندالیان تێ ئەگات ..؟! بەلام ئەوەی لای ئەو خەیالە لای ئێمە بەتالە .. چونکە گرێی جادۆکانیمان کردۆتەوە ...

« خۆی بە گورِنەتەلە دانەبێ .. ئەوە نەمامەکانی هەلکێشاوە ؟! ئەم کارانە پتر رِقم هەلئەسێنن و پالم پێوە ئەنین بۆ ئەوەی زورتر لێی داگیرکەم .. وا دیارە کۆتایی تەمەنێتی . .با جوامێر بنێرم لە کۆلی کاتەوە ..

(٤)

ناو چەوانی بەردی لێ ئەبارێ .. بەم درەنگە بە خورِایی نەهاتووە ..

باشیان ئەناسم .. لە تاوان کردنا پسپۆرِن .. »

– وا دیارە ناتەوێ بمێنی..

– لە بەرچی ..؟!

– لەبەر ئەوەی نەمامەکانی ئێمەت هەلکێشاوە ..

– نەمام لەزەوی خەلکانا ئێزرێ ..

– زەوی تۆنییە ..

– ئەیکەم بە گورِت ..

تێک ئالان . .دەستپێشخەری کرد ، جوامێری تەختکرد ، بێهۆشبوو .. ئەویش هەلهات ..

« کەس نەیتوانیوە کۆلەکەلەگەل من بدات ، وای لێ‌هات دەست درێژی بکاتە سەرمان!هەلبەت من مردووم . . جارێ با کورِەکەی لەژێر دارا گەرِکەم ..» :

کورِەکەی بانگکرد . .لەتەویلەدا لە ژێر دارا رِای خست

دایکی کێچ کەوتە کەولیو‌بۆلای ئاغا هات :

– کورِەکەم ..

– لە تەویلە دایە ..

– مندالە بێگوناهە ..

– کوا مێردەکەت ..؟ سەرت ئەتاشم ..

– ئەم بلێ چی ...

– خۆت گێل مەکە . . ئەمەوێ ..

« سەیرە بێتەوەبەردەستت . »

– پرسی بە ئێمە نەکردووە ..

– هەر ئەمەوێ ..

« بە قسەی کەربێ لە باتی‌باران جۆ ئەبارێ .. خۆت سەرشێتتکرد . »

– ئەتوانی بیهێنی ..

– تالانت ئەکەم ..

«تالانیش رِای ناکێشی ..»

– گوێ لە ئێمە ناگرێ ..

– ئەتەوێ خۆێشت لەتەویلە توندکەم .. ؟

– . . . .

« قسەی لەگەل ناگرێ ..حەڤیانی رِێی هەژارانە، تازووە برِۆم زەرەر لە نیوەی‌بگەرِێتەوە ، باوەک (ئەجێ) لە تەویلەدا سکەکەم لەبارنەچێ ... »

Institut Kurde de Paris

وەرزش

دیسان ، هەر لــــە چوارچێوەی تەقەللای دەستەی نووسەرانی « هاوکاری »دا بـۆ بردودان بەرۆژنامەکــەو گەیاندنی بەو ڕادەیەی خزمەتی زۆربەی هەرەزۆری خوێنەران بکاتو بەدەنگ خواستو ئاواتەکانیانەوە بێ، وە یەکەم جار لاپەڕەی « وەرزش و لاوان » بڵاودەکرێتەوەو وەك یەکــەم هەنگاو ئەم لاپەڕەیە ، جارێ ، مانگییەك جار دەبێ بەهیوای ئەوەی لە پاشەرۆژدا فراوانتر بکرێ .

جا بەم بۆنەیەوە ، ئــــەولایەنانەی بایەخ بەکاروبـــاری وەرزشـــــو لاوان دەدەنو بەتایبەتی مەڵبەندەکانــی لاوان لە شارەکانی کوردستانو تیپە وەرزشیەکان بانگ کراون بـــۆ یارمەتی و ئەم لاپەڕەیەشـــ بە لاپەڕەی خۆیان بزانـــنو هەواڵو دەنگوباســـــــی چالاکیەکانیـــان بنێــــرنو نووسینو بابەتی وەرزشـــو لاوانمان بۆ بنووسن ، بـــــۆ ئەوەی لاپەڕە کە لـــەرادەی خواستو ئاواتی ئـــەواندا بێو ئێمەش ئامادەین بـــــۆ بڵاوکردنەوەی هەموو بابەتێك کە لەم سنوورەدا خزمەتـــی بزووتنەوەی وەرزشـو لاوان بکاتو چاوەڕێین .

● وەرزش و لاوان ●

کورتە باسێك لە مێژووی یاری تۆپی پێ

لە بەر چـــی بەهەزاران بەملیۆنان کەس لەکاتی یـــاری تۆپی پێدا دەخزێنـــــــە یاریگاکانەوە ، بەپەرۆشـــەوە هەموو هەستو نەســـتیان دەچێتە ناو ئەویاری بـــــە بەجۆشەی کە نەوەد (٩٠)دقیقە دە خایێنێ ؟

ئایا ئەو تۆپە چەرمـــــەی کە قورسییەکەی ٤٠٠ گرامـە هیچ هێزێکی سیحری تێدایە؟

نهێنیی ئەم یـــــاری یەچییە ، کەوا بیـــــــستو دووکەس دەجەنگێن بـــەدوای تۆپێکدا ؟

ئەگەر بمانەوێ شـــــتێ لەبارەی ئەم یاری یەوە بزانین، دەبێ هیچ نەبێ شتێ لەبارەی مێژووی دروست بوونــی یەوە بزانین . یاری تۆپی پـــــێ تەنها یاری یەکی وەرزشـــــــی فراوان و بڵاوبـــــووە نی یە ، بەڵکو کۆنترین یاریی وەرزشە لەناو یاری یەکانی تـــــردا .

مێژووی دروست بوونـــــــی ئەم یاری یە لەشێوە ســـــەرە تایی یەکانیدا دەگەڕێتەوە بـــــۆ ساڵی ٢٧٠٠ پێش زایـــن ، وەکو لەچەند سەرچاوەیەکـی چینی یەوە وەرگیراوە کە بـــەم یاری یە دەڵێن (تسۆ – شۆ). هەروەها زۆر یاریی قورسـو گرانی وەکوو تۆپی پـــــێ

لەئەمەریکاو ئوستراڵیـــــاو ئەفەریقاو ئاسکیمۆدا هەبووە . ئەم یاری یە لەسەرەتـــاپەوە تاکو ئێستا زۆر شتی لێزیاد کراوە و زۆر شتیشـــــــی لێ فڕێدراوە .

لەپێش دا ئەم یاری یـــــــــە لەجەژنەکانداو لەســــــەر شەقامەکانو ناو کۆڵانەکانـــدا کراوە ، بەڵام بەبێ ئـــــەوەی یاسایەکی تایبەتی بۆ دانرابێ.

لەساڵی ١٨٦٢ زاینـــی دا بەڕێوەبەری یەکێ لـــــــە دانیشگاکانی ئۆینگهام بـــــۆ یەکەمین جار یاسای بۆ ئـــەم یاری یە دانا .

هەروەها ئینگلتـــــــەرە دەورێکی گرنگی بینی وە لەپێش خستنـــی یاری تۆپـــی پێدا ، تا لەساڵــی ١٨٦٣ ز بەکێتی تۆپی پێی ئینگلیـزی دروست بووە ، لەساڵی ١٨٧٧ ز یەکەمین یاری تۆپی لەنێوان تیپی هەڵبژاردەی ئینگلتەرەو ئوسکوتلەندادا لەگلاسکـــۆ کراوە .

لەساڵی ١٩٠٠ ز ئـــــەم یاری یە ناوبرا بە بووکــــــی یاری یەکان وەدانی پێدانرا وەك یاری یەکی ئۆلۆمپی .

تا لەساڵی ١٩٣٠ ز یـــاری تۆپی پێ چۆیە ناو پاڵـــــەوا نێتی جیهانەوە .

طيب محمد احمد
کۆلێجی پەروەردەی وەرزشی لەزانکۆی بەغدا

یاری زانێکی لێ هاتوو

بایەخدانی وەرزش وەکـــو جموجووڵێکی هونەری لـــەم دواییەدا بە تەواوی پـــەرەی سەندووەو لێپرسراوان زیاتر گرنگی بە گەشەپێدانـــــی وەرزشەوانی دەدەن . ئەمەش تەنیا ناوچەیەکی تایبەتـــــی بەگرتۆتەوە ، بەڵکو لـــــــە زۆربەی پارێزگاکانی وڵاتـــداوەرزش بووە بە هۆیەکـــی گەورەی پێشکەوتنـــی لاوانو بزووتنەوەی وەرزشیش ڕۆژ بە ڕۆژ لە هەنگاو ناندایە.

کاتی گـــــەڕان بـــە دوای وەرزشەوانە چالاکـــەکان ، چاومان بە – شێرزاد عثمانـــی یاریزان – کەوت کە مـــاوەی چەند ساڵێکە وەکـــــو یاریزانێکی لاو دەرکـــەوتووەو ئەندامی تیپی وەرزشەوانـــی هەولێرە و ئێستا بەردەوامە. لەم چاوپێ کەوتنەدا ئەڵێ :

× هەر لە تەمەنـــــــی منداڵیەوە ئارەزووم دەکـــــرد کە بەرامبەر بە یاری یـــــــە هەمەچەشنەکانی وەرزشـــــ بوەستمو پڕ بە دڵ چاوەڕوانی ئەوەبووم کە ڕۆژێ لە ڕۆژان وەرزش لە وڵاتدا بـــــەرەو پێشەوە بچێت ، تا لە ساڵـــی ١٩٧٢ بۆ یەکەم جار [illegible] ئەم هاتەدیو بە یارمەتی مامۆستـا هاشم محمود – توانیم لـــــە وەرزش بکەمو یارمەتی یەکـــی گەورەی دام بۆ ئاســــــن هەڵگرتنو شـــــــــێوەی بەرزکردنەوەی ئاسن .

× ئایا بە شداری هیـــچ یاری یەکی دیارت کردووە ؟

× لە ساڵی ١٩٧٥ لــــــــە مەڵبەندی لاواندا پلەی یەکەمم بە دەست هێناوەو لــــــە زۆر یاریی تردا پلەی بــــــەرزم دەست خستووەو لە گــــەڵ تیپی وەرزشی هەولێر چـەند گەشتی فراوانمان کردووە بـۆ پارێزگاکانی ترو من بە نـــاوی تیپی وەرزشی هەولێر ئاسنم هەڵگرتووە .

× دوا قسەت چی یە ؟

× زۆر هیوام کە جەماوەر زیاتر بایەخ بە وەرزش بـــدات و هانی وەرزشەوانان بـــدات چونکە وەرزشیش هونەرێکـــی گەورەیە .

× ★ ×

● شێرزاد ●

پاڵەوانێکی ئۆلۆمپی

لە ساڵی ١٩٧٥ دا هەمـــوو شارەزایانی وەرزش لەجیهاندا لەسەر ئەوە ڕێکەوتن کـــــە دیارترین سێ وەرزشەوانـــی جیهانی سەدەی بیســــــتەم بریتی بوو لە : جیســـــــی ئونزی ئەمەریکایی پاڵەوانـــی دەورەی ئۆلۆمپی بەرلین لـــە ساڵی ١٩٣٦ دا کە چـــوار مەدالیای زێری لە ڕاکردنـــی ١٠٠ و ٢٠٠ و ٤٠٠ × ١٠٠ مەتریدا وەرگرتو دووەم پاخۆ نورمی ی فنلندی بوو پاڵەوانی هەرســـێ دەورەی ١٩٢٤ و ١٩٢٨ و ١٩٤٠ لەراکردنـــــی ماوە درێـــــــژدا ، دوای وەرزشەوانی چیکوسلۆڤاکــی ئاسێك زاتوبیك بوو پاڵەوانـــی دەورەکانی ١٩٤٨ و ١٩٥٢ لـــە ڕاکردنـــــی ٥٠٠٠ و ١٠٠٠٠ مەتریدا .

هەریەکی لەم سیانـــــــــە خاسیەتی تایبەتی خۆیان هەیە، بەڵام زاتوبیك وەك پاڵەوانێکی دیارتر لە هەموویـــــــــان هاتەپێشەوەو لەسێ دەورەی ئۆلۆمپی دا (٢٠) ژمـــارەی جیهانی بڕیو شێوەو جـۆری ڕاکردنەکەی بەزانـــــستێ لەخوێندنگاکانی پـــەروەردەی وەرزش لە چیکۆسلۆڤاکیـــا دەخوێندرێو یاری کەرانـــی ئەم جۆرە وەرزشە متمانـــــە بە شێوەی ئەو دەکەن کـــــە بریتی یە لەتێکەڵ کردنی بەرگـە گرتن بەخێرایی ڕاکردنو لـــە ساڵانی چلەکان و پەنجاکانـــدا ئەمە نهێنیی سەرکەوتنـــــی ئەم وەرزشەوانە گەورەیـــــــە بوە .

وەرزش لە هەڵەبجە

لەم کاتەی ئێستامانـــــداوەرزش دەورێکی فرە بە بەها لە گەشە کردنی بـــــەرەوپێشەوە چوونی کۆمەڵـــــدا دەبینێو دەنگێکی جیهانـــــی بۆ مانەوەی تۆمار کردووە ، ئەو دەنگەش لەم دوایی یـــەدازۆر بە تۆخی کوردستانــــی گرتەوە تۆپــــی پــــێ ی دووگۆلیش لە تەك یـــاری یە کوردی یەکانی تردا ئاشنایەتی پەیدا کردو ، بوە حـــــەزی زۆربەی خەڵکەکە هەر بـــــۆ ئەم مەبەستە سەرمان لـــــە تیپی وەرزشی نـــــەورۆزی هەڵەبجەداو لە تەك کاك (سالار محمد) تاوێك قسەمان کرد.

● کاك سالار لە بـــــەر ئەوەی تیپی نەورۆزی هەڵەبجە لە پاڵ ئەو هەموو گیـــــرو گرفتە وەرزشیانەدا ڕێبـــازی پێشکەوتنو گەشەسەندنی بەر نەدا دەمانەوێ بە درێـــژی هەر لە سەرەتاوە باسێکـــــی تیپەکەمان بۆ بکەیت ؟

– تیپی وەرزشی نـــەورۆزی هەڵەبجـــــە لە ساڵی ١٩٧٠ دامەزراوە . ئەتوانم بڵێـــم لە زۆربەی یاری یەکانیـــــدا سەرکەوتنی بە دەســــــــت هێناوە ، لەو یاری یانەشـــــ پێویستە بیڵێین : تیپەکەمان لە ٩٧٩ داتوانی بـــــە پلەی دووەم سەر کەوتن بە دەست بێنێت لە خولی تیپـــــــە گەلی یەکانی هەڵەبجـــــەو یاری یەکەش لە سەر گـــرەوی نەهێشتنی نەخـــوێندەواری بوو .

● یاری یەکانی ئەم چەنـــد مانگەتان چۆن دیاری دەکەن ؟

– تیپەکەمان سەرکەوت بـــە سەر تیپی وەرزشــــــــــی بیارێڵەدا بە لێدانی پەناڵتـــی هەروەها سەرکەوت بە ســــەر تیپی وەرزشی بێ کەسداو لـــە کۆتایی یاری یەکانیدا توانـــی لە گەڵ تیپی وەرزشی هیوادا بە لێدانی پەناڵتی پلـــــــەی دووەم بهێنێـــــــــت .

● یاری زانەکانتـــان کـــە تیپی نەورۆزیان پێك هێناوە کێن ؟

– برا یاریزانـــــەکانـــی تیپەکەمان بریتی یە لە کاك : فەرهاد عەلی – سالار محەمەد جمال مستەفا – ئـــەردەڵان ساڵەح – جەلال حەمەمین – ئەنوەر حمە کەریم –خەسرەو عەلی – موحسـین جەلال – وەهبی ڕەشید – عەبـدوڵا مەحەمەد – ئیبراهیم ڕەشید خەنیل ئەحمەد .

جەباری حاجی کەریم

وێنە دەدوێت

کاکە برا..
یاری دەکەی یاگوریس هاوڕێکەت ڕادەکێشی ؟!

نەکەوی .. باوانەکەم !

ڕێگاو شوێنی هاوچەرخ لە ڕێکخستنی هاتوچۆی شارەکانی وڵات

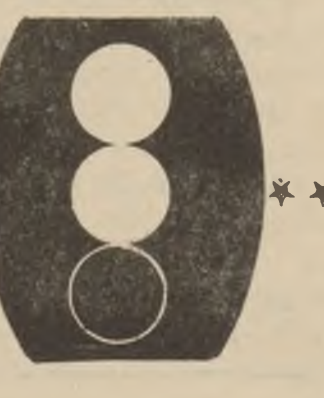

ڕێکخستنی هاتوچۆ لە وڵاتدا نیشانەی پێشکەوتنیەتی هەر وەکو دەزانین وڵاتەکەمان ئێستا ماوەیەك بۆ ڕێکوپێکی هاتوچۆ لە شەقامەکان و گۆڕەپانەکان پڕۆژەیەکی گەورەی داناوە کە (ترەفیك لایتی) پێ دەڵێن، لەبەر ئەمە بە باشمان زانی چاومان بە بەڕێوەبەری هاتووچۆی پارێزگای بەغدا بکەوێت بۆ ئەوەی فیکرەیەکمان لە بارەی ئەم پڕۆژەیە بداتێ و چۆنیەتی ئیشکردنی ئەمانەمان بۆ ڕوون بکاتەوە ؟

بەڕێز بەڕێوەبەری گشتی وتی :-

ئەم پڕۆژەیە ئەمینداریەتی پایتەخت دایناوە وپێش دوو ساڵ واتا ساڵی ١٩٧٨ دەستی کردووە بە جێبەجێ کردنی قۆناغی یەکەم (٢٨) دووڕیان لە گۆڕەپانە گرنگەکانی گرتەوە . هەروەها قۆناغی هاتوو لە (١٥٠) دووڕیان پتر لە بەغدا دەگرێتەوە کە بەم نزیکە تەواو دەبن .

لە ڕاستیدا پڕۆژەی (ترەفیك لایت) لە بەجێهێنانی هاتوچۆدا بە شێوەیەکی گشتی و خزمەتی بەرژەوەندی گشتی بەشداریەکی کاریگەر دەکا بۆ ئەوەی سەلامەتی هاوڵاتان بپارێزێ و ڕوو داوی بوونە ژێر ئوتومبیل و لێدان رزگاریان بێ و بە نسبەت تونێل و پردە هەڵواسراوەکان (الجسور المعلقە) ، ئەم پڕۆژەیە شاری بەغدا پێش دەخا بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا چارەسەریەکە بنەڕەتی نابێ ، ئەم پڕۆژەیە کۆمپانیایەکی فەرەنسی دروستی دەکا ئەویش لە گۆڕەپانی دیمەشق کە (١٨) مانگی تر تەواو دەبێ و ئەوە دوو مانگە دەستی پێکراوە ، بەڵام ئەمە تەنها لە ٣٠٪ قەرەباڵغی چارەسەر دەکا .

کاتێك ئەم (ترەفیك لایتانە) دانران ، گۆڕانیش بەسەر ڕۆیشتنی هاتووەو بووەتە یەك لا ئەمەش تەنها لە ٢٠٪ی کێشەی قەرەباڵغی چارەسەر کردووە .

بەڵام لایەکی تریش هەیە ئەویش دروست کردنی تونێل و پردی هەڵواسراوە کە لە ٥٠٪ی کێشەکە چارەسەر دەکا . لە دوایدا دەتوانین بڵێین کاتێك ئەم پڕۆژانەمان بۆ دێتە دی لە ١٠٠٪ی هاتوچۆ چارەسەر دەکرێ ، کاتێك پڕۆژەی تونێل و پردەکان تەواو دەبن کۆمپانیای گشتی ئوتومبیلەکان ٤٠ هەزار ئوتومبیل دابەش دەکاو بەغدا بەشی خۆی وەردەگرێ .

● چۆنیەتی کارکردنی ئەم ترەفیك لایتانە

حاڵی حازر هەر ترەفیك لایتێك لە گۆڕەپانێك دانراوە بەبێ ئەوەی پەیوەندی یەکی کارەبایی هەبێ لەگەڵ شەبەکە ئوتوماتی یەکانی تر کە لێیەوەی نزیکن ، ئەمیش بە ڕێکخەرێکی (منظم) ئوتوماتیکی کار دەکاو لە پاشە ڕۆژدا پەیوەندی دەبێ لەگەڵ یەکدا بۆ هەموو دووڕیانەکان (التقاطعات) .

● زۆر جار یەکێك لەم جیهازانە خەراپ دەبن بۆ نموونە هەر ڕووناکی یە سوورەکەی دادەگیرسێ ئەمەش کار دەکاتە سەر هاتوچۆی هاووڵاتیان و پەڕینەوەیان و لێیان تێك دەچێ ، نازانن خەراپ بووە یا هەر چاوەڕێ بکەن نیشارەتە سەوزەکەیان بۆ داگیرسێ هەتا بپەڕنەوە ؟

- کاتێك یەکێك لەم ترەفیك لایتانە خەراپ دەبێ و کار ناکا سەیتەرەی هاتوچۆ ئاگادار دەکرێ لە ڕێگەی مەفرەزەی پۆلیسی هاتوچۆوە ئەمەش بە دەوری خۆی ئاگاداری لایەنی هونەریی ئەمینداریەتی پایتەخت دەکا بۆ ئەوەی چاکی بکەنەوەو ئەگەر بێتو نەکرێت ئەمە کەم تەرخەمی یە لە لایەن پۆلیسی هاتوچۆوەو دەبێ هاووڵاتی خۆی وەکو لێپرسراوێك ئاگاداری ئەو لایەنە بکا بۆ ئەوەی چاك بکرێنەوە .

● لە بارەی کامیرا تەلەفزیونی حەز دەکەین بزانین دەوریان چی یە ؟

- بێ گومان ئەم کامیرانە تەواوکەری پڕۆژەی ترەفیك لایتەو دانانی ئەم کامیرانە بەستراوە بە چاودێریکی فەننی لە ڕێگەی گۆڕینی بۆ دەرەجەی (٣٦٠) وێنەی ئوتومبیلەکان نزیك دەکاتەوە یان دووریان دەخاتەوە هەتا بۆی بکرێ ژمارەی ئوتومبیلەکە بخوێنێتەوە کە سەرپێچی کردووەو ئەم کامیرانە خزمەتی هاتوچۆ دەکەن ئەمەش تا ئێستا دانەنراوەو بەم نزیکە دادەمەزرێن .

هەروەها بەڕێوەبەرێتی هاتوچۆی پارێزگای بەغدا نیازی هەیە هەموو شەقامەکانی وڵات چ لە ناوەوەو چ لە دەرەوە بە (شبکە)یەکی بێتەل پڕ بکاتەوە .

● دوای ئەوەی ئەم ترەفیك لایتانە لە شەقامەکان دانران ، شوفێرەکان و هاووڵاتیان چۆن بەتەنگ مەسەلەکەوەن ؟

- پاش دامەزراندنی ئەم شەبەکەیە دەبینین هاووڵاتیان ئارەزوویان هەیە یاسا پەیڕەو بکەن هەروەها ئاگادارن لە ئیشارەتی ڕووناکی لە کاتی پەڕینەوەیان و هاتوچۆکردنیان بەڵام بەداخەوە جار جارێك دەبینین هەندێ لە هاووڵاتیان گوێ نادەنە ئیشاراتی هاتوچۆ و بە ئارەزووی خۆیان لە ڕێ لادەدەن و تێدەپەڕن ، ئەمەش لەبەر ئەوەی تێ ناگەن و نازانن سوودی ئەم ترەفیك لایتانە چی یەو چ دەورێکی لە شارستانیەتی و پێشکەوتنی وڵاتدا هەیە .

هیوادارین هاوڵاتیان بە شێوەیەکی چاکتر بەجێی بهێنن و هاوکاریمان لەگەڵدا بکەن .

هەروەها چەند یاسایەك هەیە بەسەر ئەو کەسانەدا دەچەسپێ ئەگەر سەرپێچی بکەن و هەر کەسێ گوێ بە ئیشاراتی ڕووناکی نەدات ئوتومبیلەکەی بۆ ماوەی دە ڕۆژ دەستی بەسەردا دەگیرێ و ئیجازەی لێخوڕینی بۆ ماوەی سێ مانگ لێ دەسێنرێ .

● بۆ گرنگی ئەم پڕۆژەیە ، لە بەرچی ناوچەی کوردستانیش ناگرێتەوە ؟

- بە ئاراستەی بەڕێوەبەرێتی هاتوچۆی گشتی هەموو بەڕێوەبەرێتی یەکانی هاتوچۆی پارێزگاکان و بە تایبەتی پارێزگاکانی کوردستان و هەر پارێزگارێك دەسەڵاتی ئەوەی هەیە موافەقەتی بەڕێوەبەرێتی ی هاتوچۆی گشتی وەربگرێ بۆ ئەوەی پڕۆژەی هاتوچۆ لە کوردستاندا بمەزرێ و ئەو داخوازی یانەمان دەست بکەوێت کە لە لایەن کۆمپانیا بیگانەکانەوە پێشکەش دەکرێن ، هەتا دەست بکرێت بە جێبەجێ کردنی پڕۆژەی ترەفیك لایت و بە هاوکاری کردن لەگەڵ دام و دەزگای ئیدارەمحەللی ی پارێزگارەکان ئەمە جێبەجێ بکەن چونکە ئەو گرانی یە نی یە کە خۆمانی لێ دوور بخەینەوەو توانای جێبەجێ کردنی ئەمانە .

● سمیرە محمد علی
وێنەگر : محمد شاكر

قازانج و زیانی جگەرە بە دانە !!

سەبارەت بە وڵاتە یەکجار پێشکەوتوەکان خۆیان گەیشتونەتە ئەو ئاستەی کە توانیویانە ڕادەی زیانی کێشانی یەك جگەرەیان بۆ جگەرە کێشێك بدۆزنەوە ، لە بەر ئەوە تا ئێستا چەندەها کۆمەڵە لە ناویانا دروست بوە کە ئامانجی سەرەکیان ئەوەیە بە هۆی بەستنی کۆڕی جۆربەجۆرو بڵاو کردنەوەی پڕوپاگاندەی دژ بە دیاردەی جگەرە کێشان بڵاو بکەنەوە ، تەنانەت توانیویانە دەست بخەنە ئیش و کاری دەزگاو کارگەکانی جگەرە دروست کردنەوە بەوەی کە دروشمێکی دژ بە جگەرە لە سەر هەموو پاکەتێك بنووسن بۆ ئەوەی هەمیشە جگەرە کێش سەبارەت بە زیانی دوکەڵ و نیکۆتینی جگەرە ئاگادار بکەنەوە ، بەڵام سەبارەت بە خۆمان وەك ئەم چەشنە کۆمەڵەو کۆڕانە نی یە دەبینین هەندێ هۆی بچوکی کاریگەر هەن کە ڕاستەوخۆ یارمەتی بڵاو بونەوەی دیاردەی جگەرە کێشان ئەدەن وەك ئەو فرۆشیارە دەست گێڕانەی کە جگەرە بە دانە (مفرد) دەفرۆشن ، ئەمەش زیاتر ئەو کاتەوە دەستی پێ کرد کە پاکەتی (دبمۆرێ) و (ڕۆسمان) هاتە ناو بازاڕمانەوە ، جا ئەگەر لێرەدا کەمێك لای ئەو کەسانە بوەستین کە دوای پەیدا بونی دبمۆرێ و ڕۆسمان فێری جگەرە کێشان بون دەبینین زوربەی هەرەزۆریان سەرەتا نەهاتوون یەکسەر پاکەتێك بکڕن بەڵکو لە پێشان جگەرەیەك ئینجا دوان سبانیان کڕیوە هەتا وردە وردە ژمارەکە زیادی کردوەو گەیشتوەتە پاکەت .

هەروەها ئەوانەی لە ماوەیەکی دیاری کراودا ویستویانە خۆیان لە جگەرە کێشان بدزنەوە دەبینین فرۆشتنی ئەم جگەرانە بەدانە دیسانەوە هاندەرێکی گەورە بوە بۆ گەڕانەوەیان بۆ سەر هەمان ڕەفتار جا بۆ ئەوەی کە سانێکی تر بەتایبەتی لاوەکانمان لەم ڕێگەیەوە نەکەونە داوی جگەرە کێشانەوە وەك پێشنیازێك دەریخەینە پێش چاری وەزارەت و ئەمانەتی گشتی کاروکاروباری کۆمەڵایەتی ناوچەی کوردستان کە هەوڵێکی وا بدات نەهێڵرێ جگەرە لە سەر شەقام و جێگا گشتی یەکان

بڕوانە ل : ٧

فریا عبداللـه

پ. هاوكاری لە سلیمانی

ئامانەوێ کوێرانە لاسای وڵاتە یەکجار پێشکەوتوەکان بکەینەوەو بڵێین ئێمە چیمان لەوان کەمترە .. ؟ وەك ئەمە هەیە ئەوەش هەیە نابێ بەرامبەر بە هەندێ دیاردە دەستەپاچە بین هەتا بتوانێ وردە وردە خۆیمان بەسەردا بسەپێنێ ، بۆ نمونە بڵاوبونەوەی ڕەفتاری جگەرە کێشان یەکێکە لەو دیاردانەی کە ئێمە مانان بەرامبەری داماوین و ڕۆژبەڕۆژ لە ناومانا پەرە دەسێنێ .

کاروباری کۆمەڵانی خەڵك

ئەلەبجەو نەبوونی کارەبا

ئەوەی پێویستە ئێمە بیخەینە ڕوو ، ڕووناکی لە هەر جێگایەکدا بدرەوشێتەوە سارێژبوونی دەردی کۆمەڵایەتیمانی تێدا دەردەکەوێت، مرۆڤ هەمیشە حەزی بە ڕووناکی یەو کارەبا ئەرزەکانی شارستانی یێ ئەمڕۆشمان لە ڕووناکی یەوە سەرچاوە دەگرێت وا بۆ ماوەیەك دەبێت لەم ڕۆژنامەیەدا و لەسەر لاپەڕەی هاوکاری و کۆمەڵانی خەڵك سکاڵای برا هەڵەبجەیی یەکان دەخوێنینەوە کە لە سەرنەبوونی و بێ هێزیی کارەبای هەڵەبجە دەنووسن ، هەموو شتێك پێویستی بە چارەکردنەو هەوڵدانیش بۆ هەر چاك کردنێك هەنگاوێکی بەهای خەڵکی یە بە هەمووانایەك ..

هەر لە بەر ئەم مەبەستە چووینە دایەرەی کارەبای هەڵەبجەو لەگەڵ لێپرسراواندا کەوتینە دووان و بۆ بارێکی چاکتری ئەم لایەنە کاك تۆفیق حمە علی لێپرسراوی کارەبای هەڵەبجە ووتی : ئەوی ڕاستی بێت ئێمە پێی توانای خۆمان و زیاتریش لەم لایەنەدا هەوڵمانداوە ئێستا کارەبامان لە (دبس)ەوە بۆ دێت بەڵام زۆرجار ئوتومبێل و تراکتۆرەکان خۆیان بە دار تەلی کارەبادا دەدەن و وایەرەکان دەپچڕن ئنجا کاك تۆفیق وتی ئێمە لە سلێمانی یەوە ٣٣،٠٠٠ هەزار ڤۆڵتمان بۆ دێت و بە هۆی دوو (محولە)وە ١١،٠٠٠ هەزار ڤۆڵت بۆ شارەکە مسۆگەر دەکەین ئەمەش دەکرێت بە سێ بەشەوە .

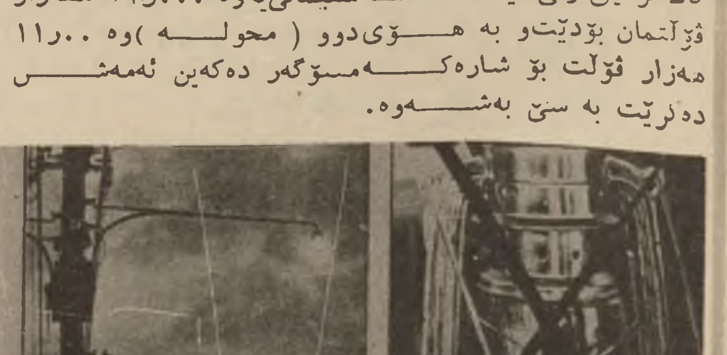

١ - سەرا .
٢ - بازاڕ .
٣ - هەورامان . جاران خەتی بازاڕیشمان بەسترابوو بە دێی هاوچەرخی سیروانەوە لە گەڵ (٤٦) دێی دەوروبەری لەم کاتەدا زۆرجار بچڕانی کارەبا دروست دەبوو چونکە ئەگەر بهاتایە شۆرتێك لە یەکێك لە دێهاتەکاندا ببوایە بازاڕیش دەکوژایەوە ، هەر لەبەر مەترسی یەکی بەوجۆرە جیامان کردەوەو ئێستا ئەویش سەربەخۆیە ..

● کاك تۆفیق دەڵێن هەندێ لە قاچاخ چی یەکان دەکەونە گوڵۆپ شکاندنی ئەو شوێنانەی ڕێگای ئەوانە؟

بڕوانە ل : ٧

ئافرەتان

نووسینی ذكريات محمد حسن — وێنەگر غازی

سەروەدانێکی کێڵگەی کشتوکاڵی

لە ڕۆژێکی خۆش و خۆرەتاودا - سەرێکمان لە کێڵگەی کشتوکاڵی ئافرەتاندادا .

ئافرەتە جوتیارەکان بە درێژایی ڕووبەری کێڵگەکە کە یەك پارچە سەوزایی بوو وەکو هەنگ بڵاوبووبوونەوە زۆرمان پێ خۆش دەبێ و دڵگەشاوە دەبین کاتێك ئەم وێنە جوانە دڵ ڕەفێنە دەبینین ، ئافرەت بە گورج و گۆڵی و چالاکی و خۆشەویستی ئیش دەکاو ئەمە ئیشێکی نوێ نی یە بەلایەوە بەڵام ئەوەی تازە بێ ،

کێڵگەیەك بەڕێوە دەیان کە وبەرەکەی (٨٣١) دۆنەم بێ بەبێ ئەوەی پیاو ئامۆژگاری بکا یا یارمەتی بدا . لە ڕابردوودا دەرەبەگ هەموو زەوی یەکانی داگیر کردبووو مۆڵەتی بە ئافرەت نەدەدا کاربکاو کاری دیار بێ بەڵکو هەموو ڕەنجی بە فیرۆ دەڕۆیشت ، بەڵام بەم ئیشە وبەم نموونەیە دەوری خۆی چەسپاند کە داهێنەرو ئیشکەرەو بە بێ پیاو ئیشی خۆی بەڕێوەدەبات .

بەڵام ئێستا وێنەکە بە تەواوەتی گۆڕاو هیچ فەرق و جیاوازی یەك لە نێوانی ئافرەتان و پیاواندا بەدی ناکرێ ، ئافرەت ئەمڕۆ جێگەیەکی تایبەتی هەیە لە کۆمەڵی تازەدا ، شان بەشانی پیاو کاردەکات و ڕەنج دەدات بۆ تێکشکانی کوت و زنجیری نەریتە کونەکان و بۆ بنیاتنانی کۆمەڵی پێشکەوتووی بەختیار ..

× چۆن ئیشیان ڕێك دەخەن

دوای ئەو پێشکەوتن و فراوان بوونە کە ڕووبەری کێڵگەکەی گرتەوە دەبینین کێڵگەی پەلەوەرو مەڵبەندی ئامۆژگاریی ئافرەتی لادێی تێدایە ئەرکی ئەم مەڵبەندە فێرکردنی ئافرەتە ، فێری هونەری درومان و چنین و نەخش دەکا - هەر وەها ئەم مەڵبەندە چوار پۆلی تێدایە بۆ نەهێشتنی نەخوێندەواری لەگەڵ باخچەیەکی منداڵاندا بۆ ڕۆڵەکانی ژنە جوتیارەکان .

بڕوانە ل : ٧

Institut Kurde de Paris

پشکداریەك د ڕەخنێ دا

● سالم سلیمان حاجی ●

ڕەخنە چیەو ؟ کارێ وێ چیە ؟

دەمێ ئەم ڤان پرسیارێن ئەڤن ددانینە بەر خۆ، لهیڤێ نەبین ئەم ششتەکێ نوی دەربێخین : ئەم دزانین کو ڕەخنە خویا کرنەو بشاڤتنە ، لایێن هونەریو جوانیێو ، لایێن چەوتو ڕاست دکارێ هونەریدا ، دەستێ خۆ ددانتە سەرو بومە دبێژیت چەواو بوچ ؟

ئو لدویڤ ڤێ چەندێ ئەم نەشێین بێژین : کو ڕەخنە تشتەکێ زێدەیەو ج نەرخو بهانینە ـ وەکو هندەك هرر دکەن .. بەلکو ڕەخنە ـ ڕەخنا دروست ـ تشتەکێ بەرەو بێ خۆییە ، ئو ژیانو هەر وەسا تور ، هەر برەخنێ دچیتە پێشو بسەردکەڤیت .

لێ ئەم دبینین کو ئەڤ ئالاڤە (اداة) لهەمی مللەتێن ژ نوی بسەرکەڤن دروست نائێتە بکارئینان ـ هەر وەکو دتورێ مەدا هەتا نوکە ـ یانکو :

١/ ڕامانا ڕەخنێ تێتە گوهارتنو پاش دەکەڤیت : دبیتە قەسەکا خۆشو دیارکرنا لایێن جوان ، یان قەسەکا نەخۆشو چاڤ زلکرن ل لایێن چەوت خار .. ئەڤ هەر دوو ڕێکە بە درامتن ، چونکە بەرێ خۆددنە هندە لاباو لایێن دی زبیر دکەن ، یانکو ئەو نابەخدەنە کارێ هونەری بەرێ خودانەکا گشتیو خوری ..

٢/ ئەڤە ژبلی هندێ کو ڕەخنەگر لدویڤ هزرو بیرێن خۆ دچیت ، بێی کو چ ڕێکێن ڕەخنەیی یێن تایبەتی هەڤالینیا وی بکەن . ئو ئەڤە ـ هەر وەك ئەم دبینین ـ مە ناگەهینتە ڕەخنا دروست ، بەلکو ڕەخنکە تێتە گرێدان بهزرو بیرا ـ هزرو بیرێن ڕەخنەگری ـ ، ئو لابێ هونەریو جوانیێ تێتە ژبیرکرن .. یانکو «حکم» لسەر کارێ هونەری نائێتە دان لدویڤ یاسایێن هونەری .. ئو لڤێرە قەسا «الیوت»ی تێتە بیدامە ، دەمێ دبێژیت: **(هندەك مروڤ باوەرێ بهوزانا هیڤیەکێ یان ئارمانجەکی بو خۆ ددانیت ، نائینن .. هوزانا هوزانڤان تێدا بو خۆ ڕێکەکێ دگریت ج یا نیشتمانی بیت ، یا یا (اخلاقی) ، ڕامیاری ، ئاینیی بیت . هەر وەسا هندەك هزر دکەن : هوزانا ڕاست ئەوە ئەوا تشتێ وان دڤێت دبێژیت)(١) ..** ئو لڤێدە ئەو گوتارا لگوڤارا « بەیان » بەلاڤکری لسەر دیوانا « ئەڤین » تێتە بیرا من .. (یا براستی من ئوتارەك لسەر ڤێ دیوانێ نڤسی بو ، لێ هەتا نوکە نە دەرکەڤتیەو ئەز نزانم چ لێ هات .. دیارە ئەو هزردکەن کو دیوانا «ئەڤین» یا کەڤن بووی «؟!»و نە

هەوجەیە چ ڕەخنا لسەر بنڤیسین !!) ئو ئەز ڤێ تێبینیێ دەکەمە ئەگەر داهیڤیو ئومێدێن خۆ بو برادەرێ هوزانڤان « فیصل مصطفی » دیارکەم ، ئەوێ نوکە خۆ بهندە پچروکێن بێبها مژویل دکەت .

٣ /ڤێجا ژبەر هندێ ئەم مەندەهوش نابین گەر مە دیت ئەڤ ڕەخنە ،

کارێ هونەریو خودانێ وی، ژێك جودا ناکەت ، بەلکو ئەو خەبەرا دبێژتە هوزانڤانی دەمێ باسێ هوزانا وی دکەت. لێ ڕەخنا نوی بەرێ خۆ ددەتە هوزانێ نە هوزانڤانی ، مینا « الیوت » دبێژیت : (وەرگێرانا پویتە پێکرنێ ژ هوزانڤانی بو هوزانێ ، تشتەکێ گەلەك جوانەو ڕاستە جونکە ئەڤە دێ مە گەهینتە هزرەکا ڕاستتر بو هوزانێ ـ چ هوزانا جوان بیت یان نە) .. ئو ئەڤە نەچەوت کرنە بو قەسا دبێژیت هوزان با بهوزانڤانیڤە گرێدایە ، یانکو کارێ هونەری دەرگەهە بو ژیانا هونەرمەندی . بەلکو کارێ هونەری دەرگەهە بو ژیانا هونەرمەندی . بەلکو ئەڤە بەرێ خودانەکا مزەهە بو ڤێ قەسێ : ڕاستە هوزان ژ هوزانڤانیەو ڕاستە داهێنەر ژیانا خۆ ددارێژیتە بەرهەمێ خۆ ، لێ ئەڤە هەمی تشتەکەو خەبەرو تەسێن کرێت لبن ناڤێ ڕەخنێ تشتەکێ دیە .. ڤێجا دەمێ ئەم بەرێ خۆ ددەینە بەرهەمی بتنێ ، هزرنەکەین کو مە خودانێ بەرهەمی ژبیرکر .. بەلکو داهێنەر تشتەکێ فەرە دچ ڕەخنا دروست بیت .

ئەڤ تشتێن مە دیارکرین دبنە ئەگەر بو پاشکەفتنا ڕەخنێو هەمی بەرهەمێن دی، هەکە تورەڤان زوی دەستێ خۆ ژێ نەبەردەن . ئو هەر وەکو ئەم دبینین نوکە نوکە دکاخا تورێ کوردیدا : ئەڤ تشتە هەرێ جهێ خۆ دکەنو هێشتا باسێ مال بارکرنێ نەکریە .. ژبەر هندێ ئەم دبینین کوخێ تورەڤان ـ بان باهرا پێتر ژوان ـو خێ خویندەڤانێن کورد بچاڤەکێ بترسو نەرازیبین سەحدکەنە ڕەخنێ ..

ئو ئەڤ نەرازیبینە ژرەخنێ ئگەلەك ڕەنگا دەردکەڤیت : دێ بێژنە تە ئەڤ دیوانە یان ئەڤ چیروکە یا جوانەو دڤێت ئەم هاریکاریا خودانێ وێ بکەینو ڕەخنو ئافرێن خۆ دانینە ڕەخەکی ، چنکو تورێ کوردی هێشتا پێش نەکەڤتیەو دڤێت ئەم بچاڤەکێ نەرم سەحکەینێ .. ئو ڕاستە .. تورێ مە هێشتا پێش نەکەڤتیە ، لێ دڤێت ئەم بزانین کو ژبلی ڕەخنا ڕاست چ تشت مەناگەهینتە پێشکەتنێ . ئو دڤێت ئەم براینن کو پێشکەتن ، بچاڤ

نڤاندنێ نائێتن . دڤێت ئەم چاڤێن خۆ باش ڤەکەینو دونیایێ خرێ پێببینین .. چونکو کارێ هونەری لتاریێ ناژیت ، لبن کەڤشێن هەڤالو هوگرا دمریت . بەلا دەرکەڤیتە ژدەرڤەو بایێ زیانێ بهلکێشیت . ڤێجا هەکە بێخۆییو بێساخلەمبیت دێ خۆ گریتو مینیت .. ئو هەکە نە، دێ مریتو ئەم چ زیانێ ژێ نابینین .

ئەڤ پاشکەڤتنا ڕەخنەیی تشتەکێ دی دخازیت : ئەو ژی ئەم ـ دشێین بێژینێ « زاروکیا هەستێ ڕەخنەیی » .. ئەڤ زاروکیە هندە تشتێن بەر چاڤ لبەر مە بەرزەدکەت .. هەر وەکو بەری هەیامەکێ دەمێ شانوگەریا « لبوك » دەرکەڤتی .. گەلەکا خۆ ژێ تورەکرو گازیدکر : چەوا دێ هۆسا کەلەپورێ مە بەرزەکەنو کوژن . لێ کەلەپور نامدیت ئەگەر سەد لیبوك دەرکەڤن ، چونکو ئەڤە داهێنانەو کارتێکرنەکا بنتمکەفتیەو ، کەلەپور دێ هەر مینیت وەکا خۆ . ئو ئەگەر سەحکەینە مللەتێن دی، دێبینین کو شانوگەریەکا گەڤن وەك « اودیب » ، کە ئەوژی پارچەکە ژ کەلەپورێ یونانی ، گەلەك تورەڤانا بێدەست هاڤێتیێو ببەرێ خودانەکا نوی یا دارشتی . بێ کو ئەڤ تشتە ببیتە ئەگەر بو بەرزەکرنا کەلەپورێ وان .

دویماهیێ دڤێت ئەم لایەکێ دی ژکارێ ڕەخنەیی دابنە بەر چاڤێن خۆ . ئەڤ لایە هەر چەندە هێشتا باش لهەرێما مە نە دیار بویە ، گەلەکێ بنەرخو بهایە.. ئەو ژی ڕێكو کانیێن ڕەخنا کوردی ژێ دزێت .. وەك مە گوتی : ڕاستە هێشتا مە چ ڕێکێن ڕەخنەیی یێن مللەتێن دی (ئەوروپا) بدروستی بکار نەئینایە ، وەلێ دڤێت ئەم هەر ژنوکە ڕێکەکا ڕەخنەیی یا تایبەتی بو خۆدانین ، ژ ناڤ تورو کەلەپورو ڕەسەنایەتیا مللەتێ کورد دەربێخین .

نەکو خۆ بهێلین هەتا دەمەك تێت ، پاشی ئەم پەشێمان بینو ژیان دبەر مەدا بووریت. دڤێت ئەم دەست پێبکەین ژ جهێ مللەتێن دی گەهشتینێ .. ئەڤە ژی نە تشتەکێ ساناهیە ، لێ دڤێت مروڤ نزاڤێ بکەت .. و ئەز دبێژم کو دروسترین ڕێك بو ڤێ چەندێ ئەوە ئەم ڕەخنێ وەرگرکن کە کارەکێ هونەریو کو ڕەخنە ببیتە ڕەنگە زانینەك ، ژینا خۆیێ روهناکەین .. ئو هەر وەسا ڤەکولینو ڕەخنا دقادا کەلەپورێ کوردیدا بکەبناو بژینو زانینا خویا ڤەگرێدەین .

١ ـ مقالات فی النقد ـ البوت ـ
ترجمه د ـ لطیفه الزیات
ص ٤٤ .
٢ ـ نفس المصدر ـ ص١٨ .

کورتە چیرۆك

کەشتییەوانێکی چکۆلانە

عەبدوللا سەڕاج

کەرکوك تەمووزی ١٩٧٩
به دایکی

(ئاری)م ووت : خۆ گرەوەکەی لێم بردەوە !

نەك هەر دەرچوو بەلکو بەیەکەمیش !!

ـ کەواتە دیدەینیەکەی بەغدای پێبکە ... ئێمە لەو بەولاوە کێمان هەیە .

ئالایە ئوتوو لێدانەکەی . منیش چاوم بە ڕۆژنامەکەوە نووساند .

لەپڕ ووتییەوە : باوکی ئاری ! دەڵێن لە گەرماوەکەی (بولاغ) ژنێکی ناسراو ئەمڕۆ منداڵێکی کۆرپەی دزیوە !!

ڕۆژنامەکەم لادا : چۆن ؟ بۆ ؟! دیارە ...

ـ لەناو بوخچەیەکدا مەلۆتکەکەی شاردبووەوە . (حونچەی) ناتر لەبەر ئاستانەی گەرماوەکەدا گوێ لە زیرەی ساواکە دەبێتو ....

ڕاستییەکەی ، حەپەسام .

ـ ... باوکی ئاری . . دەڵێن ژنەکە نەزۆکەو بەسەد بارانەوەو نزا مەلۆتکەیان لێ سەندۆتەوە !!

چاوێکی گێڕدا . وام هەستکرد کە چاو بۆ ئاری دەگێڕێ .

ووتم :دونیایەکی سەیرە!.. ئاری لە کوێ بووی ؟

ـ بابەگیان ، لای کەشتییەکانم بووم .

ڕامگەیاند کە ئامادەبێتو سبەینێ دەچین بۆ بەغدا . کەشایەوە . دەستەکانی بوون بە لاولاوو لە ملم ئاڵان . بەلا چاوێکەوە ڕووانیمە دایکی . ئەویش لە زەردەخەنەیەك بەولاوە هیچی تری دەنەدەوراند .

× ★ ×

لە لێژییەکەی (حمرین)دا، ئۆتۆمبیلەکەمان ، لە تیماری جادەکەدا ، لا وەستا . نۆرە بکیمان کردو دابەزین . لە سایەی مارسیدسەکەدا یە

ئاریم ووت : لە (شوریجە) کابرایەك هەیە لە جیاتی ئاو ، بەنزین دەخواتەوە !

ـ بۆ ئۆتۆمبیلە ؟! ئاری بە پەلە ووتی .

ووتمەوە : هاوڕێکەم ووتی: ئەگەر بڕواناکەیت بابچینو نیشانت بدەم .

ئاری ، جاری وا هەیە لەسەرەڕێدا پەکی دەکەوێو شوفێرەکان دەیناسنو بەنزینی

ئێوارانێك ، لە وانەکانی ببووەوە . دیم چیرۆکێکی نبکارینی بە دەستەوەیە .

بیم ووت ئاری ئەمڕۆ چیرۆك ناخوێنینەوە . (سەرسامبوو) خۆمان بە شتێکی دیکەوە خەریكدەکەین . (بە لایەوە ئاسایی نەبوو) دەبڕۆ . . قاچیو پەڕە کاغزێکم بۆ بێنە..

وونی : سپی !

ووتم : ئەگەر ڕەنگداربێت لە بارترە . ووتییەوە :

(قسەکەم پێبڕی) تۆ سەرنجی ئەم گیرفانە بدە . (هەر بەدەم ئاخاوتنەوە ، گیرفانە سێ گۆشەییەکەم بە پێچەوانە قەدکرد) ..

ئێستاکانێ .. وریا .. بە .. دەبێت ... بە .. کەشتی.

(هەردوو گۆشەی قەدکراوەکەم کردەوە . ئاری بەلاماریداو هاواریکرد) خۆ بە کەشتییەکەی ناو کتێبەکەم دەکات !!

دەدەنێ !! ئاری ... هەمیشە، بۆ کاتی پێویست ، شووشەو سۆندەی لە گیرفانە .

× ★ ×

ئێستاکانێ ...

لە ڕۆخی دیجلەدا جاوەنواڕی کەشتییەکەین بۆ ئەوەی گەشتێکی شەوانە بکەین .

ـ بابە .. هەتا هاتنی کەشتییەکە لەو یاریکایە حەریکی خلیسکان دەبم .

ـ دوور نەکەویتەوە .

ڕۆیشت . وا بە پەیژە ئاسنینەکاندا ، سەردەکەوێت. وا سەرە قژنەکەی دەرکەوت، ئەویش ناوقەدی . تەنانەت لنیرەوەش ، ڕەنگی سەندەلەکەی بەدیدەکەم ، خۆ کتومت ، بە گەمییەك دەکات کە لە ئاسۆی دوورەوە نزیكببێتەوە . وا خزایە خوارەوە . هەمدیسان سوڕایەوە بۆ لای پەیژەکان ، کەوابوو .. دەرفەتێکی باشە بۆ ئەوەی مەراقی ئاریتان بۆ ڕوونبکەمەوە .

پەڕەی زەردت بۆ بێنم ؟

ووتم : ئارەزووی خۆتە . (قاچیو کاغزێکی زەردباوی هێنا) دانیشە .. ئێستا ئەم کاغزە دەکەین بە چوارگۆشەیی .. ئە.. ئاوها.

(لەبەر چاوی ، نوشتە ئاسایی دوو توێم کرد ، زیادەکەشم لێبڕی) ئێستاکە چوارگۆشەیە ؟ نا ؟ .. من ووتم. (بە بەلێ وەڵامی دایەوە) .

وا دوو جار کاغەزەکە دەنوشتێنمەوە .. (حەپەسا. جاری یەکەم شێوەی لاکێشەی وەرگرتو جاری دووەمیش بووە چوار گۆشەیەکی بچووك) ئاری .. ئەم سووچەت دیوە کە چوار توێیە ؟ (بەسەر وونی : نا) چاووت لێبێ . یەك پەڕەیان بەم لاو ، سێ پەڕەکەی تریشی بەولاوە دەنوشتێنمەوە (بە سەرسامییەوە هاتە وەڵام) خۆ بە نوشتەکەی سەرشانی کوڕەکەی ئەو لامانەوە دەکات بەڵام هینەکەی ئەو سەوزە !

ئا ...لەو ڕۆژەوە ، ئاری کەوتۆتە خولیاو کەڵکەڵەی ئەوەوە کە کەشتییە کاغزینەکانی لەناو ئاو گڕبدات منیش ئینجانەیەکی پانکۆڵەم نەبوو ـ کە تۆوی هاوینانەو زستانانەم تێدا شیندەدا ـ بۆم کردە دەریاچەی کەشتییەکانی . ئیتر چەندین کەشتیی ڕەنگاوڕەنگی هەمە بابەتی تێدا دەخولاندەوە ، تەنانەت ژێرانەش ، پەرۆشی ئەوەبوو کە گچکەترین کەشتی دروست بکات. وەك پاسەوانی لەتکە نۆکی ماڵ ئاغا لە ئاست ئینجانەکەدا ، ئانشکی دەدا ، منیش سەرنجی دەستو چاوو برۆیم دەدا . ڕۆژێك بە ئاریم ووت :

تاوستانێك پێش ئەوەی تۆ لە دایكببیت ، منو دایکت لە کەناری بسفۆر دانیشتیووین (لەبارەی بسفۆرەوە پرسیاریکردو وەڵامیپێویستی وەرگرت) . . ئاری گیان ،

کەشتییە گەورەکان ڕێکاری ئاوەکەیان دەشلەقاند . لەو ئاتارەش ، منداڵێکی هەرزەی چوستی وەك ئێستای تۆ ، بە سەبەتە وردە ماسیی دەگرتو بە هامشۆکەرانی دەفرۆشت. ئاری کەشتییەکان وەك گەڕەکێکی ڕووناك وابوون. جمەیان دەهات . پێشبڕکێیان دەکرد .

هەر لە لای چەپمانەوەش، بیرێکی پەرپووت ، دەستی خستبووە ژێر چەناگەی، نازانم بۆ یەکسەر زانیم کە کەشتییەوانە . دەست وپیلی ڕووشابوو . سەری بە کەڵلە سەری شێرە بەفرینەی دەکرد . چوومە ویزەیەوە، ئاری گیان ، شتی سەرسوڕێنەی دەووت لە مەڕ بەر زاوو نیشتاوی دەریاکان. پێی ووتم : دەزانی مشك پێش هەر زیندەوەرێك هەست بە خنکانی کەشتی دەکات ؟! جا منیش پرسیم : ئەی کێ ئازانرین کەسی ناو کەشتییە ؟! پیرەکە ووتی : کەشتییەوانەکەیە ، ئەو دوا کەسە کەشتییە نقومبووەکەی جێبێڵێ .

ئاری هەناسەیەکی هەڵکێشاو : بابە ، چەند حەزدەکەم ببم بە کەشتییەوانێکی بە جەرگ .

ونم : بۆ ؟

ووتی : بۆ ئەوەی مشکە ترسنۆکەکان قەڵاچۆ بکەم . واسەرنجی کاتژمێرەکەم دەدەمو لە پڕ دەنگی ئاری وەکو قاچییەکی تیژ پەتی ئەندیشەکانم دەقرتێنێ .

ـ بابە .. بابە . . وا کەشتییەکە .. هات ، خۆ ڕاستە هەر بە گەڕەکێکی ڕووناكدەچێت ..

شوریجە : گەڕێکی قەراغ شاری کەرکوکە .

● سێرگی یەسنین ●
● نەبوو بەکری خۆشناو ●

لە ئینگلیزییەوە کردوویەتی بە کوردی

ماناي چییە گەر شاعیر بی ؟
ـ ماناي وایە دەبێ بە قوولی تێبکەی
لەشە بێهێزەکەت داهێزرێو ،
بە خوێنەکەت دڵخۆشی خەلکی بدەیتەوە !

● ★ ●

ئەگەر شاعیر بی ،
پێویستە گۆرانی نۆ بنارەکان بڵێیو
بە ڕووی هەموو داوایەکیشەوە بچی !.
بلبل کاتێ گۆرانی دڵێ هیچ زەحمەتییەك نابینێ
بە تەنیا یەك گۆرانییەو ،
هەر ئەویشە هەموو ڕۆژێ دەیڵێتەوە .

● ★ ●

کاتێ چۆلەکە لاسایی دەکاتەوە
شتێکی ناخۆش دەبیستین
بەڵام تۆ دەبێ ـ هەر چەندە تازەکارەشی ـ
بە ئاوازێکی تایبەتی گۆرانییەکانی خۆتبڵێی !

● ★ ●

سەرخۆش لە گەڵ نەفرەت لە مەی
هێشتا شایانی ئەودیە ،
قاپێکی مەی لە سەر ڕەفەکەیدا هەبێ
کاتێ شاعیر دادەنیشێو ،
خوێن لە لەشی خۆی بەردەدا
مەی ئازارو ناسۆرەکانی کەم دەکاتەوە ! .

● ★ ●

بەڕێوەیە بۆ بینینی دلبەرەکەی
کەچی هەر ئەو خۆشەویستە ،
لە باوەشی یەکێکی تردا خەوتووە
ئەگەر مەی سیحری جوانییەکەی
پێشکەش بە خەیاڵ کردبێ
دڵی نایێ
شتێکی ڕەقی پێ بڵێ !

● ★ ●

ئەگەر دنیا لە باتی غیرەت جوانی بێ
ئەوا دبسان ئامادەیە بچێتەوە ئەو ماڵە :
من هەر لە سەر جادان دەژیمو ،
وەك دەرۆزەکەرێکیش دەمرم
کەمتر لە گشت ئازارەکانی شاعیرێك !.

١٩٢٥

Institut Kurde de Paris

نۆیەم کۆنگرەی (پاشماوە)

هەر وەها سەبارەت بە لایەنی تەندروستی کۆنگرە دەڵێ پێویستە هەوڵی پەرەپێدانی ئافرەتانی گوندەکان بدرێتو پەیوەندیان زیاتر لە گەڵ یەکێتیاندا بەهێز بکرێت ئەمەش لە رێگای زۆرکردنی سەردانو بە سەرکردنەوەیانو سازکردنی چەندەها کۆڕی جۆر بە جۆرەوە .. ئەمەو دامەزراندنی دەزگای تەندروستی لە ناویانا بە مەبەستی بەرزکردنەوەی ئاستی کۆمەڵاتیو تەندروستیان هەر وەها لەم کۆنگرەیەدا بڕیار درا کە ئامێری پیشاندانو گرتنی فلیمی سینەما بۆ لقەکانی یەکێتی ئامادە بکرێت لەگەڵ زیادکردنی کتێبو نامیلکەی رۆشنبیریو راگەیاندن هەر وەها هانی پیشەسازیە فۆلکلۆریەکانو میللیەکانی کوردستان بدرێت .

دوا جار لە ئەنجامی کۆنگرەی ناوبراودا دەستەی بەڕێوەبەری نوێ بۆ لقی یەکێتی هەڵبژێردرا کە بریتی بون لە (٩) ئەندامو سەر لە نوێ خاتو صبیحە صالح کریم بە سەرباکی لقی یەکێتی ئافرەتانی سلێمانیو خاتو نەریمان محمد خضر بە جێگری سەرۆک هەڵبژێردران .

لە کۆتایدا لە لایەن خاتو نوال صبری نوێنەری یەکێتی ئافرەتانی عێراقەوە دیاری رێزلێنان پێشکەش بە ئەندامانی دەستەی نوێی یەکێتی کرا .

فریا عبدالله
پ. هاوکاری لە سلێمانی

نۆیەم کۆنگرەی ساڵی (پاشماوە)

هەر وەها بەرێزی ووتی : ئەو بابەخدانەی دەدرێت کەرتی کشتوکاڵ لە لایەن سەرکردایەتی حزبو شۆڕش بابەخدانێکی پێویستە چونکە ئەم کەرتەکاریگەرو گرنگە لە پاشە رۆژدا رۆڵێکی ئیستیراتیژی دەگێرێ نەك هەر بۆ ئامادەکردنی خواردن بۆ ووڵات بەڵکو ووڵاتی عەرەبو ووڵاتانی تریش دەگرێتەوە ، بەشێوەیەك ابوەشێتەوە ، چونکە عیراق ووڵاتێکی کشتوکاڵی ناسراوە ■

هەروەها ژمارەیەك لە بەرێزان ئەندامانی سەرکردایەتی شۆڕش ، هەر وەها وەزیرانو ئەمینداری گشتی بەڕێوەبردنی کاروباری کشتوکاڵ لە کوردوستاندا .

وەژمارەیەك لە بەرێزان وەکیلی وەزارەتەکانو پارێزگارەکانو ئەندامەکانی حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیستیو سەرکردەکانی رێکخراوە پیشەییو میللیەکان لە پارێزگاکان لە کۆنگرەکەدا ئامادە بووبوون .

سەرەدانێکی (پاشماوە)

● بەشی مەڕو ماڵات چوار هەزار مریشکی لێیە هەر وەها کوورە هەنگی تێدایە کە لە (٦٠) شانە بێك دێ بەڵام کشتوکاڵی تر بە پێی وەرزی هاوینیو زستانی دەبێت هەر وەها دەستەی بەرێوەبردنی کێڵگەکە لە (٥٧) ئەندام پێك دێ ، کاتێك دەچیتە ژوورەوە سەرۆکی کێڵگەکە خاتوو (دایکی نجم) لەگەڵ جێگری سکرتیر بە جلوبەرگێکی رەش پێشوازیت دەکەنو هەر یەکە ژوورێکی تایبەتی خۆی هەبەو ئیش دەکەنو نەخشە بۆ پاشە رۆژ دەکێشن ، ئەندامەکانی دابەش کراونەتە سەر حەوت کۆمەڵ هەر سەرۆکێك لێپرسراوی هەشت یا نۆ ئەندامە بۆ ناردانی کشتوکاڵو کێڵانو .. هتد سەرۆکی تیپەکە دەست دەکا بە بردنی بەروبوومی کشتوکاڵی کە لە رێگەی بازاڕی میللی بەرێ دەکرێ کارکردن لە کێڵگەکە بە ئارەزووەو بۆخاتری پارەو مادده نییە ، خۆشویستنی کارەکەیان ئەم ئارەزووە دەخولقێنێ ، هەروەها ئافرەتی جوتیار لە زۆر کۆنگرە بەشداری کردووەو چۆتە دەورەی سیاسیو لە چەند دەورەیەکی چۆنیەتی بەکارهێنانی مەکینە بەشداری کردووە . دەوام لە کێڵگەدا بەیانیان دەستپێدەکاو نیوەروان تەواو دەبێو بەنسبەت تازانجەکەی بە سەر رۆژەکانی کارکردن دابەش دەکرێ .

هەر چەند بەرهەم پتر بێ داهاتیش پتر دەبێ .

هەر وەها پاداشت بەو کەسە دەدرێ کە زیاتر ئیش دەکاو لە رژێمی کێڵگەکەدا (ضمانی) کۆمەڵانی هەیەو هەموو ئەندامێك دەگرێتەوە لە کاتی مردندا یا کاتێك یەکێك لە جوتیارەکان پەکی دەکەوێتو توانای ئیشکردنی نامێنێو . ئەمەش بۆ ئەوەی ژیانیان دابین بکرێ ، هەر وەها لەچاو نیشتەجێ کردندا دەوڵەت بڕیارێکی دەرکرد هەر ئافرەتە جوتیارێك خانوویەکی تازەی بدرێتێو لە کێڵگەکەوە نزیك بێ هەر چەند ئیشەکە لەم کێڵگەیەدا ماندووبوونی تیایە بەڵام دەیانبینین زۆر شادانو دەگەشێنەوەو بە ئارەزوویەکی زۆر گەورە ئیشی خۆیان دەکەنو هەمیشە سەیری باشە رۆژێکی گەشەدارترو ئاسۆیەکی فراوانتر دەکەن .

بنکەی (پاشماوە)

– ژمارەی ئەندامانی بنکەکەمان (٤٥٠) لاوەو بەسەر چەند تیپێکی وەرزشی وهونەریو زانستیو رۆشنبیریدا دابەش کراون .

– لەرووی چالاکیەکانیەوە، لە ساڵی ١٩٧٩ بنکەکەمان بەشداری کردوە بە هەموو تیپە وەرزشیو هونەری ویشانگایەوە بە پێی رێدانانی وەزارەتی راگەیاندن و ئەمینداریتی گشتی روشنبیریو لاوانو بەرێوەبردنی لاوانی پارێزگای دهوکەوە :

تیپی مەلەوانی بنکەکەمان بەسەر ناوچەی کوردستان بەیەکەم دەرچوو و هەروەها بە دووەمیش دەرچوو لە یاری زۆرخانەدا .

ئەمە ، جگە لە دەیەها چالاکیەکانی تر .

پ. هاوکاری
دهوك

ئامادەکردنی (پاشماوە)

● ئەنبار :

لە ناوچەی ئەنباریش بڕیار دراوە کە لە رەمادیو حەبیانیەو گوندەکانی دەوروپشتیان هەڵمەتێکی راگەیاندنیانە ساز بکرێ بۆ ئەوەی شێوەی هەڵبژاردنەکە بۆ خەڵکی ناوچەکە روون بکرێتەوە . لەم هەڵمەتەشدا نوێنەرانی یەکێتیو رێکخراوە پیشەییو میللیەکان وەك ئەندامانی لیژنەی ناوبراو بەشداری تێدا دەکەن .

بڕیاریش دراوە کە قەزای رەمادیو ناوچەکانی دەوروپشتی دە مەڵبەندی هەڵبژاردن بێو چواریش لە حەبیانیەو گوندەکانی دەوروپشتیدا .

قازانجو (پاشماوە)

بەدانە بفرۆشرێ .... بۆ ئەوەی زیاتر روونی بکەینەوە ئامانەوێ ئەگەر لایەنی ناوبراو بۆ ئەم مەبەستە کەوتە خۆی بە یەکجاری ئەو فرۆشیارە دەستگێرانەی جگەرە قەدەغە بکات بەڵکو بەو مەرجە رێگایان پێبدات کە پاکەتەکانیان هەڵنەبچڕنو بەدانە جگەرە نەفرۆشن بەڵکو دەبێ تەنها پاکەتی نەکراوە بفرۆشن بۆ ئەوەی ئەوانیش دەستیان لە کاسبی خۆیان نەبێتەوە .

ئێستا ئەوەی مابێ ایوەی بدوێین قازانجی ئەم جگەرانەیە کە بەدانە دەفرۆشرێن کە ئەویش لە راستیدا بۆ خۆی زیانێکی تری جگەرە کێشە ، چونکی جگەرە فرۆش بە نرخی رەسمی پاکەت بە (٢٥٠) فلس وەردەگرێو دانەی بە (٢٥) فلس بە جگەرە کێش دەفرۆشێتەوە ، جا لێرەدا بۆ جگەرە کێشو جگەرە فرۆش پاکەتێك دەکەوێتە (٥٠٠) فلس ... ئەمەیە قازانجو زیانی جگەرە بەدانە جگە لە زیانی گەورەی لە رووی تەندروستی مرۆڤەوە .

کاروباری کۆمەڵانی (پاشماوە)

– ئەوی راستی بێت دوورنیە بە ئەو شتانە رووبدەن بەڵام ئێمە لە گەڵ تواناماندا نایەڵین تاریکی لە شارەکەدا بمێنێت بەراستی لەم لایەنە بەرۆژەدا خەڵك یارمەتیمان زۆدات جاریوا هەیە شتی سەیر روو دەدات هەرچەند دەپرسین پێمان ناڵێن ، باوکم هەر لە خەڵکی شارەکە زەلامێك گڵۆپێکی کۆڵانی شکاندوە ، ئەمە تەنیا لە بەر ئەوەی شەو کە لە سەربان ئەخەوێت تیشکەکەی لە چاوی دەدات .

● ئەی چیتان بۆ ئەم زستانە کردووە ؟

ئەوی راستی بێت لەم سەرەتایەدا چاودێری خەتی نێوان هەڵەبجەو سلێمانی ئنجا کۆڵانەکانی هەڵەبجەمان‌کرد لە ئەنجاما (١٤٨) عەوازیل توورسی شکاومان دۆزیەوە کە لە لایەن منداڵانی شارەکەوە شکابو ، شاری هەڵەبجە جاران (١٢) (محولە)ی هەبوو ئێستا (٨)ی ترمان بۆ زیاد کردووەو بە دەستمانەوەیە زیاتر فراوانی بکەین ، هەروەها (محولە) یەکێشمان لە رێگای باوەکۆچەك بەدەستەوەیە بۆ ئەوەی هێزی کارەبای کانێشقان زیاد بکەینو یەکێکیشمان لە رێگای عەنەب بە دەستەوەیە بۆ ئەوەی کارەبای گەرەکی خەبات بە هێزتر بکەین .

لەدوایدا داوا لە خەڵکی شارەکە دەکەین بە توانای خۆیان یارمەتیمان بدەن ، رێگە لەو کەسانە بگرن . کە زیان بە کارەباو چراکان دەگەیەنن .

ئێمەش دەڵێین کارەبای هەڵەبجە سەرچاوەی رووناکی شارەکەیەو هەموو یەکێك بەرپرسیار بێت لە منداڵو کەسوکاری بۆ ئەوەی وەك شتێکی پیرۆز رەچاو بکرێت.

جەبار ئامادەی کردوە

هاوکار لە (پاشماوە)

هەندێکی تربان شەشی سەرەتایی .

● **ئەگەر شتێك هەبێت لە نێوان ئێوەو کەسوکاریاندا چۆنو رایدەگەیەنن بە یەکتری ؟**

– ئێمە ساڵی چەند جارێك لەگەڵ کەسوکاری منداڵاندا کۆدەبینەوەو هەرچی شتێك هەبێت باس دەکرێ .

بەراستی ئەوەی چاومان پێکەوتو ژوور بە ژوور گەڕاین دابەنگاکە شایانی ئەوەیە وا باس بکرێ کە دابەنگەیەکی نموونەیە .

ئەدەبێکی (پاشماوە)

سەرنج دەدەینە سەرەتایە ، دەبینین زۆر سادەو ساکار دەستی پێکردووە . ئەمڕۆکە (بە تایبەتی لە دوای ساڵانی حەفتاوە) گۆڕانێکی نەوعی بەخۆیەوە دیوە .. دانە کتێب دەفرۆشرا (ئەویش لە دائیرەکان) ، ئەمڕۆ خوێنەوار خۆی بەدوای کتێبدا دەگەڕێو هەواڵیان دەپرسێ ، زۆر بە بەرۆشەوە باوەشی بۆیان دەکاتەوە ، ئەمەش چەندان خوێنەواری « نەوعی » تری دروستکردووە ، کە چێژ لە بەرهەمی زیندوو وەردەگرنو جوجولێکیان خستۆتە نێو ئەدەبەکەمان ، جگە لە بروتنەوەی هونەری گۆرانیو مۆسیقاو هونەری تەشکیلیو شانۆیی ، کە بەراوردناکرێن لەگەڵ سەرتایەکانیانەوە ئەوە مانای ئەوەیە ئەدەبو هونەری داهێنەرانەی کوردی لە جووڵانەوەو رەوتی پڕ لە شانو شکۆی نەکەوتووەو بە پێوە وەستاوە ..

لە بەخششدا بەردەوامە ، هەموو پێشێلکردنو چاودێر نەکردنێکی ئەو زەمەبە بێکەسەدا .

دەسا با هەڵسەنگاندنو تیشکە سەرنجەکانمان بە پێی میزاجی ساتە وەختی خۆمان نەبێ .. نە هەموو شتەکان لنگەقووچ هەڵبواسین ، نە بە ناهەق شتی لە خۆیی زیاتری بدەینە پاڵ ، با بەگیانی لێبڕسینەوەوە بەشتی باش بڵێین ((باش))و بەشتی خراپ بڵێین ((خراپ)) ، ئەوەشمان لەبیر نەچێت

کە ئێمە میللەتێکین بەدەیان قۆناغ لەرووی شارستانیەتو پێشکەوتنی زانستیو فیکری ووڵاتە پێشکەوتووەکاندا لە دواترین ، بۆیە ناکرێ بەرهەمەکانمان لەگەڵ ئەواندا بەراوردبکەین ..

ئەوانەی لەپشت مێزەکانەوە رای گەورە گەورە دەدەنو باسی قاتوقڕی ئەدەبی کوردی دەکەن ، وا چاکترە ئەوا نیش لە ئاستی خۆیانەوە بۆ پڕکردنەوەی کەلەبەرەکانی ئەدەبەکەمانو داوایەکانی کە خۆیان باسی دەکەن بەشدارییەکی .. !

هەر جارەی (پاشماوە)

گرنگی ئامادەکردووە کە رووبەروو ئاراستەی ئەو کاربەدەستەی بکاتو دڵی خۆشە کە سەرچاوەیەکی هەواڵو ریپۆتاجەکەی دۆزیوەتەوە، بەڵام کە پرسیار ئەکات بەرێوەبەر خۆی لێ گێل ئەکاتو هەر چی باسی کەموکوری بێت ئەوە بابەت ئەگۆریو بە هیچ کنۆجێ خۆی نادات بە دەستەوەو هەر باسی ئیشە چاکەکانی خۆی ئەکات بەڵام برای رۆژنامەنووس هەر حۆرێك بێت بەم لاو لا بابەتی خۆی تەواو ئەکاتو ئەگەر بیەوێ بە هەزار حاڵی تریش ئینجا ناو کارگەو یەك دوو کرێکار ئەبینێ ئیتر ئەگەڕێتەوە بۆ دائیرەکەی لە نوێ دائەنیشێو بابەتەکەی سەرەوە پاکنووس ئەکاتەوەو حوانتر دایئەرێژێ‌و. ئەینێرێ بۆ چاپخانەو بۆ سبەینێ بەیانی لە سەر لاپەرەی رۆژنامەکەی دێتە بەردەستی ئێوەی بەرێزو خۆشەویستو ئیتر لە هەڵسەنگاندنی کارەکەیشیدا ئەوە ئێوەووبڕدانی خۆتان .

● با ئیتر زەحمەتو نارەحەتی چاپخانەو ئاو دائیرشی بووەستی کە ئائێرەدا باس ناکرێتو لێرەوە ئەڵێم خۆزگا هەموو خوێنەرێك ئەیزانی نووسینی سەر لاپەرەی رۆژنامەکان چۆن پێ ئەگەنو ئەگەنە دەستی ئەوان ؟ .. خۆزگا ..

ئێران (پاشماوە)

ئەو گفتوگۆیەی راوەستاند بوو کە دەربارەی رێکەوتنێکی میونەها دۆلاری لەگەڵ ئێراندا خەریکی بوو ئەویش هەر بەهۆی مەسەلەی بارمتە ئەمەریکایەکانەوە .

ئەوەی شایانی باسە ئێران ئێستاکە ٩٠٠ زریلی شیفتنی هەیە کە ئەمانەش هەر لەو جۆرە زرێلیانەن کە سوپای بەریتانیا بە کاری دەهێنێو ئێران دەیویست ١٣٥ زرێلی « شیر ٢ »ی دەستکەوێت کە ئەمانەش وەك شیفتن وان بەڵام چاکتر کراون لە کڕینی ئەو زرێلیانە ئێران پەشیمان بۆتەوە بەهۆی ئەو کودتایەوە کە شای لەسەر حوکم لابرد .

دەرکردنی شەش هەزار کەس لە سوپای ئێراندا

کوتایی هەفتەی رابوردوو شارەکانی ئێران گوێیان لە تەتینەوەی زنجیرە بۆمبایەك بووە لە کاتێکا ئەمنو ئاسایش لە ئێراندا بەرەو شپرزەیی دەچێت .

هەواڵەکان ئەوەیان راگەیاندووە کە پێنج کەس کوژراونو سەدکەسی تر بریندار بوون بەهۆی ئەو بۆمبایانەی لەزۆر ناوچەی جیاواز لە شارەکانی ئێراندا تەقینەوەی بۆمبایەکەوە ئەوەیان راگەیاندووە کە ئەو پێنج کەسە بەهۆی تەقینەوەی بۆمبایەکەوە مردون کە لە محەمەرە تەقیوەتەوە هەر لەوکاتەدا لە زانکۆی تاران شەڕێکی گەورە لە نێوان لایەنگیرانی رێکخراوی تێکۆشەرانی گەلو لایەنگرانی خومەینیدا، رووی داوەو شەڕەکە ماوەی ٣ سەعات بەردەوام بووە . وە لەشاری شیرازی خواروو پتر لە ٦٠ کەس بۆ تیمارخانە براون ئەویش بە هۆی ئەو شەڕەوە کە لەو شارەدا هەڵگیرسا بوو وەتا وەکو شەش سەعات تەواو نەبووە. ئەوەش بووە هۆی کوژرانی پێنج کەسو بریندار بوونی ٣٩ کەسی تر بە هۆی تەقینەوەی بۆمبایەك لەناو عەشاماتێکدا لە شاری خورم شەهر لە خوارووی ئێراندا وە لە لایەکی ترەوە جێگری وەزیری بەرگری ئێران لە گفتوگۆیەکدا کە ئێزگەی ئێران لە گەڵیدا کردبوو راستی ئەوەی وتووە کە بەسەدان هەڵە کراوە لەکانی پاککردنەوەی سوپای ئێرانیدا ئەمەش بۆتە هۆی ئەوەی زیانێکی گەورە لە سوپابکەوێتو ریزەکانی شلوق بکات .

تەنیا دوو (پاشماوە)

ساڵان هەبوو ناوی هەموو گوڵی باخچەکەی خۆیانی بە زمانی لاتینی لەبەرکردبوو.. یەکێکی تری یازدە ساڵانیش دەیتوانی هەر پارچە مۆسیقایەك گوێی لێبووایە یەکسەر بە پیانۆ لێیبدایەتەوە ..

ڕووداوێکی سەیری تریش هەیە ، ئەویش ئەوەیە کابرایەك هەبوو ناوی «وولیەم وورد فول » بوو دەیتوانی هەموو ئەو قسانەی دەیبیست بە شێوەیەکی راستەوخۆ وورد دووبارە بکاتەوە ، بۆیە بوو بە پەیامنێری رۆژنامەو رووداوەکانی دانیشتنەکانی پەرلەمانی بەریتانیای بۆ رۆژنامەی « مۆرنینگ کرۆنیکل » دەبردو بڵاودەکردەوە ، بێ ئەوەی بانووسێتەوە ، یان دێرێکیان لێبەرێنێت یان لەبیربچێت.

ئەمە مشتێکە لە خەروارێك، لەگەڵ ئەوەشدا ، شتی سەیر تر لەمە هەیە ، بەڵام ئەوەی مەبەستمان لە ئەم خستنە پێش چاوە هەبێت ئەوەیە ئەگەرچی رۆژ بە رۆژ پێشکەوتن شتی نوێ دەهێنێتە کایەوەو بواری داهێنان راناوەستێت ، بەڵام لەگەڵ هەموو ئەمانەشدا، مرۆڤ بەو مەتەڵە هەڵنەهێنراوە مەزنە دەمێنێتەوە ، تا پتر لێی نکۆڵرێتەوە پتر نهێنیەکانی قووڵتربنەوە .

٢٥٦ قوتابخانە (پاشماوە)

بەروەردەییەکان ئەمانەن :– ٢٥٦ قوتابخانەی سەرەتاییو ناوەندیو ئامادەییە کە ١٤٩ قوتابخانەی ناوەندیو ئامادەیی ١٨ و ٢٤ پۆلییو دە قوتابخانەی دەرس بەعەرەبی خوێندنیان تێدایە لە گەڵ ٥ خانوو بۆ ئیشکەرانی قوتابخانەکان .

بەرێوەبەرایتییەکە لە رێگای هەرەوزو کاری میللیەوە ٥٠ قوتابخانەی نوێی سەرەتاییو ٥٠ خانوو ٣٢٠ پۆلی تر بۆ قوتابخانە سەرەتاییەکان لە گوندو لادێکاندا دروست ئەکات .

لە چوارچێوەی ئەم پرۆژە پەروەردەییانەدا بڕیار وایە کە ٢١ باخچەی منداڵانو ٨ بەشی ناوخۆیی لە چەند ناوچەیەکی پارێزگاکردا دروست دەکرێن لە گەڵ دوو موختەبەری پارێزگاکەدا دروست دەکرێن نیشتیمانیو پێنج هۆڵی مەبەست هەمە چەشنەو چوار موختەبەری زانستو دوو بەشی هونەری پیشەسازی لە گەڵ سێ وەرشە . جگە لە کارگەیەکی دارتاشی لە دهۆكو ئۆردووگایەکی قوتابیان لە زاویتەو ١٠٠ خانوو بۆ مامۆستایانی قوتابخانەکانی لادێکان .

ئا. د. ع

جەماوەری میسر پاشماوە

٢٦ی ئەم مانگەدا خۆنیشاندانێکی نارەزایی بۆ بکرێت .

لە سەربانەکانی ئەو گوندەو بە بەر ماڵی جوتیارانو باردگای پارتەکەدا بە دەیان ئاڵای فەلەستینی هەڵکرابوو کە هەموو ئەوەیان نیشان دەدا کە بەردەوامن لە تێکۆشاندا بۆ سەندنەوەی مافی زەوت کراوی فەلەستینی عەرەبی .

و لە لایەن نارەزایی راگەیاندنەوە رۆژنامەی «اخبار الخلیج »ی بەحرێنی نووسیویتیو دەڵێت .. بوونی باڵوێزخانەی زایۆنی لە قاهیرەدا دەبێتە بنکەیەك بۆ پیلانگێرانی تولکردنەوەی ناکۆکی نێوان میسرو ووڵاتانی عەرەب ئەمەش دەبێتە مایەی لاواز کردنی ووڵاتە عەرەبەکان .. رۆژنامەکە لە نووسینێکی ئەمڕۆیدا ئەوەی روون کردۆتەوە کە تولکردنەوەی ئەو ناکۆکیە بە هەموو رێگایەکی چەوتو پیس دەبێت کە زایۆنیەکان شارەزاییان تێیدا هەیە و بەیرەویی دەکەن .. لە کۆتایی نووسینەکەیدا رۆژنامەکە داوای لە نووسەرو سیاسیەکانی میسر کردووە لە وانەی داوایان کردوو کە بەبێ لە گەڵ باڵوێزخانەی زایۆنیدا بیردرێتو دوورە پەرێز خرێتەوە لەو بارەیەوەو توویەتی .. ئەو کارە بۆی هەیە کە دەسەڵاتی پیلان گێرانی باڵوێز – خانەکە کەم کاتەوە بۆ سەر گەلی عەرەبی میسرو هەموو نیشتمانی عەرەب .

● **میرنشینە عەرەبێکان**

وە لە « ابو ظبی » رۆژنامەی « الاتحاد » ئەمڕو ئەوەی نووسیوە کە بڵند کردنەوەی ئاڵای قەوارەی زایۆنی لە ئاسمانی قاهیرەدا ئەوە کارێکی ئاسایی نییە لە مەیدانی کێشەی عەرەب دژی قەوارەی زایۆنی وەئەوە نیشانەیەکی راستەقینەیە بۆ گەورەیی ئەو نوچدانەی مەسەلەی عەرەب توشی بووە . رۆژنامەکە داوای تێکۆشانی بەردەوامی کردووە لە پێناوی هەڵوەراندنی ئەستێرەی زایۆنی لە ئاسمانی قاهیرەداو وتوویەتی . بەردەوامی ئەو تێکۆشانە بە تەنیا هەر ئەرکی گەلی میسر نییە بەڵکو ئەرکی هەموو عەرەبێکی شەریفو دڵسۆزە کە دەوری خۆی بزانێتو دڵسۆزانە بۆ راپەراندنی سنگ بنێتە پێشەوە نەك هەر بە تەنیا بۆ وەراندنی ئەستێرەی زایۆنی بەڵکو بۆ زامن کردنی مافی گەلی فەلەستینو بۆ ئەوەی ئەو ئەستێرەیە لە خاکی عەرەبدا بڵند نەکرێتەوە .

٩٣٢ ملیونو (پاشماوە)

لەو پرۆژانەش کە نیاز وایە جێبەجێ بکرێن : دوو کۆشکی رۆشنبیریو هۆڵو شانۆو کتێبخانەیەکی کەلەپوری کوردیو چاپخانەی – الثقافە – و ١٤ مەڵبەندی لاوانو شەش ئۆردوگاو چوار مەڵبەندی چاوەدێری کردنی زانستیو دوو حەوزی مەلەو دوو یانەی وەرزشیو دوو یاریگاو خانەیەکی لاوان

بە دەستەوەیە کە نەخشەی پێویست گەڵاڵە بکرێن بۆ ئەوەی دوو شاری گەشت لە هەولێرو دهۆك دروست بکرێن لە گەڵ دروستکردنی ٣٧ گازینو سێ چێشتخانەو حەوت ئوتێلی گەشتو ١٤ رێستهاوسو ١٥ خانوی گەشت ، لە گەڵ بڕۆژەی نوێی ئاوەڕۆو زێرابی شاری سلێمانیو ٤٥ پرۆژەی ئاوو ٣٧ باخچەو باریگای منداڵان شەست بازاڕی نوێو چەند شەقامێك لە ناو شارەکاندا .

بڕیار وایە کە ٤٦٩ قوتابخانەی سەرەتاییو ناوەندیو ئامادەیی ٦٣باخچەی منداڵان ٢٥ بەشی ناوخۆو ٣٦ هۆڵو عەماری خۆراكو ٣٥ موختەبەرو ئامۆژگایەکی مەشقی زانستی دروست بکرێن . بیناو خانوەکانی زانکۆی سلێمانی فراوان بکرێنو ٩١ رێگای دەرەوەو ٣٦ پرۆژەی پیشەسازیو ٢٤ پرۆژەی کشتوکاڵیو ئاودانیش جێبەجێ بکرێن .

بەرێز سەرۆکی ئەنجومەنی راپەڕاندن وتی : ئەو پرۆژانەی کە جێبەجێ کردنیان بە دەزگاکانی سپێردراون نزیکەی ١١٢ ملیۆن دیناریان تێدەچێ .

هوشیار احمد صالح
پەیامنێری (ئا. د. ع) لە هەولێر

بۆزانین

لە پرۆژەکانی نەخشەی پەرەپێدانی نەتەوایەتی – بەرنامەی رەنێوهێنان – ئەمینداریەتی گشتی کاروخانەسازی قۆنتەراتی نهێنی ژمارە ١–١٩٨٠ بۆ دروستکردنی بارەگای یەکێتی نیشتمانی بۆ قوتابیانی عیراق لە دهوك . رادەگەیەنن کەوا ئەم قۆنتەراتە نهێنییەی سەرەوەمان بەم مەرجانەی خوارەوە هەیە :–

١ – دەتوانرێ کۆمەڵە ئیستیمارەی مەرجەکانی قۆنتەراتەکە لە مەڵبەندی ئەم بەرێوەبەرێتی یەیاخود لە بەرێوەبەرێتی کاری پارێزگای دهۆك بەرامبەر (١٥) پانزە دینار کە نادرێتەوە بە مەرجێك قۆنتەراتچی مەرجە گشتیو مۆسەفاتە هونەریەکان بکرێت کاتێك ئەوەی قۆنتەراتەکەی دەکەوێتە ئەستۆ .

٢ – دوا ماوە بۆ پێشکەش‌کردنی تەندەرەکان لە پێش کاتژمێری دوانزەی نیوەڕۆ رۆژی چوارشەممە رێکەوتی ١٢–٣–١٩٨٠ دەبێتو دەدرێت بە سکرتێری لیژنەی کردنەوەی تەندەرەکان لە مەڵبەندی ئەم ئەمینداریەتیەدا .

٣ – ئەمانەی خوارەوە دەبێ لەگەڵ تەندەرەکاندا هەبن :–

أ – بارمتەی سەرەتایی بە (٦٠٠٠) شەش هەزار دینار لەمەگەڵدا بێ بەشێوەی کە فالەتی بانقی یا چەکێکی مۆر کراو لە رۆژی داخستنی قۆنتەراتەکەوە بەکار دێ .

ب – پێناسی ژووری بازرگانی لەگەڵ بەڵگەنامەیەکدا کە لە بەرێوەبەرێتی باجی داهاتەوە دەرچوو بێتو بۆ ئەم ساڵ تازە کرابێتەوە .

ج – بەرنامەی ئەو نەمە دەچن .

د – پلەی دابەشکردنی قۆنتەراتچییەکان (پلەی هەشتەم) بۆ ئەوەی قۆنتەراتچی بە پلەیەکی بەرزتر لە پلەی پێشوو بەشداری بکا لە قۆنتەراتەکەدا .

٤ – هەر تەندەرێك لە کاتی دیاریکراوی خۆی پێشکەش نەکرێو هەموو مەرجەکانی تێدا نەبێ پشت گوێ دەخرێ .

٥ – ئەم بەرێوەبەرێتی یە بەوەوە پابەندنییە نزمترین تەندەر لە رووی نرخەوە یان هەر تەندەرێکی تر قبوول بکا .

٦ – هەر رۆژێکی دواکەوتنی کار (٣٥) دینار سزا دەدرێ .

٧ – ماوەی بەجێهێنانی تەندەرەکە شەش مانگی لە رۆژی پێشکەش‌کردنی تەندەرەکان .

٨ – پێویستە قۆنتەراتچییەکان نەخشەکان لەگەڵ تەندەرەکانیاندا بهێننەوە ، نەخشەکانیش تەنیا دەدرێتەوە ئەو قۆنتەراتەی قۆنتەراتەکەی بۆ دەردەچێ .

٩ – پێویستە قۆنتەراتچی پولێکی (٢٥٠) فلسی بە تەندەرەکەوە بلکێنێ .

١٠ – تەندەرەکان ئەگەر لە ناو زەرفێکی داخراودا نەبن پشت‌گوێ دەخرێن .

١١ – لە بەجێهێنانی قۆنتەراتەکەدا پشت بە مەرجە گشتی قۆنتەراتی کاروباری ئەندازیاری مەدەنی بە هەردوو بەشی یەکەمو دووەمەوە دەبەسترێ .

١٢ – هەر سڵ کردنەوەیەك ئەگەر لە لایەن قۆنتەراتچییەکەوە لە نێو تەندەرەکەدا بنووسرێت پشت‌گوێ دەخرێ .

١٢ – پێویستە قۆنتەراتچی کاتێك ئەوەی قۆنتەراتەکەی دەکەوێتە ئەستۆ ئەندازیارێکی سەرپەرشتی کەر دابنێو هەموو رۆژێکیش سەر لە ئیشکەکەبدا .

١٤ – پێویستە قۆنتەراتچی کاتێك قۆنتەراتەکەی بۆ دەردەچێ عەمبارێك یاخود چەند عەمبارێك بۆ پاراستنی چیمەنتۆ ئامادە بکا .

ع/ ئەمینداری گشتی کاروخانە سازی

Institut Kurde de Paris

هاوکاری لە دوهەم دایەنگەی ساوایانی یەکێتی ئافرەتانی سلێمانی

سەرگوڵ تەیمور

دوای ئەو سەرکەوتنەی دایەنگەی بەشی یەکەم کە سەر بە یەکێتی ئافرەتانە بەدی هێنا ڕۆژ بەڕۆژ ژمارەی منداڵ لەم دایەنگەیە بەرەوزیاد بوون دەچوو کە ئەمە جێگای شانازیە بۆ یەکێتی و ئەوە دەردەخا تا چ ڕادەیەك ئاگاداری منداڵ دەکرێت جا بەرامبەر بەو زیادبوونە بەشی دوهەمی ئەم باغچەیە کرایەوەو ئێستا یەکێتی ئافرەتان سەرپەرشتی دوو دایەنگە دەکا بۆ ئەوەی زیاتر لەم دایەنگە بزانین سەرێکمان لێ دان و چەند پرسیارێکمان لە خوشکە فوزیە محمد فهمی کرد کە دە ساڵ خزمەتی هەیە لەم بەشەدا ، لەم ونووێژەدا ئەڵێ :ـ

ـ لە مانگی ١٠ـ١٩٧٩ ئەم بەشە کرایەوە چونکە ژمارەی ساواکانی بەشی یەکەم زۆر بوون ، ئەم بەشە جێگای ٦٥ تا ٧٠ ساوای تیا دەبێتەوە .

● **لەتەمەنی چەند ساڵیەوە منداڵ وەردەگرن و ژمارەیان چەندە ؟**

ـ لە ٤٠ ڕۆژی بەوە تا پێش ئەوەی بچێتە باخچەی منداڵان و ئێستا نزیکەی ٥٤ منداڵمان هەیە .

● **هیچ بەرنامەیەکی تایبەتیتان هەیە بۆ بەخێوکردنیان ؟**

ـ بەڵێ : بەیانیان بەنسبەت ئەوانەی کە تۆزێك گەورەن وەرزش فێردەکرێن لە دوایدا وەك بەرچایی بەیانیان و ئەردشی کە زۆر منداڵن دەنون ، ئنجا دەست دەکەن بە خوێندنی چەند سرودێکی منداڵان کە تازە فێری بوون ، لە دوایدا یاری کردنی جۆر بەجۆر . لە سەعات ١٢ نانی نیوەڕۆ دەخۆن ئەویش بریتیە لە گۆشت و برنج و شۆربای مریشك و میوە هەروەها ناو بەناو دەیانبەین بۆ سەیران بۆ باغچە گشتیەکان و باغچەی ساوایانی تر .

● **باشە ئەم منداڵانە چۆن دێن و دەڕۆن و جل و بەرگیان کێ دەیگۆڕێت ، کێ لێپرسراوی بەکێکیان دەبێت ئەگەر نەخۆش بکەوێت و ئایا پزشکی تایبەتیتان هەیە ؟**

ـ جگە لەو منداڵانە کە کە کەسوکاریان دێن بەشوێنیاندا یان ئەوانەی کە زۆر بچووکن ئیتر هەموو بە ئوتومبێلی خۆمان دەیان هێنین و دەیان گەڕێنینەوە هەروەها دایەنەکان لێپرسراوی ئەوەن کە جل و بەرگیان بگۆڕن و بیانشۆن و جل و بەرگ

ب پاکی بدەنەوە بە کەس و کاریان ، بەڵام بەنسبەت نەخۆشییەوە هێشتا پزشکی تایبەتیمان نیە بەڵام ئەگەر بەکێکیان نەخۆش بکەوێت بەزووترین کات دەیگەیەنین بەنزیکترین نەستەخانەو ناهێڵین دەوام بکات تا چاك نەبێتەوە لەبەرئەوەی ئەوانی تر تووش نەبن ئەمانە هەمووی پێشکەشی منداڵ دەکرێت بە پارەیەکی کەم کە شتێکی ڕەمزیە بەرامبەر بەو خزمەتانەی کە هی منداڵ دەکرێت .

● **هەر چەند منداڵ و دایەنێکیان هەیە ؟**

ـ ئەمە بەدڵی تەمەنی منداڵەکان دابەش کراوە بۆ ئەوانەی لەیەك ساڵ کەم ترن هەر دە منداڵ دوو دایانیان هەیە لەگەڵ یەکێك بۆ خزمەتی دان ، ئەوانەی کە سێ ساڵانن هەموو دە منداڵ یەك دایەنیان هەیە .

● **ڕادەی شارەزایی دایەنەکان چۆنە ؟**

ـ هەندێکیان سێی ناوەندیان تەواو کردووە

بڕوانە ل : ٧

چوار شاخ !

ئەمە بۆ نزیکەی ساڵێك دەچێ وێنەیەم چنگ کەوتووەو لای خۆم بەو نیازەوە هێشتمەوە کە چەند دێڕێکی لەسەر تۆمار بکەین .. لەڕاستیدا چەند هێنام و بردم شتێکی ئەوتۆم بۆ ئامادە نەکرا چونکە زۆر جار وشە یاخی دەبێت و بۆت ناگیرێتەوە . ناچار بووم وشەکان ئاشت بکەمەوەو بە هۆیەوە خوێنەرانی هاوکاریش لە دیدەنی ئەم وێنەیە بەشدارین کە لەڕاستیدا ئەوەی نائاسایی بێت تەنها بریتیە لەوەی کە ئەم بەرانە لەجیاتی ئەوەی وەك هەموو داوەرەگەزەکانی تری خۆی تەنها دوو شاخی هەبێت بەڵام ئەم دووانی تری لێ دەرهاتووەو بوون بە چوار شاخ ئێمەش نازانین ئەم دووانەی تری بۆچییە ؟

فریا عبدالله

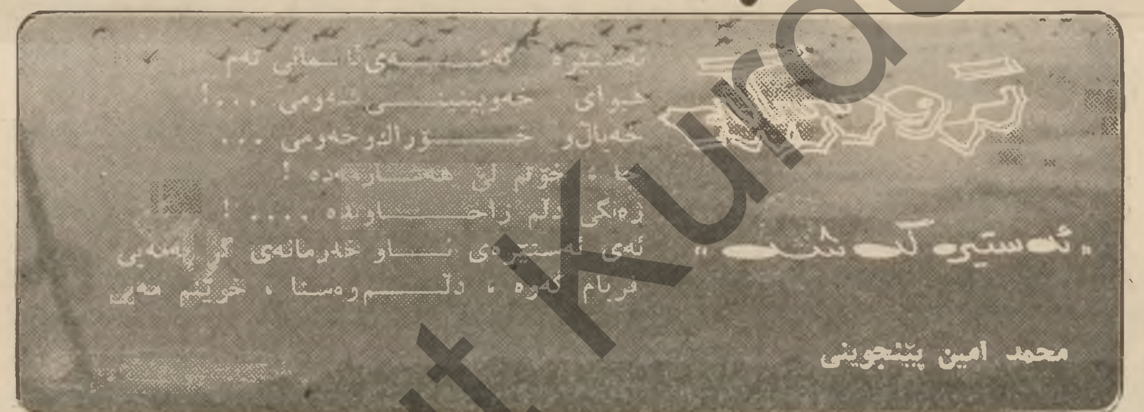

هەرچارەی نووسینێك

● **خوێنەری ئازیزم لەم چەندانەی پێشودا بوو براذەرێکی ڕۆژنامەنووس لەبیرێکی ڕاگوزاریدا دەربارەی ئیشوکارو چوێنەتی کاروباری ڕۆژنامەنووس شتێکی نووسیبو ، منیش ئەوشتانەم لا پەسەندبوو ، کە لای خوێنەرانی هاوکاری ڕوونیان بکەمەوە ، بۆ ئەوەی ئەوانیش لەم جۆرە** مەسەلانە شارەزا بن و بزانن هیلاکی ڕۆژنامەنووس لەجیدایەو بۆ چی هەر لە کۆنەوە پیشەگەیان ناو ناوە (پیشەی گەڕان بە دووای هیلاکیداو ئەمەش بۆتانی باس ئەکەم ، تەنها شتێکی زۆر بچکۆلانەیەو ، وەکوو توو شیانە (مشتێك نموونەی خەرواریکە) .

● ڕۆژنامەنووس کەبەیانی لە خەو هەڵسا ، یەکسەر بیر لەوە ئەکاتەوە کە ئایا ڕوو بکاتە کوێ بۆ وەرگرتنی دەنگوباس و نووسینی ڕیپۆرتاژی ئەو ڕۆژەی و ئیتر ئەمە ئەبێتە خولیاو لە سەریدا گێنگڵ ئەدا ، تا ئەگاتە ئەنجام و بڕیار ئەدات بچێت بۆ جێگایەك ، ئیتر هەر چی شوێنێك بێت وا بزانم ، ئەمڕۆش لە کۆمەڵگای ئێمەدا شوێن و جێگاو دائیرەو دامەزراوەکان هیچ جۆرە جیاوازییەکی ئەوتۆیان نیە . (بەتایبەتی لە ئیشوکاری ڕۆژانەو ڕۆتیندا) . جا با وای دانێین ئەو ڕۆژەی کە ئێمە باسی ئەکەین ڕۆژنامەنووسەکە وای هات بە خەیاڵدا بچێت بۆ کارگەیەك لێکۆڵینەوەبەکی ڕۆژنامەنووسی دەربارەی ئیشو کارەکانیان بنووسێ ئیتر بەم مەبەستە لە دائیرەکەی خۆی هاتە دەرێ و چووە سەرشەقامەکەو چاوەڕوانی ئۆتومبێلی ئەکرد . دووای سەعاتێك بە چاوەچباوو ئەم پێ و ئەو پێ بە هەر حاڵێك بێت لە ناو پاسێکی مەسلەحەدا یان لە پاسێکی پۆلۆیندا جێگای خۆی ئەکاتەوەو هەر چۆن بێت ئەبەشتە کارگەکەو لەبەر دەرگاکەدا کابرای ئیستیعلامات بە هەزار تەلەفون و تەلەفون کاری ئینجا ئەیکاتە ژوورەوەو ئەگاتە لای سکرتێری بەڕێوەبەری گشتی ، چونکە وا باوە کە ڕۆژنامەنووس ئەبێ لەسەرەتاوە ڕوخسەت لە بەڕێوەبەری گشتی وەربگرێت ئینجا ئیشەکەی خۆی بکات ، بە هەر حاڵ جروە لای سکرتێرو داوای لێ کرد ڕێگەی بدات بچێتە لای بەڕێوەبەری گشتی ، بەڵام سکرتێر ئەڵێ :ـ

× کاکە ببوورە بەڕێوەبەر لە دەرەوەی دائیرە ئیشی هەیە ، فەرموو دانیشە با ئەگەڕێتەوە .

● جا ئیتر دانیشتن و چاوەڕوانی و ئەم قاچو ئەو قاچ مەگەر هەر ڕۆژنامەنووس بزانێ چەندە ناخۆشن . دووای دوو سێ سەعات ئینجا بەڕێوەبەر دێتەوە ، کە سکرتێر ئەچێتە لای و دێتە دەرەوە ، ئەڵێ : ـ

× کاکە بە خوا لەگەڵ یەكدوو برادەری ناو کارگەدا کۆبوونەوەی پەلەو نهێنی هەیە ، مەگەر جارێ چاوەڕوانی بکەیت ، (داماوە فێرە بە چاوەڕوانی) . دووای یەك دوو سەعاتی تر جەرەسێك لێ ئەدرێ و سکرتێر ئەچێتە ژوورەوەو دێتەوە ئەڵێ فەرموو کاکە بەڕێوەبەر ئەڵێ بابێت

● کە ئەچێتە ژوورەوە ، فەرموو نەرموو ، زۆرو زەبەنەو برای بەڕێوەبەر لەبەر خۆیەوە نووسراوەکانی بەردەمی ئەخوێنێتەوەو ئیمزایان ئەکات و ، ئەمیش لای خۆیەوە گەلێ پرسیاری بابەخدارو

حەمەسەعیدحەمەکەریم

بڕوانە ل : ٧

تەنیا دوو ووشە !

● مکرم رشید تاڵەبانی ●

● لەگەڵ هەر پێشکەوتنێکدا کە مرۆڤ لە هەموو بوارێکدا بەدی دەهێنێت ، مرۆڤ بە مەتەڵێکی هەڵنەهێنراوی مەزن دەمێنێتەوەو ، مێشکیشی چەندین پرسیارو سەرسوڕمانی وەها دێنێتە کایەوە هەرکە لێکۆڵینەوەکان بۆ زانین و هەوڵدانی نهێنیەکانی بەڕۆدابچن و قووڵتربینەوە . چونکە ئەم مێشکە ، نهێنی مرۆڤو ، نهێنی مەزنێتی مرۆڤە . بەڵام تا چی ڕادەیەك توانیومانە مەزنی ئەم مێشکە بزانین ؟

ئایا زاراوەی « گەوجە ـ بلیمەتەکان »تان بەرگوێ کەوتووە ؟ ئەوانە ، ئەو کەسانەن کە لە زیرەکیدا پلەیەکی نزمیان هەیە بەڵام بیرێکی زۆر تیژیان هەیە . بۆ وێنە ، منداڵێکی حەوت

بڕوانە ل : ٧

چاپکراوی نوێ ی دەزگای ڕۆشنبیری و بلاوکردنەوەی کوردی

لە چاپکراوەکانی دەزگای ڕۆشنبیری و بلاوکردنەوەی کوردی ئەفسانەی کوێر ئوغلی ڕۆمان نووسی ناسراو یەشار کەمال دەرچووە کە نووسەرو وەرگێڕی ناسراو شکور مستەفا لە تورکیەوە کردوویەتی بە کوردی . ئەفسانەکە لە ١٩٢ لاپەرەی ئەوراە مام ناوندیدایە .

ئەنجامی بۆ زاخاوی مێشك

مناڵە ئازیزەکان :

وەك هەموو جارەکانی تر، وا چوار گرەوی گۆشەی بۆ زاخاوی مێشك تەواو بوو ، ئەوا لەم ژمارەیەدا ئەنجامەکانی هەر چوار گرەوەکە ڕادەگەیەنین و دوایی ناوی ئەو هاوڕێیانەی وەڵامیان دۆزەتەوەو ناوی سەرکەوتوەکان بلاو دەکەینەوە.

ئەنجامی گرەوەکان :

ـ ژمارە ٥٠٩ : قوتابخانە

ـ ژمارە ٥١٠ : سەرچنار

ـ ژمارە ٥١١

ـ ژمارە ٥١٢

. شاری دهوك

احمدی خانیی نەمر

● ناوی ئەو هاوڕێیانەی بەشداری وەڵام دانەوەیان کردووە :

لە هەولیر :

سەرهەد جواد ، نەرمین حمد ، رزگار احمد ، صبیحە صابر ، کاکە احمد، ساکار صابر ، عبدالرحمن سلیم ، علی هادی ، ڕەمەزان اسماعیل رفعت فاتح ، عثمان عبدالواحد .

لە سلیمانی :

سروە جواد « دوکان » ، صلاح‌الدین ابراهیم «قەلادزێ» ، پەیمان محمد ، عمر حمە حاجی «دەربەند»، عثمان محمود « هەڵەبجە » ، عمر قادر « دوکان » ، میدیا صالح ، شازاد محمد ، ئارەزوو عبدالرحمن ، سنناء ابراهیم ، رووف گول محمد ، احمد عبدول « کەلار » ، بیگار عبدالعزیز ، کۆڵار محمد « خورماڵ » ، شیلان عبدول (کەلار) ، محمد عبدول ، راستی تۆفیق ، عبدالصمد حمید «چەمچەماڵ» زکیە حسن « سیدصادق »، قدم خێر سید نوری « قەلادزێ» ، عثمان محمد ، ڤان کریم « کەلار » ، هیرش علی ، ژیان ابراهیم ، بەختیار عابد . « هەڵەبجە » ، هەڵۆ احمد ، گەیلان صدیق .

لە دهوك :

محمد عبدالرحمن ، **شەرمین عثمان ،** اسماعیل ابراهیم ، عبدالرحمن سلیم ، نظمی علی ، محمد عبدالله .

شاری کەرکوك :

انور محمد ، محمد حاجی، طالب گەرمیانی ، کاظم حسن، سابیر احمد عثمان ، هیرش حیدر ، اسماعیل محمد ، پەیمان امین .

عمر احمد لە کفری ، بکر عبدالله لە ئاڵتون کوپری ، سەمین عزیز لە بەغدا ، سلیمان محمد لە کفری ، شکور محمد لە کفری ، بەخشی محمد لە واسط .

ئەنجام :

پاداشتی ئەمجارە بەر هاوڕێی گۆشەی «بۆ زاخاوی مێشك » شەرمین عثمان لە پارێزگای دهوك کەوت و پیرۆزبایی لێ دەکەین و ئاونیشانی تەواومان بۆ بنێرێ تا دیاریەکەی پێشکەش بکەین .

جیهانی منداڵان

چیرۆکی منداڵان

دەرمانی ژانەسەر

احمد محمد اسماعیل

ورچێك سێ بەچکەی هەبوو ، لە ناوەڕاستی دارستانێکی چڕدا لانەیەکیان بۆ خۆیان لێدابوو . ڕۆژ تا ئێوارە ، ئەم بن دارو ئەو بن داریان ئەکرد ، میوەی خۆش خۆشیان ئەخوارد ، هەنگوێنی ناو دارانیان دەر ئەهێنا . ڕۆژێکیان ورچەکە لە گەرمەی گەڕانێکیدا بەناو دارستانەکەدا ، هەستی بە ژانەسەر کرد نەیتوانی گەشتەکەی تەواو بکات . بە لرزە لۆژ بۆ لانەکەی گەڕایەوە .. بەچکەکانی ماندوو نەبوونیان لێ کرد . بەڵام ئەم وەکو ڕۆژانی تر ماچی نەکردن ، لەو لایانەوە لە سووچێکی لانەکەدا بەبێ

بەیەك دەنگ ووتیان :

ـ هەرچی تۆ ئەیڵێی ئێمە ئامادەین بیکەین ، بۆ ئەوەی ئەم ژانەسەرەت نەمێنێ .

ئەویش پێی ووتن :

دەریەکەتان بەلایەکدا بڕوات ، بزانم کامتان دەرمانی ئەم ژانە سەرەی من ئەدۆزنەوە؟.

سێ بەچکەکە کەوتنە خۆ، هەر یەکەی بەلایەکدا ملی‌نا . زۆری پێ‌نەچوو ، بەچکەی یەکەم بە جامێ هەنگوێنەوە خۆی بەلانەکەوا کردو ووتی:

ـ ئەم هەنگوینە ناپابە بخۆ چاك بیتەوە .

بەڵام ورچەکە هەندێك لەمەوبەر تا توانی بەسووی تاتەنی پالی لێدابوەوە . بەچکەکانی لێی نزیك کەوتن بەڵام ئەو هەر هاواری لە ساری ئەکرد . هەرسێ هەنگوینی خوارد بوو ، بۆیە سەری ڕاوەشاندو لێی وەرنەگرت .

لەم بگرەو بەردەبەدا بوون، بەچکەی دووەم خۆی بە ژوورا کرد ووتی :

ـ ئەمە دەرمانی تۆیە .

ـ چیت هێناوەتەوە . ؟.

ـ شیلەی میوەی گەیبوی دوورترین جێگای دارستانەکەم بۆ هێناوی .

بە پێکەنینەوە ووتی : هەرگیز لە هەنگوین شربنترو خۆشتر نییە .

دەمەو ئێوارە بەچکەی سێیەم گەڕایەوە ، جانتابەکی بە ملدا کردبوو . چووە ژوور سەری .

ـ ها .. بزانم تۆ چیت پێیە ؟ .

بەچکەی سێیەم لەسەرخۆ ووتی :

ـ بە دارستانەکەدا ئەگەڕام . بیرم لە ژانەسەرەکەی تۆ ئەکردەوە ، لە بن دارێکدا چەند کتێبێکم چاو پێ کەوت دەستم ب خوێندنەوەیان کرد .. باسی بەکەڵك و قسەی خۆش و ئامۆژگاری بەنرخیان تیادا بوو ، منیش پێنووسەکەم دەرهێناو زۆربەیانم نووسی‌یەوەو چەند کتێبێکشم لەگەڵ خۆدا .. هێناوەتەوە با بۆتی بخوێنمەوە .

ورچەکە بڕوای نەبوو بەمە چاك بیتەوە ، بە ناچاری و نا بەدڵی ووتی :

ـ دەی بزانم .

دەستی کرد بە گێڕانەوەی ناواخن کتێبەکان .. باسی ڕێ چی‌یەکان و بە تەڵەوەبوونی ڕێوی و گەلێ قسەو باس و شیعری جوانی بۆ ووت . ورچەبۆر بەدەم گوێ گرتنەوە ژانەسەرەکەی لە بیرکردو خەوی لێ کەوت .

بەیانی زوو کە هەستا . بەچکەی سێیەمی ماچ کردو ووتی :

ـ بەڕاستی بۆ ژانەسەر هەر ئەو دەرمانە بەکەڵکە . نژی ئەو پێنووس و کتێبەی ئەنجامی بۆ زاخاوی مێشك چارەی ژانە سەر ئەکات .

جنان كاظم

عدنان محمد

سیروان اسماعیل

صلاح سلمان

ریژان اسماعیل

رووناك محمد

سیف علی

لیزان معروف

عمار خالد

هوشنك محی

رائد علی

مازن اسماعیل

Institut Kurde de Paris

ئاداری .. بەهارو .. دەستکەوتەکان

زۆرداری و چەوساندنەوەو بێ ئاسایشی و ئازاوەو بەش کردن ، دابەش کردنی عیراقیکان بەهەربیانوویەك لەبیانۆکانەوە بێت و لەژێرکامەرەنگ لەرەنگەکاندا کۆتایی هات و یەکێتی عیراقیکان دەستی پێ کرد .
سەرۆکی فەرمانده
صدام حسين

ڕۆژنامەیەکی هەفتانەیە
٨ لاپەڕە
٩٥ فلس

هاوکاری

شەقامی الجمهوریە
مەیدانی الخلانی
ت ٨٨٧٥٧٩٥/٥ خەت
ساڵی ١٩٧٠ دامەزراوە

دەزگای ڕۆشنبیری و بلاوکردنەوەی کوردی
بەڕێوەبەری گشتی و
سەرنووسەر
اسماعیل رسول

● الاثنين – ٣ آذار – ١٩٨٠ العدد ٥١٥ ●
التضامن
● دووشەممە ٣ ی ئادار ١٩٨٠ ژمارە ٥١٥ ●

سەرۆکی گینیا کۆتایی بە سەردانەکەی هێنا

کۆتایی پێهێنانی گفتوگۆ رەسمیکەی نێوان عیراق و گینیا

به کۆبوونەوەی نێوان هاوڕێ صدام حسین و سیکۆتۆری

سەرلەبەیانی رۆژی شەممەی رابوردوو لە کۆشکی بەغدا کۆبوونەوەیەکی داخراو لە نێوان هاوڕێ صدام حسین ئەمینداری نهێنی سەرکردایەتی قوتری حزبی بەعسی سۆشیالیستی عەرەب سەرەك کۆمارو بەرێز احمد سیکوتوری سەرۆکی پارتی دیموکراتی گینیایی سەرەك کۆماری گینیادا کراوە .

لەو کۆبوونەوەیەدا ئەو گفتوگۆ حزبی و رەسمیانە تەواوکراون کە رۆژی پێنج شەممەی رابوردوو دەستی پێ کردبوو سەبارەت دۆخی سیاسی نێو دەوڵەتان بە شێوەیەکی گشتی و دۆخی ئەفەریقا بە شێوەیەکی تایبەتی لەگەڵ مەسەلەی پەیوەندی نێوان هەردوو وڵاتی دۆست و لەگەڵ تاقی کردنەوەکانی حزبی بەعسی سۆشیالیستی عەرەب و پارتی دیموکراتی گینیایی لە هەموو مەیدانێکدا . لە لایەنی عیراقەوە بەرێز حامد علوان وەزیری دەوڵەت بۆ کاروباری دەرەوە بەوە کا لەتەوە لە لایەنی گینیاوە بەرێز (لانسانا ا یافۆکی) ئەندامی مەکتەبی سیاسی پارتی دیموکراتی گینیا سەرەك وەزیران ئامادەبووە .

پێش نیوەڕۆی رۆژی شەممەی رابوردوو بەرێز احمد سیکۆتوری سکرتیری گشتیی پارتی دیموکراتی گینیا سەرەك کۆماری گینیا شۆڕشگێری میللی دوای سەردانێکی چوار رۆژی بۆ وڵاتمان لەتەك وەفدێکدا بەرەو جدە بەغدای بەجێ هێشت . بەرێز احمد سیکوتوری سکرتیری گشتیی پارتی دیموکراتیی گینیا لەسەر بانگێشتنی هاوڕێ صدام حسین ئەمینداری نهێنی سەرکردایەتی قوتری حزبی بەعسی سۆشیالیستی عەرەب سەرەك کۆمار بۆ سەردانێکی چوار رۆژی بۆ عیراق هاتبوو ، لە کۆتایی سەردانەکەدا لە لایەن هاوڕێ صدام حسینەوە میوانی بەرێز بەرێ کراوە .

راگەیاندنەکەی سەرۆکی فەرمانده پشتگیری فراوانی لێ دەکرێ

سەرۆك و مەلیکەکانی عەرەب لایەنگیری خۆیان بۆ راگەیاندنەکەی سەرۆکی فەرمانده دووپات دەکەنەوە

نێراوەکانی بەرێز سەرۆك صدام حسین لەدیدەنی کردنی هەندێ مەلیك و سەرۆك و میرە عەرەبەکاندا بەردەوامن بۆ گەیاندنی نامەکانی سەرۆك کە پەیوەندیان هەیە بە ڕاگەیاندنە نەتەوایەتیەکەو دۆخی سیاسی ئێستای عەرەبەوە .

● **هەڵسەنگاندنی ڕاگەیاندنەکە**

خاوەن شکۆ مەلیك حسنی دووهەم مەلیکی مەغریب نامەیەکی سەرۆك صدام حسینی وەرگرتووە . نامەکە نێراوی تایبەتی بەرێز سەرۆك بەرێز تایە عبدالکریم ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆرش وەزیری نەوت پێ ی گەیاندوە لەکاتی کۆبوونەوەی لەگەڵ خاوەن شکۆدا لەمەراکیش لەبەیانی رۆژی پێنج شەممەی رابوردوودا .

بەرێز تایە عبدالکریم دوای چاوپێکەوتنەکەی خاوەن شکۆ مەلیك حسن لایەنگیری تەواوی راگەیاندنەی نەتەوایەتیکەی کردووە کەلەمانگی شوباتی رابوردوودا بەرێز سەرۆك صدام حسین بەنەتەوەی عەرەبی راگەیاندووە .

وە لە جەزایر سەرۆك (شاذلی بن جدید)دوا نیوەرۆی رۆژی پێنج شەممەی رابوردوو پێشوازی لەنێراوی تایبەتی بەرێز سەرۆك صدام حسین بەرێز حسن علی ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆرش وەزیری بازرگانی کردووەو لەچاوپێکەوتنەکەدا سەرۆکی جەزایر (شاذلی بن جدید) نامەکەی بەرێز سەرۆك صدام حسینی وەرگرتووە کەپەیوەندی هەیە بەراگەیاندنە نەتەوایەتیکەوە کەبەرێز سەرۆك لەمانگی شوباتی رابوردوودا بەنەتەوەی عەرەبی راگەیاندبوو بۆ ریك خستنی پەیوەندی لەنێوان دەوڵەتە عەرەبیەکاندا سەرۆکی جەزایر لایەنگیری تەواوی جەزایری نیشان داوە بەرێز حسن علی راسپاردووە کە سڵاو ریزو خۆشەویستی خۆی و گەلی جەزایر بە سەرۆك صدام حسین بگەیەنێت .

● **لایەنگیریەکی تەواو .**

وە لە تونس سەرۆکی تونس حبیب بورقیبە نامەیەکی سەرۆك صدام حسینی وەرگرتووە کەپەیوەندی هەیە بەدۆخی ئێستای عەرەب و راگەیاندنە نەتەوایەتیکەوە کەلەهەشتی مانگی شوباتی رابوردوودا سەرۆك صدام حسین رایگەیاندبوو . نامەکە دکتۆر سعدون حمادی وەزیری دەرەوە بەسەرۆکی تونسی گەیاندبوو لەکاتی کۆبوونەوەیاندا لەتونس لەرۆژی پێنج شەممەی رابوردوودا .

دکتۆر حمادی ئەوەی راگەیاندووە کەسەرۆك حبیب بورقیبە بەتەواوی لایەنگیری راگەیاندنە نەتەوایەتیکەی کردووە ورای سپاردوو کەسڵاو و ریزی بەسەرۆك صدام حسین بگەیەنێت .

یەمەنی عەرەبی لایەنگیری خۆی بۆ باوەڕنامە نەتەوایەتیکە دووپات دەکاتەوە

بەرێز محمد سالم باسندوە راوێژکاری سەرەك کۆماری یەمەنی عەرەبی ئەوەی دووپات کردۆتەوە کە ئەو باوەڕنامەیەی بەرێز سەرۆك صدام حسین رایگەیاند پێوانەیەکی نەتەوایەتی و تەرازوویەکی وردە بۆ کێشان و هەڵسەنگاندنی مەودای راست لە خۆبەستنەوە بە بەرژەوەندیکانی نەتەوەی عەرەبەوە .

وەلە گفتوگۆیەکیدا وتوویەتی .. ئەو هەشت خاڵەی کە لە باوەڕنامەکەدا هاتوون پێویستی رزگارکردنی بست بەبستی خاکی عەرەب دووپات دەکاتەوە لە بوونی هەر جۆرە بێگانەیەك لە ناویدا وەمەسەلەی هاوکاری کردن لەگەڵ دوو دەوڵەتە گەورەکەدا دەبەستێتەوە بە پێویستی بەرنەدانی بەرژەوەندی نیشتمانی و نەتەوەیی و نەخستنە ژێر ئاڵای هیچ کامیانەوە ، هەروەها وتوویەتی راگەیاندنەکە هەموو فەرمانڕەوایانی عەرەبی لەگەڵ ئەرکە نەتەوایەتی و نیشتمانیکانیاندا بەرەوڕوو کردۆتەوە .

راگەیاندنەکەی سەرۆك لە نەتەوەیەکگرتووەکاندا

رۆژی پێنج شەممەی رابوردوو دەقی ئەو راگەیاندنە نەتەوایەتیەی بەرێز سەرۆك صدام حسین لەبیرەوەری شۆرشی ٨ ی شوباتدا بڵاوی کردەوە لەنەتەوەیەکگرتووکاندا بڵاو کراوەتەوە .. دەقی ئەو راگەیاندنە نەتەوایەتیەی بەرێز صلاح عمر العلی نوێنەری هەمیشەی عیراق لەنەتەوەیەکگرتووکاندا وەك ریکومەنتێك لەریکومەنتەکانی کۆمەڵەی گشتی و ئەنجومەنی ئاسایشی دەوڵەتان بڵاوی کردۆتەوە .

بزووتنەوەی نیشتمانی میسر

بزووتنەوەی نیشتمانی میسر - بزووتنەوەی هێزی نیشتمانی و نەتەوەیی پێشکەوتنخواز لە میسرو دەرەوەدا بە ستایش و بایەخ و گرنگیەکی تەواوەوە پێشوازیان لەو راگەیاندنە

بڕوانە ل : ٧

هاوڕێ رافعی لەگەڵ جنبلاط کۆدەبێتەوە

بیروت – ٢٧ – ئا.د.ع :

دکتۆر عبدالمجید الرافعی ئەمینداری نهێنی سەرکردایەتی قوتری حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستی لە لبنان ئەمڕۆ لە بیروت لەگەڵ بەرێز ولید جەنبلاط سەرۆکی پارتی پێشکەوتنخوازی سۆشیالیستیدا کۆ بۆتەوە .

لە کۆبوونەوەکەدا باسی دۆخی ئاسایشی لبنانیان کردووە لە گەڵ رێگای بزووتنەوەی سیاسی دوای پرۆژەی چارەسەری سیاسی کە بزووتنەوەی نیشتمانی پێشکەشی کردووە .

رۆژنامەیەکی تورکیا ستایشی سیاسەتی وڵاتمان دەکات

رۆژنامەی – صون – کە لە ئەنقەرەی پایتەختی تورکیادا دەردەچێت لە ژمارەی رۆژی سێ شەممەی رابردوودا ستایشی سیاسەتی وڵاتی کردووە لە مەیدانی نازخۆو دەرەوەیداو ئەوەی دووپات کردۆتەوە کە بە سەرکەوتوانە رێگا دەبڕێت بۆ ئەوەی لە ناو دەوڵەتانی دنیادا لای سەرەوە بگرێت .

رۆژنامەکە لە وتارێکیدا نووسیوێتی و دەڵێت ..عیراق بە سەرکردایەتی بەرێز سەرۆك صدام حسین لە زۆر لایەندا پێشکەوتنی گەورە گەورەی وەدەست هێناوە بە تایبەتی لە مەیدانەکانی سیاسی و ئابووری و کۆمەڵایەتیدا ئەویش بە هۆی ئەو چوست و چالاکی و دڵسۆزیە بەردەوامەی سەرۆکی بەرێز بەردەوام دەینوێنێت .

تێك چوونی دۆخی ئاسایش و زیاد بوونی بێ ئارامی لە لبناندا

بیروت – ٢٧ – ئا. د. ع

راپورتە ئەمنیکانی بیروت ئەمرۆ ئەوەیان گەیاندووە کە دۆخی ئاسایش لە ناوچەی ژووروی لبناندا زۆر تێك چووە بەهۆی ئەو بەیەکدا چوونەی لە هەفتەی رابوردوودا لەو ناوچانەدا رووی دابوو لەنێوان هێزی رەدع و هێزە گۆشەگیرەکاندا . راپۆرتەکان ئەوەشیان دیاری کردووە کە

بڕوانە ل : ٧

- ئێران -

ئاشکرابوونی هەوڵێکی نوێ بۆ لادانی خومەینی

● **تێکدانی خەتی نەمەنەفەری نێوان ئەهوازو محەمەرە**

رۆژی پێنج شەممەی رابوردوو تاقمێکی نەناسراو ئەو خەتی نەمەنەفەریان تێکداوە کە لە نێوان شاری ئەهوازو محەمەرەدایە .

رۆژنامەی (ئازادگان)ی ئێرانی لەژمارەی ئەمڕۆیدا نووسیوێتی کە شوێنی تێکدانی خەتەکە پێنج کیلۆمەترە لەشاری محەمەرەوە دوورە وئەمەش دووهەم جارە کەلەهەمان جێگادا ئەو خەتە وێران دەکرێت .

رۆژنامەکە لەسەرچاوەکانی رژێمی ئێرانەوە ئەوەی نووسیووە دوای تەقینەوەی نەمەنەفەرەکە کەهەشت کەسی تێداکوژراوە پاسەوانیان لەو ناوچانەدا داناوە بۆ پشکنینی ئەو کەلکە بەمەبەستی ئەوەی لەمەودوا رێ بەستی ئەو جۆرە کارانەبکەن .

عەلی قدوس داواکاری گشتیی دادگاکانی ئێران بەردەی لەرووی ئەوە هەڵمالیوە کە کودەتایەك بەدەستەوە بوو بکرێت بۆ تێکدان و گۆڕینی رژێمی ئێستای ئێران وئەو تاقمەی وانابردووەکە « شۆڕشگێری موسوڵمانن » قەدوس لە گفتوگۆیەکدا کەئەمڕو لەشاری تاران دابڵاو کراوەتەوە وتوویەتی : ئەم تاقمە نەخشەیەکیان بۆ گرتنی ئێستگەی تاران و سەرۆکایەتی وەزیران و بەندیخانەی ئوێن لەلایەن لایەنگیرەکانیەوە لە کاتێکدا لایەنگیرە سەربازێکانی بارەگای سەرۆکایەتی ئەرکان دەگرن . وەلەلایەکی ترەوە ناوچەی عەبەدان محەمەرە هەندێ بزووتنەوەی جەکدارانەی دبوە لەگەڵ بەیەکدادان لەگەڵ پاسەوانانی خومەینی . کەسێکی نەناسراو نارنجۆکێکی هاویشتۆتە ماڵێکەوە تەقینەوەی ئەو نارنجۆکە بۆتە هۆی شکانی شوشەی پەنجەرەکانی ئەو نارنجۆکە بۆتە هۆی کەسی نەناسراوی تریش چەند ئۆتۆمبیلێکیان ئاگر تێبەرداوە لەکاتێکدا ئەو ئۆتۆمبیلانە لەناوچەکەدا راگیرابوون ئەم کارانەش پاش رۆژێك لەسێداره دانی چوار هاووڵاتیانی عەرەب بەتاوانی دوژمنایەتی کردنیان لەگەڵ رژێمی خومەینی .

وتەی هاوکاری

ئاداری بەهارو .. دەستکەوتەکان

لە گەڵ هاتنی مانگی ئاداردا، گەلی عیراقمان پێدەنێتە ناو زۆر جەژنی نیشتمانیی گرنگەوە کە شۆڕشی هەڤدەی تەمموزو سەرکردایەتی بەهۆشمەندە ئازاو دلێرەکەی بە ئاوریشمی نەترسی و ئیلهام وەرگرتنی تەواو پێویستی ی وەدی هێنانی دەستکەوتی مێژوویی چنیونی .

لە یەکەم ڕۆژی مانگی ئاداردا بوو ، رێبازی میللی کردنی نەوت لە ژێر ئاڵای حزبی بەعسی سۆشیالیستی عەرەبدا بە سەرکەوتنێکی مێژوویی ئەنجام درا ، گەلەکەمان بە عەرەب و کوردیەوە مۆنۆپۆلەکانی نەوتی بەوە ناچار کرد کە بۆ خواستەکانی مل کەچ بکات و مافی ڕەوای خۆیان بداتەوە دەست ، بەم سەرکەوتنە گەورەیە گەلەکەمان نموونەیەکی زیندووی پێشکەشی گەلانی تر کرد کە چۆن سەرکەوتوانە ڕووبەڕووی ئیحتیکارە نەوتەکان ڕابوەستن . بە شانازییەوە گەلەکەمان یادی داستانی ئەو تێکۆشانە دەکاتەوە کە رێبازی میللی کردنی نەوت لە نۆ مانگی دوای یەکەم ڕۆژی مانگی حوزەیرانی ئەمردا بە خۆیەوە بینی و سەرکردایەتی حزب و شۆڕش ئەوەی سەلماند کە سەرکەوتن بە سەر درندەترین دوژمندا کاری کردنەو لە دەست دێت ، ئەگەر سەرکردایەتیەکی شۆڕشگێری هۆشمەندی نەترس هەبێت و نە ژێر سایەی جەماوەرێکی بەریندا کار بکات .

لە ڕۆژی یازدەی ئاداردا گەلی کورد دەستکەوتێکی مێژوویی بۆ هاتەدی ، کاتێ شۆڕشی هەڤدەی تەمموز بەڵێنی خۆی بە جێ هێناو ڕاست گۆی و ڕەسەنی خۆی ئەو ڕۆژە سەلماند کە ئۆتۆنۆمی لە ناوچەی کوردستاندا بە جێ گەیاند ، بەوە تەعبیرێکی تەواوی لە ئاسۆی مرۆڤایەتی شۆڕش کرد ئەوەی چەسپاند کە حزبی بەعسی سۆشیالیستی عەرەب ئەوەی لە باردایەو دەتوانێت مەسەلە نەتەوایەتی و نیشتمانیکان بە جۆرێکی ئەوتۆ چارەسەر بکات کە سەربەخۆیی وڵات و ئەنجامی نەتەوایەتیی بەهێزتر بکات و دەوری کاریگەری خۆی لە بزووتنەوەی شۆڕشگێڕی جیهانیدا زیاتر وەدەربخات .

● هاوکاری ●

بڕوانە ل : ٧

Institut Kurde de Paris

دوو بڕیاری ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش

هەفتەی ڕابوردوو ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش ئەم بڕیارەی خوارەوەی دەرکرد: ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش .

ژمارەی بڕیار ٢٩٨
ڕۆژی بڕیار ٢٥ – ٢ – ١٩٨٠

بەپێی ناوەرۆکی بڕگە(أ) لە بەندی چل و دووی دەستوری وەختەکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش لە کۆبوونەوەی ڕۆژی ٢٥–٢–١٩٨٠ ئەم بڕیارەیدا :

١ – ئەمینداریتی پایتەختو ئیدارە محەلیەکان لە پارێزگاکانداو شارەوانیەکانیش ، لەو شوێنانەی کە دەزگای کاروباری نانەواخانەو فڕنەکان دەستنیشانی دەکات ، چەند پارچە زەوییەك دیاری دەکەن بەو مەبەستەی کە بەکرێ بیدەن بە ئارەزومەندان ئەوانەی کە فڕن و نانەواخانەیان هەیە بۆ ماوەیەك کە لە پانزە ساڵ کەمتر نەبێ و مەساحەکەشی بە جۆرێك بێ کە لەگەڵ پێویستی فڕن یاخود نانەواخانەکردا بگونجێ لە باری ژمارەو قەوارەی مەکینەبەر هەمهێنەرەکان و ئەو فراوان کردنەی کە لەوانەیە لە پاشە ڕۆژدا لە پرۆژەکەدا بکرێ .

٢ – ئەو لایەنانەی کە لە بڕگە (أ)ی ئەم بڕیارەدا ناویان هێنرا دەکرێ لەو شوێنانە بیناو خانووی تایبەتی بۆ فڕن و نانەواخانەکان دروست بکەن بە مەبەستی بەکرێ دانیان بۆ ئارەزومەندان بەپێی ئەو بنەرەتانەی کە لە سەرەوە باس کران .

٣ – ئەم بڕیارە لە ڕۆژنامەی ڕەسمیدا بلاو دەکرێتەوەو لایەنە خاوەن پەیوەندیەکان جێبەجێی دەکەن .

صدام حسين
سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش

هەفتەی ڕابوردوو ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش بەپێی بڕیارێك ڕێوشوێنی نوێی بۆ « مخصصات » ی ژن و منداڵ دەست نیشان کردو ئەمەش تەواوی بڕیارەکەیە :-

بە ناوی خوای بەخشندەی میهرەبان
ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش ژمارەی بڕیار ٣١٥
ڕۆژی بڕیار ٢٧–٢–١٩٨٠

بڕیار

بەپێی ناوەرۆکی بڕگە (أ) لە بەندی چل و دووی دەستوری وەختەکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش لە کۆبوونەوەی ڕۆژی ٢٧–٢–١٩٨٠ ئەم بڕیارەی دەرکرد :

یەکەم :

ئەو بنەرەتانەی خوارەوە پەیڕەو دەکرێن بۆ (مخصصات) ی ژن و منداڵ کە بۆ کاربەدەستانی دەوڵەت بڕیار دراوە .

١ – ئەوی ژنی هەبە ئەم (مخصصات)ە وەر دەگرێ هەتا ژنەکەی لەلا بمێنێ .

٢ – بۆ منداڵیش ، (مخصصات) ی کوڕ ئەدرێ ئەگەر هاتوو باڵق نەبە یا تەمەنی لەبیست ساڵ کەمتربێ و لە خوێندنی قۆناخی ئامادەییدا بەردەوام بێ یاخود لە بیست و چوار ساڵ کەمتربێ و لە زانستگا یاخود قۆناخی خوێندنی بەرزدا بخوێنێ .. و کچیش کە شوی نەکردبێ یاخود موچە خۆر یان کرێکار نەبێ یان داهاتێکی ژیانی نەبێ ، (مخصصات) ی دەکەوێ .. ٣ – دوای جێبەجێ کردنی ئەم بڕیارەو لە سەرەتای مانگی دوای تۆمار کردنی ژن هێنانەکە لە دادگای شەرعی ، (مخصصات) ی ژن دەدرێ .

٤ – ئەو منداڵەی دوای جێبەجێ کردنی ئەم بڕیارە لە دایك دەبێ لە ڕۆژی یەکەمی مانگی دوای پێشکەش کردنی لیستەو بەیانی لەدایك بوونەکەوە پارەکەی ئەدرێ .

٥ – پارە ژن و منداڵەکان دەبڕدرێ ئەگەر هاتوو یەکێك لەو مەرجانەیان تێدا نەما کە لە بڕگەی ١ و ٢ ی سەرەوەدا هاتوون و ، بڕینەکەش لە سەرەتای مانگی دوای نەمانی مەرجەکانەوە دەبێ یاخود لە سەرەتای ڕۆژی تەڵاق دران یان مردن و بەپێی حاڵەتەکە .

دووەم :

١ – ناوەرۆکی هەردوو بڕگەی ٣ و ٤ لە بەندی یەکەم ... لە ڕۆژی جێبەجێ کردنی ئەم بڕیارەوە بە سەر ئەو حاڵەتە ناوبراوانەدا جێبەجێ دەکرێن کە لە ١ – ١ – ١٩٨٠ و تارۆژی جێبەجێ کردنی بڕیارەکەوە ڕوویان داوەو هیچ پارەیەك بۆ ئەوانەی لە پێش ڕۆژی ناوبراودا هاتونەتەکایەوە سەرف ناکرێت .

٢ – ناوەرۆکی بڕگە (٥) ی بەندی یەکەم ئەو حاڵەتانە دەگرێتەوە کە وەك ئەوانەوەهان کە لە ١ – ١ – ١٩٨٠ و تاکو ڕۆژی جێبەجێ کردنی دەبڕدرێ و ئەو پارەیەی دەربارەی ماوەی پێشووی ناوبراو دراوە ناسێندرێتەوە.

سێیەم :

ئەو شتانەی دەربارەی ژن و ژمارەی منداڵ لە لیستەدا دەنوسرێ بۆ دانانی (مخصصات) ی ژن و منداڵ بە بنەرەت دادەنرێ و ئەمانەش بەپێی ڕێنومایەکانی وەزارەتی دارایی دەنوسرێن و هەر کەسێك شتی درۆ دەربارەی ژن و منداڵەکانی بنوسێ لە (مخصصات) ی ساڵێك بێبەش دەکرێ و ئەوپارەیەی لە ماوەی ساڵێکی دارایدا وەری گرتوە لێی دەسێندرێتەوە جگە لەو سزایەی کە بەپێی یاسا دەدرێ :

چوارەم : – سەبارەت بەو پارەیەی کە ئافرەتی فەرمانبەرو کرێکاری ئافرەت دەربارەی منداڵ دەیانکەوێ بەندی یەکەمی یاسای ژمارە– ١٩١ ی ساڵی ١٩٧٥ پەیڕەو دەکرێ .

پێنجەم :

ژن یاخود ژنەکانی ئەندامی سوپا یاخود ئەندامانی هێزی ئاسایشی ناوخۆ کە لە دەوڵەتدا فەرمانبەرن ئەو (مخصصات)ە وەر ئەگرن کە بۆ ئەو ژنانەی کە فەرمانبەرن و بۆ کرێکارەژنەکان دانراوەو هەر دەقێك پێچەوانەی ئەمە بێ کاری پێ ناکرێ .

شەشەم :

ئەم بڕیارە لە سەرەتای مانگی دوای بلاو کردنەوەی لە ڕۆژنامەی ڕەسمیدا کاری پێدەکرێ .

صدام حسين
سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش

لە بەر ڕۆشنایی ڕاسپاردەکانی بەڕێز سەرۆک کۆماردا

سەرۆکایەتی کۆمار بۆ دەزگاو دامەزراوەکانی دووپاتی کردۆتەوە کە پێویستە ڕێز لە ئەرکی ڕۆژنامەنووسی بنێن.

سەرۆکایەتی دیوانی سەرۆکایەتی کۆمار دووپاتی کردەوە کە پێویستە ڕێز لە ئەرکی ڕۆژنامەنووسیی بنرێ جا لە بواری ڕەخنەگرتندا بێ یاخود لە دەست خستنە سەر دیاردە نالەبارەکان و بە دواداچوونی بزوتنەوەی دەوڵەت و دەزگاو دامەزراوەکانیدا بەو شێوەیەی کە ئەمە لە سایەی کۆمەڵی نوێی شورشگێڕدا ئەرکێکی بنەرەتییە لە ئەرکەکانی سەرشانی .

سەرۆکایەتی لە نووسراوێکدا کە بۆ گشت وەزارەت و دامەزراوەکانی ناردوە پەنجەی بۆ ڕاسپاردەکانی سەرکردایەتی حزب و شۆڕش کێشاوەو لە پێشەوەیان ڕێ نومایی و ڕاسپاردەکانی سەرۆکی فەرماندە صدام حسين کە دەڵێن : پێویستە پیاوی ڕۆشنبیری و ڕاگەیاندن لە کاری گۆڕاندا جێگای ڕاست و دروستی خۆی بە جۆرێك پێ ببڕێ کە ببێتە مایە پتر بوونی بەخششەکانی بۆ سودو قازانجی ڕاپەڕاندنی کۆمەڵ و کاروانە شۆڕشگێڕیەیە ڕوو لە بەرزەکەی و ، دوو پاتی کردۆتەوە کە دەزگا ڕۆژنامە نووسیەکان سەربەستن و بەبێ ڕادەو سنورو ترس لەوەی کە لەوانەیە دەزگاکانی دەوڵەت قایل بن یان نا دەنووسن . ئەمەش دەقی نووسراوەکەی سەرۆکایەتی دیوانی سەرۆکایەتی کۆمارە :

سەرکردایەتی حزب و شۆڕش بایەخێکی زۆری بە کەرتی ڕۆژنامە نووسیی داوەو چاوەدێری کردوەو پێداویستیەکانی گەشە کردن و پەرەسەندنی بۆ دابین کردوە ئەمەش لەو بڕوایەوە کە بەو دەورە زیندوە هەیبوە کە ئەم کەرتە دەیگێڕێ وەك ڕێگایەکی کارتێ کردن لە نێوان شۆڕش و جەماوەرداو وەك ئامرازێکی قوڵکردنەوەی هوشیاریی جەماوەریی و ڕۆشنبیری شۆڕشگێڕانەو بەرچاو خستنی گیروگرفتەکانی هاووڵاتیان و دیاردە نالەبارەکان لە کۆمەڵدا .

بایەخی ڕۆژنامە نووسیی لە سێبەری شۆڕشەکە ڕابەرەکەمانەوە دەبێ بە دوو ئەوەندە ، چونکە ڕێبازی شۆڕشگێڕانەو سەربەخۆی حزب و شورش دەردەبڕێ لە سەرکردایەتی کردنی کاری گۆڕینی شۆڕشگێڕانەو تێکۆشانی نەتەوەیی داو ئنجا بۆیە پێویستە کە دۆخی لەبارو دروستی خۆی بۆ زامن بکرێ بۆ ئەوەی بەباشترین شێوە ئەرکی سەرشانی ڕاپەڕێنێ و لەپێشەوەی ئەمانەش سەربەستی داهێنان و ئیجتیهادە لە چوارچێوەی بیروباوەڕەکانی حزب و شۆڕش داو سەربەستی ڕەخنەی بنیات نەرانەو دەست خستنە سەر نالەباریی و دیاردە هەڵەکان . ڕۆژنامە نووسیی شۆڕشگێڕی لایەنگیر لە هەموو دۆخ و قۆناخێکدا وەك ئاوێنە ئەو شتە نیشان دەدات کە لە ویژدانی گەلدایەو بە دڵسۆزیی و مەوزوعیانە بزوتنەوەی کۆمەڵ و دەوڵەت دەردەبڕێ و لەوە ئاگادار ئەکاتەوە کە تا چەندە لە ئامانجە گشتیەکانی کاروانی شۆڕش لەم دەزگایەدا یان لە ئەوی تریاندا دوور کەوتنەوە ڕوویداوە .

لەپێناوی ئەمەدا ڕاسپاردەکانی سەرکردایەتی حزب و شۆڕش و لە پێشەوەیان ڕاسپاردەکانی سەرۆکی فەرماندە تێکۆشەر صدام حسين دووپاتی دەکەنەوە کە پێویستە پیاوی ڕۆشنبیری و ڕاگەیاندن لە کاری گۆڕیندا جێگای دروستی خۆیان وەر بگرن بە جۆرێك کە ببێتە مایەی پتر کردنی بەخششەکانیان بۆ سودو قازانجی پەرە پێدانی کۆمەڵ و کاروانە شورشگێڕە ڕوو لە بەرزەکەی و ، دووپاتی دەکەنەوە کە دەبێ دامەزراوو دەزگا ڕۆژنامە نووسییەکان سەربەست بن و بێ ڕادەو سڵ کردن و ترسان لەوەی کە لەوانەیە دەزگاکانی دەوڵەت لەوەی کە دەنووسرێ قایل بن یان ناقایل ، بنووسن . چونکە ڕۆژنامە نووسیی لایەنگیری شۆڕشگێڕ ئەگەر هەر جۆرە زۆرەملێیەکی ڕاستەوخۆ یان ناڕاستەوخۆی لێ بکرێ ناتوانێ ئەرکی خۆی ڕاپەڕێنێ .

لەم ئاستەوە بۆ گشتی دامەزراوو دەزگای دەوڵەت دووپاتی دەکەینەوە کە پێویستە ڕێز لە ئەرکی ڕۆژنامە نووسیی بنێن جا لە ڕەخنە گرتن و دەست خستنە سەر دیاردە نالەبارەکان بێ بێ بەو شێوەیەی کە ئەرکێکی بنەرەتیە لە ئەرکەکانی سەرشانی ، لە سایەی کۆمەڵی نوێی شورشگێڕدا یاخود لە بەدوادا چوونی بزوتنەوەی دەوڵەت و دەزگاکانیدا بێ و نابێ هیچ لایەنێك ، جگە لە دەزگاکانی حزبی و ڕەسمی کە لە ڕۆژنامە نووسیی بەرپرسیارن دامەزراو دەزگا ڕۆژنامەنووسی ناچار بکات کە بابەتێك بلاو بکەنەوە یاخود لە سەر بابەتێك بنوسن و پێویستە لەسەر دەزگا ڕۆژنامە نووسییەکان وەڵامی ئەو لایەنانە بلاو بکەنەوە کە خۆیان ڕەخنەیان لێ گرتوون و لە سەریان نووسیون بۆ ئەوەی دەرفەتی وەك یەکیان بدرێتی تاوەکو بیروڕای خۆیان دەر بڕن .

عەقید ڕوکن
طارق حمد العبدالله
جێگری سەرۆکی دیوانی سەرۆکایەتی کۆمار

سەیدا عزیز عقراوی بۆ هاوکاری :

شۆڕشێ هێزێن خۆ بو پویتە پێدانا مروڤی تەرخان کرینە

ب ئاشکرایەو سەیر نیەکو خەباتا داچڤاندنو داڕژتنا دیموکراتیەتێ ل کومەلگا عیراقێدا ل دویڤ شوڕشا تیرمەهێ کارەکێ سانایو خۆرستی نەبو لبەر وان شوینوارێن بوبژەنیو ئاربشەنگیو دەرونی یێن کۆ ڕۆیدانو قەمانەڤە بودەمەکێ درێژبڕەنگەکێ ، خۆرتیو پەیوەندێن ڕەنجگریونەبوینا دێموکراتیەتێ یێن کو زالبون لناڤ کومەلگەیدا ، ڤیجا خۆلبراستئینانەکا ئێکسەرو دەمودەست د ویدەمیدا بێ داڕێژنا دیموکراتیەتێ ئەوا کۆ ئومێدا ملەتێ عیراقێ پێ خوشەڤی بو بکوردو تەرەبو هەمو کێماییێن نەتەوەیی یێن برا کارەکێ دەمەکێ درێژ

لبەر وان سەخمەراتا نەهێلانا وان شوینوواراو دوخێن نەچاشاندیو نەتولاو دریر لدێموکراتیەتێ یێن کۆ ژو یدابن لژێر سێبەرا ڕژیمێن کەڤنپەرستاو بێدادا یێن دوئێك هاتین ، کارەکێ بێنەڤیبو ، ڤێجا شوڕشێ بو دورستکرنا پەیوەندیێن مروڤینی ناڤدا کوڕێن مانەنیدا ، دا ئیکاتیو داخوازێن ئازادیێ بو سەربگرن ، هندەك کارێن هێژا کرن لدەهالێن بورین هەر وەکو سەربەستیا پولیتیکی بهەمو ڕویاڤە دا ملەتی ڕێزگار بکەت لهەمو بەندو دویکەڤتنو دەستهەلاتێن هێرێن بیانیا ، بڤێ چەندێ ڕێو دەراڤ ڤەبون پێش کومەلێ دا یا لدلیدا دەربڕیت لژێر سێبەرا پێراگەهشتنا دەستهەلاتا نیشتیمانی ، هەروەسا شوڕشێ ئازادیا ئابوری جێبەجێ کر لرێیا جێ ئینانا پلانێن پەرەپێدانا نەتەوایی .

یا لهەمیا هێژاتر شورشێ هێزێن خۆ ترخانکرن بو پویتەپێدانا مروڤیو پەرەپێدانا تێنو پێکرنێن وی ، دا پێشکەڤتنا کومەلێو ژینوژیارێ پێرا بگەهینیت .

ئەڤ پەرەپێدانا لایێ شورشێ ڕویدای لەیدانێن پولیتیکیو ئابوریو کومەلایەتی ئەوێن هەمو ئاڤەدانیێن کومەلێ ڤەگرتین ، ڕویدانەکا نو یا لێکبرەدەر دورستکر ئەوژی چاڤ ڤەکرنو هوشمەندیەکا بلندبو لگەل پلا ئێزهەلگرتنا نیشتیمانیو نەتەوەیی و جێبەجێکرنا تخوبەکێ فر لپێهاتنەڤێ لهەمو لایاڤە ، ڤێجا نهو پەرەپێدانا داڕژتنێن دێموکراتی یا پێتەڤیە دا کومەل پتر یا بەردەوام بیت لسەر بزاڤا تورینا خۆ یا پێشکەڤتی .

ل دویڤ ڤێ دەربەڕینێو باشی کۆ شۆڕشێ قوناغێن گرنگو هێژا برین لرێیا ئاڤاکرنا هەڤبەشێو دورستکرنا ڤێ ئاڤاکرنێ بو کومەلا نو سەروکاتیا شورشێ وە پەسندکر کۆ سودبەخشێ لهەمو هێزو تێنێت ملەتی وەرنگریتو گەل ژی باری دویروکی ل ئاڤاکرنا کومەلێ هەنگریتو لبەر ڤێ چەندێ سەروکاتێ ڕوینڤیسا یاسا جڤاتا نیشتیمانیو جڤاتا ڕدوایی بو هەرێما کوردستانێ دەرئێخست دا مللەت رێرەڤانیا ڕێڤەبرنا کارێن مێرێو ئەرکێن دی بکەت برێیازیەکا دێموکراتی ل وەلاتیدا ، ڤێجا ڕێ ڤەبون بو بیرو پرسیارا دا تێبینێن خۆ دەربارەی ناڤەڕوکو بەندێت هەردو یاسا خۆیا بکەنو هەمو ڕێکئێخستنێن گەلەریو پارتو دەستگاێن ڕەوشەنبیریێو پێراگەهاندنێ یێن کۆ بەشداربوین لگفتوگوێن ڕوینڤیا هەردو یاسا زیرەکیو تێنێن خۆ ترخانکرن بو هێزکرنا جاڤ ڤەکرنا نیشتیمانی .

وان گفتوگوێن گەلەری یێن گشتی یێن هاتینە کرن لسەر پرۆژا هەردو یاسا بدورستی دیارکر ڕاستیا گەشەپێدانا هوشمەندیا پولیتیکیو ڕەوشەنبیریو نوەلایەتێ بتەرزەکێ هەستپێکریو وان گفتوگویا پرۆژا هەردو یاسا دەولەمەندکر بهزرو بێشنیارێن ترخدارو ڤان ترێکادا دێ داڕژتنا ... بو هەردو یاسا هێتە دانان دا جڤاتا سەروکاتیا شورشێ بڕیارێ لسەر بدەتو لدویڤرا بێتە کارئینانو هەلبژاردن دەست پێ بکەت ل نیڤا ئێکێ ڤێ سالێداو وەلاتێ مە پتر ئاڤەدان ببیت بژینو ژیارەکا مروڤایەتی یا نو لژێر سەروکاتیا شورشێو بنابەتی سەروك صدام حسين سەروکێ کوماری .

ملیۆنێك و ٧٠٠ هەزار کەس لە قوتابخانە گەلیەکاندا دەخوێنن

ڕۆژی شەممە ڕابوردوو کە ڕێککەوتی ١–٣–١٩٨٠ بوو نزیکەی ملیونێك و حەوسەد هەزار کەس بەژن و پیاوەوە ڕوویان کردۆتە قوتابخانە گەلیەکان بۆ خوێندن . ئەمانە لە مەڵبەندەکانی نەهێشتنی نەخوێندەواریدا فێری خوێندن بوون و لەتاریکی نەخوێندەواری و بێ سەوادی ڕزگارکران . قوتابخانە گەلیەکان بە تەواوکەری ئەو کاروانە دادەنرێن کە سەرکردایەتی حزب و شۆڕش سەرکردایەتیان کردو کە خۆی

بڕوانە ل : ٧

شەش مەڵبەندی هەڵبژاردن لە دیوانیە

ئەو لیژنەیەی سەرپەرشتی هەڵبژاردنەکانی ئەنجومەنی نیشتیمانی دەکات بڕیاریدا کە لە شاری دیوانیەی مەڵبەندی پارێزگای قادسیەدا شەش مەڵبەندی هەڵبژاردن هەبێ و لیژنەکە بڕیاریدا کە نەخشەی هەڵبژاردن و لیستەی ناوی دەنگ دەران و سندوقی هەڵبژاردن بەسەر یەکە دارایەکانی پارێزگاکەدا دابەش بکرێ .

بڕوانە ل : ٧

لیژنەیەکی بەرز بۆ سەرپەرشتی کردنی ئاهەنگەکانی ١١ی ئادارو جەژنی بەهار

هەفتەی ڕابوردوو لە پارێزگای هەولێر لیژنەیەکی بەرز بە سەرۆکایەتی بەڕێز احمد عبدالقادر سەرۆکی ئەنجومەنی ڕاپەڕاندن پێکهات بۆ سەرپەرشتی کردنی ئاهەنگی دەرچوونی بەیاننامەی ١١ی ئادارو جەژنی بەهار .

لیژنەکە لە هاوڕێ سکرتێری سەرکردایەتی لقی هەولێری حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست و ژمارەیەك لە بەڕێزان ئەمیندارە گشتیەکان و سکرتێری ئەنجومەنی یاسادانان پێك هاتووە .

هەروەها لیژنە بەرزەکە بڕیاری داوە کە لە پارێزگای هەولێرو سلێمانی و دهۆك سێ لق پێك بهێنێ کە بە سەرۆکایەتی بەڕێز پارێزگارەکان و ئەندامێتی هاوڕێیان سکرتێری سەرکردایەتی لقی حزب و ڕێکخەرانی ڕێکخراوە جەماوەریەکانی ئەم پارێزگایانە بن .

ئەوی شایانی باسە لیژنەی کاروباری ژووروو لە ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش بڕیاری داوە کە ١٥ هەزار دینار بۆ ئەم ئاهەنگانە دابنرێ و ڕۆژی پێنج شەممەی ڕابوردووش بەرنامەی ئاهەنگەکان گەڵاڵەو ئامادە کران .

ئا. د. ع

لە ناوچەی ئۆتۆنۆمیدا

دوو هەزار قوتابی تر لە بەشی ناوخۆیی وەردەگیرێن

ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش بڕیاری دا کە دوو هەزار دەرەجەی تر بۆ قوتابیانی بەشی ناوخۆیی دابنرێ لە قوتابخانەکانی ناوەندی و ئامادەیی و ئامۆژگا ئاینیەکانی ناوچەی ئۆتۆنۆمیدا بەڕێز احمد عبدالقادر سەرۆکی ئەنجومەنی ڕاپەڕاندن دەری خست کە ئەم دەرەجانە بەم شێوەیەن :

هەزارو هەشت بۆ قوتابخانە ئامادەیی و ناوەندیەکان .

– دوو سەد بۆ ئامۆژگا ئاینیەکان و ، بەپێی پێویستی پارێزگاکان و بە هەنگاو یەکخستن لەگەڵ ئەمینداریێتی گشتی بەڕێوەبردنی پەروەردەو خوێندنی بەرز دابەش دەکرێن .

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەنی ڕاپەڕاندن ستایشی ئەم بڕیارەی کردوەو وتویەتی : ئەمەش جارێکی تر ئەو بایەخە دووپات دەکاتەوە کە بە کاروانی پەروەردەو خوێندنی ناوچەکە دەدرێ .

ئا. د. ع

ڕونکردنەوەیەك

لە ژمارە (٥٩)ی گۆڤاری بەیان و لە گۆشەی (پۆستەی خوێنەران)دا ناوی هەندێ لە ئەدیب و شاعیری ناسراوی کورد هاتبوو ، ئێمە لە کاتێکدا داوای لێبوردن لەو برا دڵسۆزانە ئەکەین و هەموو لاپەڕەکانی (بەیان)و (ڕوشنبیری)و (هاوکاری)یان لە بەردەما واڵائەکەینەوە ، ئەوەشیان پێڕائەگەیەنین کە ئەو فەرمانبەرەی ئەم کارە ناشیرینەی کرد داوای لێبوردنتان لێ ئەکات .
زۆر سوپاس .

● بەڕێوەبەری نووسین ●

ڕاپۆرت

چەند پرۆژەیەکی نوێ لەپارێزگای سلێمانی

بە ڕێوەبەرایەتی ئەشغالی پارێزگای سلێمانی ئەمساڵ چەند پرۆژەیەکی نوێ جێبەجێ دەکات کە بەتێکرایی سێ ملیۆن و (١٨٠) هەزاردیناریان تێدەچێت . پرۆژەکانیش ئەمانەن :

خانوی دادگاو بەڕێوەبەرێتی گشتی پەروەردەو بارەگای لقی یەکێتی ئافرەتانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی و یەکێتی محەلی کۆمەڵەی هەرەوەزیی جوتیاران و لقی یەکێتی نووسەرانی کوردو خانووی بەڕێوەبەرێتی ئەشغال و دوو ئەپارتمان بۆ پزیشکەکان کە هەریەکەی ٢٤ شوقەی تێدایە و مەڵبەندێکی ئیسعافی دەستوبردو بەشی ناوخۆیی قوتابیانی خانەی مامۆستایان (کوڕو کچ) و خانوی لیژنەکانی یەکێتی کە سەر بە لقەکانی یەکێتی قوتابیانی کوردستانی عێراقن لە قەزای هەڵەبجەو ڕانیەو دەربەندیخان و بینای مەڵبەندی سەرەکی تەندروستی و چوار خانووی بە گەڵدابێ لە ناحیەی سەنگەسەرو خانویەکی ١٢ شوقەیی لە قەزای هەڵەبجە بۆ پزیشکەکان .

هەروەها بەڕێوەبەرێتی ناوبراو چەند پرۆژەیەکی تر لەناوچە جۆربەجۆرەکانی پارێزگاکەدا جێبەجێ دەکات کە چوار ملیۆن و ٤٦٦ هەزارو ٥٩٥ دیناریان تێدەچێ و ئەمانەن : پێنج خانوو بۆ پێنج مەڵبەندی سەرەکی تەندروستی و شەشی لقیانەو دوو بەشی ناوخۆیی بۆ قوتابیان و سێ مەڵبەندی لاوان و دوو خەستەخانەو قوتابخانەیەکی ناوەندی و یەکێکی ئامادەیی و ئامادەیەکی کشتوکاڵی و ٢٩ خانوو و ٦٠ شوقەو ، پارکیایەك لە چەمچەماڵ و قیرتاو کردنی ڕێگای نێوان قەرەداغ – قۆپی و ڕێگای گردە بۆر – زێوێ و پیرەمەگرون و ڕێگای عەربەت – دەربەندیخان .

هەروەها لە ناحیەی بنگردو سورداش دوو مەڵبەندی تەندروستی دروست دەکرێ لە گەڵ مەڵبەندێکی تەندروستی لە گوندی زرگوێزو خانووی دادگا لە هەڵەبجەو قوتابخانەیەکی ناوەندی لە قەزای قەڵادزێ و شەش قوتابخانەی سەرەتایی لە ناحیەی سەنگەسەرو خەلەکان و گوندی زەمقی و بەستەستێن .

پەیامنێری
ئا. د. ع لە سلێمانی
هیوا نجیب حسن

چیخۆف پۆشکینی پەخشان نووسبوو

گوشاد حمه سعید ئامادەی کردوە

چیخۆف تازە لەگەرمەو هێروگوڕی نووسین دابوو کە جوانەمەرگ بوو ، لەم ماوەیەشدا کەلتوورێکی زۆری لەپاش خۆی بەجێ هێشت ، لەو ماوە کورتەی ژیانی‌دا (١٨٦٠ – ١٩٠٤) توانی بەرهەمێکی زۆر لە کورتە چیرۆك‌و شانۆگەری .. .. بنووسێت .

ئەنتۆن پاڤلۆڤیچ چیخۆف لە دەورانێکی پڕلە پاشا گەردانی‌و ڕەشدا چاوی هەڵێنا ئەوەیش ئەو کاتەیە کە (قەیسەر ئەسکەندەری دووەم)ی تێدا کوژرا ، کە بوە هۆی ماڵوێرانی خەڵکی ... لەم ماوەیەدا کە چەوسانەوەی مرۆڤ گەیشتبووە پۆپەی – ئەم نووسەرە دەستی کرد بە (نووسین)ی چیرۆکە کۆمیدیەکانی لە کاتێکا خەڵکی لەناو ڕەشبینی‌و ماوەڕنەمان بە ژیان‌و پاشە ڕۆژدا بەرەو (بزربوون) دەچوون‌و هەرکەسە ڕازی بوو بەوەی ژیانێکی سۆفیانە بژێ ، ئازەش چەند نووسەرێکی بە توانا چەکەرەیان کردبوو وەك ، چیخۆف ، ئوسپنسکی ، گارسین ، هەروەها چەند نووسەرێکی گەورەی وەك تۆلستۆی ، ستالیتکوف شەدرین .. لە ژیانی ئەدەبیاندا بەردەوام بوون .

بەڵام بێ ڕەخنەیی لەو سەردەمەدا بە تەواوی باڵی بەسەربەری ئەدەبی‌دا کێشابوو .. ڕەخنەگرانی وەك (بیلینیسکی‌و چرنیفسکی)ش لە ناوا نەمابوون کە بەلێکۆڵینەوە بەرزەکانیان ئەدەبی ڕوسیان پالاوت . هەندێك لە ڕەخنەگران وا بۆ چیخۆف دەچن کە نوێنەری سەردەمی ڕەشبینی ژیانی ڕوسیایە ، بەڵام چیخۆف خالی‌نەبوە لە ڕەخنەگرتن‌و هێرش بردنە سەر ئەو واقعە پۆخڵەی کە تێیدا دەژیاو داماڵینی هەموو ئەو هۆیانەی بوونە مایەی نابووت کردنی خەڵك‌و تا ئەو ڕادەیەی (بۆشاییەکی ڕوحی) لەناو خەڵکدا پەیداکرد .

کەسانی ناو چیرۆکەکانی چیخۆف لەگەڵ ئەوەشدا بە تەواوی پەمی بەو خراپەی باری ژیانیان دەبەن بەڵام توانای گۆڕینی واقیمیان نیە ، واقیعیەتی چیخۆف لە هەڵبژاردنی ساکارترین ڕووداوەکانەوە دەست پێ دەکات ، هەوڵی‌نەداوە بۆ هەڵبژاردنی ئەو مەوزوعانەی کە دەبنە هۆی ئەو ناکۆکیانەی کە زورانبازی چەرخەکەی لێوە دەست پێ دەکا ... بەڵام بەو هێزە هونەریەی خۆی توانی کە ڕاستی ڕووداوە ساکارەکانی ڕۆژانە بکاتە (ئامرازێك) بۆ شی کردنەوەی قورلترین ڕەگەکان‌و تاریکترین گۆشەکانی ئەو ژیانەی تێیدا دەژیا . ئەدەبی ڕوسی لە سەدەی نۆزدەهەمدا توانی بگاتە لوتکەی ، چیخۆفیش توانی ئستیعابی ئەو ئەدەبە بەرزە بکا ، بۆیە بەدوا نووسەرێك دادەنرێت کە پارەی بە ئەدەبی ڕیالیزمی ڕەخنەگرانەدا ، یاخود بلێین ناتوانین لە ئەدەبی چیخۆف بگەین بەبێ شارەزاییمان لە بەخشانە پڕسۆزەکانی لێرمەنتۆف‌و زمانی نووسینی تورگنێف‌و ناسکی کۆمیدی گۆگۆی‌و لێهاتوبی سایکۆلۆژی تۆلستۆی .

چیخۆف لە نووسینەکانیدا شێوازی لە هی پۆشکین دەچێ ، بەڵام شێوازی پۆشکین لە چەند وێنەیەکی کێشراو دەچێ لەگەڵ نەختێ وشکی ، هەرچی چیخۆفە لەبەر ڕوونی‌و پڕ ... سەرنجی نووسینەکانی‌و تێکەڵی بە نیمچە کۆمیدیایەك‌و .. جیاوازی ئەو باسانەی کە باسی کردوە جیایە لە پۆشکین ، لەگەڵ جیاوازیشیان لە خستنەڕوی بیروناوەریان . بەڵام لەگەڵ ئەمانەشدا .. وردەکاری هونەری‌و چڕی‌و کورتی نووسینەکانیان پۆشکین لە چیخۆف زیاتر لە هەموو نووسەرە کلاسیکیەکانی دی ڕوسی نزیك دەکاتەوە .

چیخۆف شێوەیەکی هونەری بەرفراوانی بۆ خۆی دۆزیەوەو ، توانیشی هەموو ئەو شتانەی تێدا دەربڕێ کە خاسیەتی سەردەمی خۆی بوون ... بۆیە بیلینسکی دەربارەی چیخۆف دەڵێ (ئەگەر بیرەکانی سەردەمت دۆزیەوە شێوەشی بۆ دەدۆزیەوە) .

دۆزینەوەی شێوە هونەریەکان لەکن چیخۆف بە تەنیا نزیك نەبوو لەوەی واقیعی وەك مادەیەکی زیندو تێدا دەرببڕێ‌و وێنەیان بە شێوەیەکی مەوزوعی بگرێت ، بەڵکو نزیك بوو لە تێڕوانینەکانی‌و سەبرکردنیشی بۆ ژیان .

ڕایەکانی چیخۆف بە تەواوی لەگەڵ بیروباوەڕە کۆمەڵایەتی‌و فەلسەفی‌و جوانیەکانی لەگەڵ ڕێڕەوە هونەریەکەیدا گونجاون . جارێکیان گۆرکی بۆ چیخۆف دەنووسێ‌و دەڵێ : شانۆگەری (النورس) بە تەواوی وای کرد بیر لە هێرشی جوانی لە ژیانی لە کلۆلەکاندا بکاتەوە) ئەم چەند وشەیە یارمەتیمان دەدا بۆ دیاری کردنی خاسیەتە هونەریەکانی چیخۆف‌و بەستنەوەیان بە تێڕوانینەکانی نووسەر بۆ ژیان ، چونکە واقیعیەت لەکن نووسەر تەنیا وێنەگرتنی خەڵکی کلۆڵ‌و وردە سەرنجەکانی ڕۆژانە نیە بەڵکو لە بزابزواندنی هەستی خوێنەرە بۆ هەست کردن بە جوانی ژیانی ڕۆژانەو ڕوداوەکانیە . زۆربەی چیرۆکەکانی چیخۆف وەك ڕۆمانێك بن‌و بە کورتی باسکرابن ، کەسەکانی نو چیرۆکەکانی هەمیشە لە گۆڕاندان .

چیخۆف هەموو لایەنە هونەریەکان‌و ناوەڕۆکە سایکۆلۆژیەکان‌و کۆمەڵایەتی‌و فەلسەفیە قوڵەکان بۆ خوێنەر ڕوون دەکاتەوەو بە دیاریان دەخا . ڕەنگیشە هەر ئەو ساکاریە بێت کە سیفاتی واقیعیەتی چیخۆفە بووبێتە جێی سەرسوڕمانی هاوسەردەمەکانی خۆی ، وەك مەکسیم گۆرکی دەڵێ :– لە توانای کەس‌دا نیە ئەوهـا بە ساکاری دەربارەی شتە ئاساییەکان بنووسێ وەك تۆ .

زۆر لە نووسەرانی پێش چیخۆف توانیویانە سایکۆلۆژیەتی پاڵەوانەکانی ناو چیرۆکەکانیان بە چەند هۆیەك بە تایبەتی پەیوەندی مێژوویی کەسەکانەوە بخەنەڕو ، وەهەروەها لە ڕوانگەی دوا ڕۆژیاندا مانای کۆمەڵایەتی ڕوداوەکانیان ڕون کردۆتەوە ، بەڵام چیخۆف ئەم ڕێڕەوەی لە لە نووسینەکانی‌دابە تەواوی گۆڕی چیخۆف هەموو درۆو دەلەسەو تەڵەکە بازی‌و دووڕوویی خەڵك دەخاتەڕوو ، هەر لەم سنورەشدا ڕاناوەستێ بەڵکو گاڵتەیان پێ دەکات .

نووسەر دژی هەموو دەربڕینێکی ڕاستەوخۆو بەرچاوە .. بەڵا چەند تێڕوانینێکی دوورتر دەداتە شتە ڕاستەوخۆکان‌و لەگەڵ زیادکردنی هەندێ شت بۆیان کە مانایەکی زۆر قوڵتر بەباسەکە دەدەن . پێویستە ئەوەمان لەبیر نەچێ کە کەسانی ناوچیرۆکەکانی چیخۆف ناگەنە ڕادەی پاڵەوانەکانی بەڵام قێزبوونەوە لەو ژیانەی تێیدان لەدەروونیان هەڵدەبێ‌و دەکۆژێتەوە یاخی بوونیتیان لە ژیان ناگۆڕێ بۆ کار بۆ ... تێکشکاندنی ژیانەکە بۆیە گورکی دەڵێ (:– تۆ لە چیرۆکەکانتدا کارێکی مەزن دەکەی ، بە وەی کە هەستی قێزکردنەوە لەو ژیانە نیمچە مردوە لە دڵی خەڵکدا دەژیەنیەوە) .

چیڤانوك

ڕەنگەکێ دی ژ ڤیانێ

– عبدالرحمن نقشبندی –

(ئەڤ ((نفیسینە)) ژڤەژەنینا (چیرۆکا) برایێ هێژا – فیصل مصطفای – یاهانی ئەوا کو د گوڤارا – ڕەوشەنبیری‌نوی‌دا – نفیسی‌ی – هەژمارا (٧٧)ێ – لبن ناڤێ – ڕەنگەکێ‌ڤیانێ–.)

× – هێ ... هێ‌برا – دلوڤان ، ژبەر ڤێ‌یە تو هوسا بێ دامای‌و پوسیدە . وەرن ... وەرن بەرێ‌خو بدەنە – دلوڤانی – ژبەر چ بێ پوسیدە بوی !! چنکو وێ روژێ یاگوتی‌یە هەڤالا خو من تو دئێی‌و وێ ژی یاگوتی‌یێ – تو وەکی برایێ منی . . وەنەبێژیەڤە هەکە دێ ژتە سل‌بم‌و چ جاران ئەز دگەل تە نائاخڤم !! –.

کورو پاتو بو من چ دبێژی.. بو براکێ خو – کەرەڤانی – یاهەکە تو شوینا من بای نهو تو دیبن ببای .

– دلوڤانی – مابەرێ خودایێ لێ نە ئاخفت‌و فرەکا نەلەو لجگارا خودا .

– کەرەڤانی – زانی کو

– دلوڤان – باوەر ناکەت کو گرفتاریا وی مەزنربیت ژوێ ئەوا ئەو تێدا .

ئینا – کەرەڤانی گوتێ : یادا ئەز چیرۆکا خو بوتە بێژم کانێ تو یاخو ژبیر زاکەی .

– دلوڤانی – گوتێ : دێ بێژە ، بەلێ هەر وەکی یامن نینە ، چنکو ... چنکو . . کورۆ وەسا د گەل من د ئاخفت تەز بێ‌خشم کو حەژ من دکەت .

– کەرەڤانی – گوتێ : دێ راوستە مامێ هەر ئێکی سەرهاتیەك یاهەی! دلوڤان : ئێ دێ بێژە .

–کەرەڤانی – گوت : ئەو چەند سال بو من حەژ کچکەکێ د کر ، وەکی تە ، هەرو پسیارا مال ژ من د کرو بابێ تە یێ چاوایەو دەیکا تە چ د کەت‌و ..و... کورۆ سەدجار جگارا ژ دەڤێ من ئینایە دەرێ‌و یاگوتی‌یە من هەکە جارەکا دی تو بکێشی ئەز دێ ژتە سل‌بم – کا ئاگرێ خو بدەف من دێ ئەز ڤێ جگارێژی پێڤەنم – ئێ ... بسەرێ تە .

بێهنا – دلوڤانی – خو نەگرت ئینا گوتێ : ئێ دێ بێژە کا چ لێ هات ، ئەز د زانم تە گوتێ‌و وێ ژی وەگوتە تە یاگوتی یە من . کەرەڤانی گوت : نەخێ . دلوڤانی گوت : پا یاکریە گری ئان یاکریە هەوارو هەتکا تە یابری . کەرەڤان : نەخێ . دلوڤانی گوتێ : پا دێ بێژە ، زوی ، کەرەڤانی گوتێ : دێ راوستە بێهنا خو فرهەکە . دلوڤان : کورو مادێ ژ نوی بێهنا خو فرهەکەم ، د ڤیابا من بێهنا خو لوێ فرهەکربا و نەگوتبایێ .. چو . . ژ دەستێ من دەرکەفت .

کەرەڤان : دێ گوهێ حو بدێ ، خو بێهن تەنگ نەکە ..

– دلێ من د گوتە من ئەڤێ کچێ تو د ڤێی‌و من ژی ڤیا .

– دلو ڤانی – ئاخفتنا وی بری‌و گرتێ : دلێ من .. دلێ من ، دل درەوا د کەت . . نزانیت ، بلا کەس گوهێ خو نەدەتێ ، کەرەڤانی گوتێ . یانی تو ناهێلی ئەز شەکرەکێ بشکێنم ؟ دلوڤانی بەرسڤا وی‌دا : دێ بشکێنە ئەز د زانم ئەو شەکرا من خاری تە ژی یاخاری .

– کەرەڤان : بسەرێ تە ئەزو ئەو بڤی ئاوای چەند سالەکا ماینە د گەلێك . بشەڤێ من خو د کرە زەلام‌و من د گوت هێڤەو وێڤە نەڤێت ، سوبەهی ئەز دێ بێژمێ چ د بیت بلا ببیت ، خو من ناخوت ، گەلە گەلە گەلە دێ سل بیت ، بلا سل ببیت . لێ سپێدێ هەکو جافێن وێ بچافێن من د کەفتن ئەز د برمە بنێ ژێهەلی‌ڤە . ئەز مامە د وێ مالخولیانی‌دا هەتا روژەکێ ئەزێ لالا وان روینشتی بوم بەرێ خو د دەمێ خازگینێت وێ هاتن – کا جگارەکا دی چون ، ئەز ژی د جهێ خودا هشك‌و بەهتیم . ئاخ بەس نهو بسلامەتی دەرکەتبان ، ئەز دا نهو بێژمێ ، ئەڤە دەلیڤەیە . بسەرێ تە ، خازگین هینگێ چون هەتا تلبلی ڤەدابن‌و کچك دەرکەفت یا سور بوی لێڤێت لێ هشك بوبن . ژ نوی زەلامێنیا من هات‌و بدەڤەکێ شکەستی‌ڤە من گوتێ :

ما تە د ڤیا نێ ... هێشتا ئاخفتنا من د گەویا من دابو کچکێ لن کرە هەوارو گوت : نەرێ من د ڤێت ، چنکو چنکو زەلامە ، د وێرێت بێژیت من تو دڤێی ، ماوەکی تەیە ، ئەڤە چەند سالە دێ تو وێ شەکرێ خوی بەلێ تو نەوێدی .

ڤێجا – دلوڤان – برا دلێ خو نەهێلە .. نوش .

ڕەوانین

(ئەم دەقەی خوارەوە ، گۆرانیەکی تری هونەرمەند – داریوش – ە دەقە فارسی‌یەکەی ئەم گۆرانیە کە سەرەتاکەی بە (برای گفتن من)وە دەست پێ دەکا ، لە کاسێتێکی داریوش خۆی وەرگیراوە .)

● نەژاد عزیز سورمێ ●

****

تەنیا شیعرم بۆ ئاخڤین بەدەستەوە ماوە
تەمەن ڕۆیی ، تەنیا سێ قسەم لە دڵ ماوە ..
دەنگ ! کە هەتوانی هاواربوو ،
برینەکانم لە پێش دەردی گەورەی دڵم شەرمەزارن..

★

لە دەست خۆشەویستەکەم چی بڵێم ؟
گلەیی نیە ..
گەر گلەیش هەبێت ، ئیتر حەوسەڵە نەماوە ..
لە هەموو تەمەنما ،
سەر گەرمێ بووم بۆ خۆپێکان !!
هەموو ساتێکیش وەك ئێستا ،
دەستەکانم مەشخەڵێ نین ..

★

لە داخی دیداری تۆدا ، ئاوارەتر بووم ..
هەر چەندە تا ماڵەکەتان حەوسەڵە نیە ..

★

ڕووبە ڕووی تۆ ، چیم من ؟
دڵێکی دەست لەسەر سنگ
سیمایێکی پاڵپشتی تۆ
کاتێ گەردی ئاوێنە بووی ...
من بۆ تۆ کێم ؟
تەنیایێکم
کە جیهانێك ئازارمان لە نێواندایە ..

★

ئەی وەك خۆم نزیك
کاشکی دەتزانی من بۆتۆ کێم ؟
لە تۆ زیاتر ، لە هەموو دونیا زیاتر
لە خۆم ماندووم ..!!

سەیرکە چ ماندووم ..
سەختی بەردم ، بەڵام شکاوم !
خۆزگە لە گۆچانی دەستما
یا لە پشتی شکاوما ، دەتخوێندەوە ..
تا بزانی زیاتر لە تۆ ، لە خۆم ماندووم ..

★

لە دەردی « لەگەڵ تۆبوون » دام
لە بێ‌دەنگی خۆما ،
ئۆقرەم نەك عاشق ..
من هەیکەلی ئەشکەنجەم
تۆ سەراپا بێ خەیاڵی ، بێ خەمی ..!
من بەو هەموو خۆڕاگرتن‌و چاوقایمیەوە
تۆ تێنەگەیی ، چ دەردێ
لە چۆکی ماندوو تاکەیە ..!!

★

لە ژێر باران پێکەوە بورین
من هێمنیم دەخواردەوە ..
ئەمە بەشی ژیان نیە
گیان دەگەێننە سەری لێوان !
هیچ شیعرێ شکاوو نابووت
سەرگوزشتەی هاوارەکانی من نی‌یە
ئەمە توانایی زمانە
ئەم دەنگە ، دەنگی من نی‌یە
سەیرکە چ ماندووو تەنیایە
خۆزگە وادەبوو بزانی
من بۆ تۆ کێم ؟
نە تۆ زیاتر ، لە هەموو دونیا زیاتر
لە تۆ زیاتر ، لە خۆم ماندووم .

لەگەڵ چاپکراوی نوێی کوردیدا

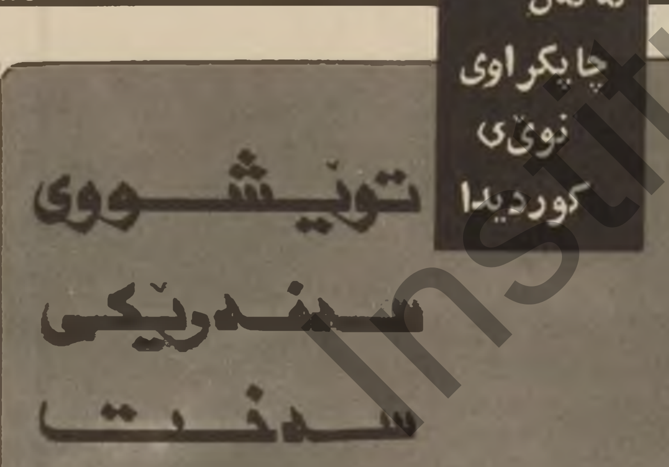

کۆمەڵە چیرۆکی (توێشووی سەفەرێکی سەخت) کە دوا کۆمەڵە چیرۆکی حسەین عارفە (لە سەر ئەرکی کریم احمد سعید چاپ کراوەو لە کۆتایی مانگی / ١١ سالی ١٩٧٩دا کەوتۆتە بازاڕەوە) هەر لەگەڵ دەرچوون‌و بڵاوبونەوەی‌دا وەکو هەموو بەرهەمەکانی پێشوی حسەین عارف سەبارەت بەڕاستی‌و قووڵی‌ی تاقی کردنەوەی چیرۆك نووسەکەو بەرزی‌ی تەکنیك‌و وردەکاری‌ی هونەری ، جێگەیەکی دیاروکاریگەری لە ناو کتێبخانەی ئەدەب‌و ڕۆشنبیری کوردی‌دا بۆ خۆی کردەوە .

کۆمەڵە چیرۆکەکە لە پانزە چیرۆك پێك هاتوە ، سێ‌یانیان هی ساڵانی (٩٧١ – ٩٧٣)ن دوانی کەی ساڵی نووسینیان دیاریەو دە چیرۆکەکەی دیکەش هی پاش ساڵی دیارنیەو دە چیرۆکەکەی دیکەش هی پاش ساڵی (١٩٧٥)ن . ئەگەر چاوێك بە چیرۆکەکانی پێش (٩٧٥)دا بخشێنین دەبینین پاڵەوانی چیرۆکەکان هەر هەمان مرۆڤی قۆناغی (٧٠ – ٧٤)ی حسەین عارفە .. گومان دەکاو لە بەئینیشا دەژی ، پرسیاردەکاو بە دوای وەڵامەکەی‌دا وێڵ دەبێ .. دەربەستی دەوروپشت دێ‌و دەربەستیشی نایە . . بەلایەوە گرنگ ئەوەیە لە قوڵایی ڕوداوەکان‌دابێ‌و لەم مەردایەدا بجولێتەوە .

(باوکم لە کەیدا دەوڵەمەند بوو ؟! وتی : تۆ هێشتا منداڵ بوویت . پرسیم : تەمەنم چەند دەبوو ؟! وتی : پێنج – شەش ساڵان . لەناکاو پرسیم : چۆن دەوڵەمەند بوو ؟! ..) (دیمەنێکی ژەنگاوی ١٩٧١) . (ئەرێ بۆچی وا دەپارێنەوە ؟! چرۆزانم . من چیمە بەسەربانەوە . پشەی خۆیانە من باڵ بەست کراوم‌و دەڕۆم. ها؟! بەڕاست باڵ بەست کراوم ؟! چورزانم . بۆ بیزانم ؟!..) (مەدەد ١٩٧٣) .

کەچی ئەگەر بێ‌و هەندێ سەرکەوین‌و چەند چیرۆکێکی نێران دوو ساڵی (٩٧٥–٩٧٦) بە وردی بخوێنینەوە دەبینین پاڵەوانەکە سەبارەت بە هەر هۆیەکەوە‌بێت جۆرێك دۆش‌دامان‌و حەپەسانی بەسەر سیماوە دیارە .. خۆی لە حاڵەتی دەربەست نەهاتنی دەوروپشت کشاندۆتەوەو زیاتر خەریکی گوێ گرتن‌و نەماشاکردن‌و ڕامانە .. دەیەوێ بزانێ خەڵکی خەریکی چین (سێ چوار تارمایی بەیەکدا دەهاتن . بە تاریکەوە خەریك بوون . مانگەشەو بوو . بەڵام ئەوان لە روناکیدا نەبون . لە نزیکەوە نەبوایە چاو نەیدەتوانی ببینێ خەریکی چین !) (لە تاریکایدا ٩٧٥) (سایەقەکە پێدەکەنێ .. ئەوەی تەنیشتی پەستدیارە .. منیش پێکەنینم دێ . . بەڵام باشتر وایە پێ نەکەنم . تافەتی قسەکردنم نی‌یە . . هەر گوێ گرتنەکە باشە) (ورتە ورتێك‌و توزێ قسە ٩٧٦) .

پاش ئەم دوو ساڵ خۆ دورەوپەرێز گرتنە لە ڕوداوەکان‌و، پاڵەوانی حسەین عارف وردە وردە (دەڵێم وردە وردە) دێتەوە ناو بازنەی ڕوداوەکان بەڵام ئەمجارەیان بە شێوەیەکی هێمن .. بەروانینێکی ورد.. بەبەرچاوێکی ڕوون .

(کە چاویان لێك نابوون ، هەر خۆی دەگی نەبینێ) . ئەو ئەنگریکەکەی کۆڵانەکە هێشت هەر خۆی دەگەیاندە ناو ژورەکەو تاریکستانە ساتە وەختی‌یەکەی تەراو ئەڕەواندەوە مەرگی نەبینی تیشکە کزەکەی گڵۆپی دار پۆیەی ئەم گەڕانەوەیە بۆ ناو ڕوداوەکان چیرۆکی (کانی‌یە ڕەحمان)ە کە بەرای من نەك هەر سەرکەوتوترین چیرۆکی کۆمەڵەی (توێشوو)ەو بەسی بەڵکو لە چیرۆکە شاکارەکانی ناو ئەدەبی کوردیمان چ لە ڕێی بیرو مەبەستی‌یەوە بێ‌و چ لەڕێی تەکنیك‌و زمان‌و وەسفی زیرەکانەی سروشت‌و چوونە ناو ناخی مرۆڤەوە‌بێ .

بەر لەوەی کۆتایی بەم هەڵسەنگاندنە گشتی‌یەم بێنم دوو سەرنجی تریشم هەیە بەرانبەر بە کۆمەڵە چیرۆکەکە دەربڕم .

١ – ئەگەر چاوێك بە چیرۆکەکانی ئەم دەساڵەی دوایی حسەین عارفدا دەبینین لە ساڵی (١٩٧٠)ەوە تاوە تاوەکو ساڵی (١٩٧٥ – ١٩٧٦) چیرۆکەکان زیاتر پەیوەندیان بە شارو ژیان‌و ڕوداوو مرۆڤی ناو شارەوە هەبوو کەچی لە چیرۆکەکانی پاش ئەم ساڵانەوە دەبینین لادێ‌و وردەکاریەکانی سروشتی لادێ‌و شاخ دۆڵ بە شێوەیەکی زەق لەناو چیرۆکەکاندا ڕەنگ دەدەنەوە ، لەو (٩) چیرۆکەی پاش (٩٧٦) نوسیویەتی (٧)یان بە شێوەیەك لە

بڕوانە ل : ٧

وتەی لاپەڕە

ئەو سەردەمەی تێیدادەژین ، چەرخی مەیدانداریی گەورەو گوڕانو پەرەسەندنو گۆڕانەوەی ئەوتۆیە کە بە دەستوبردی دێنو دەچنو جێگای خۆیان دەگرنو ئەمانەش سروشتو تایبەتیەتی خۆیان پێویستە کە لە هی سەردەمەکانی تر جیابن .

لە سەردەمە کۆنەکاندا ژیانو کۆمەڵگاکان لە پەرەسەندنیاندا پابەندی چەند مەرجێکی سادەو ساکار بوونو گۆڕانیش بەهێمنیو لە سەرخۆجێی خۆی دەگرتو کارکردە خۆیەکیو محەلی یەکانیش رۆڵی سەرەکیان دەگێڕا .. بەڵام دوای هاتنە کایەوەی کۆمەڵگای پیشەسازیو پەرەسەندنی هاموشۆو ڕێگاوبانو دەرکەوتنی داهێنراوی نوێ بەتایبەتی مەکینەو ئامێرو لە ئەنجامی گورانی سەرتاپاگیرانەی پەیوەندی بە نێو دەوڵەتیەکانو پەرەسەندنی توانا بیریی وڕۆشنبیرییەکان لەم نێوناخەداو لە تواناشدا هەبەکە ئەم توانایانە لە عیراقی خۆشەویستماندا دوای ساڵی١٩٦٨ هەستی پێ بکرێو شۆڕشەکەمان شۆڕشی-٠ەفدەی تەمووز ئەوەندەی دەسکەوت هێنایەدیو ئەوەندە بڕیاری گرنگی دەرکرد کە لە ژماردن نایەك ، لەو لایەنە گرنگانەی کە شۆڕشە گەورەو پایە بەرزەکەمان بایەخی پێدان لایەنی رۆشنبیریو ئەدەبی بوو ، بۆیە دەبینین کەلەم ساڵانەی دواییدا چاپەمەنی یەکی زۆرو زەبەندەکەوتە بازاڕەوەو ئەم چاپەمەنیو چاپکراوانەش دەربارەی رۆشنبیریو بابەتی هەمە چەشنەی بیریی بوونو ئاسۆی روناکیش لەبەردەم چاپەمەنی کوردیماندا کرابەوەبۆ نووسینو بڵاو کردنەوەو چاپکردنی بەرهەمی رۆشنبیرییو ئەدەبیو بیریی و هونەرو مێژوو وکۆمەڵایەتیوشوێنەوار ناسی ... هتد .

خوێنەری خۆشەویست :

لەم ئاستەوە دەتوانین بڵێین کە دانانی چەند لاپەرەیەکی نوێ لە ڕۆژنامەکەمان بۆ بابەتی تر هەنگاوێکە بەرەوپێشی ئەهاوبژرێو لە یەکەم ژمارەی دەرچوونیەوە شتی وەهای بەخۆیەوە نەبینیوەو لەم مەیدانە بەرینەدا برایان تیشکەرانی رۆژنامەکە بڕیاریاندا کە پتر کۆشش بکەنو هێزوتوانایان یەکبخەن بۆ پتر داهێنان لە مەیدانی رۆشنبیریو زانستو بیرداو سەرەڕای لاپەڕەکانی تر کەناوبەناو بڵاو کراونەتەوە (توێژینەوەو باسی بیریورۆشنبیریو مێروودیی) دێنە مەیدانەوەو چاوەڕوانی بەشداری ئێوەش دەکات بۆ ئەوەی لاپەرەکە بەزادوبەرهەمی بیری ئێوەو کۆمەك و هاوکاریتان بڕازێتەوە بەرەو پەرەپێدانی وشەی کوردرو بەرەوپێشچوونی شانبەشانی کاروانی خامەی ئابرومەندی جیهانیوعەرەبو سوپاستان دەکەین .

● نووسەر ●

چەمکێك لە شوێنەوارە مێژووییەکانی دەربەندی بازیان

ئامادە کردنی : غفور میرزا کریم

ئاشکراو ڕوونە ناوچەی کوردستان بەپێی بیروڕای جغرافیاناسەکان وەلەناونەخشەی جیهانیدا بە بڕبڕەپشت وەدەرگای گەورەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست ئەژمێرێ ، هەر وەکو لە مەیدانی ئاوو هەواو خانەی سروشتدا بە مەڵبەندێکی کوێستاناوی ، ئەنراو بە شاخو کێوی سەخت ، دارستانی زەبەندو چڕو دەشتو دەری بە پیت ستاری گرتوەو ناوبانگی ڕۆیشتوە . گەڕیدەکانیش لە هاتووچۆکردن بە ناوچەکەدا دووبارە ئەم ڕاستیەیان دووپات کردووتەوە ، بە ووردی باسی داری سروشتی مەڵبەندەکەیان کردووە ئیتر هەر لە لوتکەی بەرزی گەردن گەشەوە ، تا دۆڵی کپیو میرگوزارەکانیو کارێزی بێ شومارو تا ئەگاتە چەمی حورو جێی لەوەڕی خۆش ، ڕستان درێژو بەهاری جوانوڕەنگین هیچیان نەهێشتووتەوە لێی نەدوێنو پەنجەی بۆدرێژ نەکەن .

هەروەها بۆیژو نووسەرەکانیشمان هەر لەدێر زەمانەوە لەو کاتەوە چاوو گوێیان کراوەتەوەو زمانیان پژاوەو دەستیان داوەتە قەڵەم هیچ درێغیان نەکردوە لە هەڵدان بەدیمەنی جوانی دڵڕفێنی نیشتمانەکەیاندا بەشانازیەوە ئەم مەڵبەندەیان بە بەهەشتی سەر زەمینو لانەی شادیو خۆش داناوە ، کورتی وەکو وێنەگرێکی لێ هاتوو وەستایانە باری سروشتیو ئاوو هەوای ساردی ناوچەکەیان دەرخستوەو پیشانداوە . لە ناو جەرگەی ئەم زنجیرە شاخو کێوەدا وەبەدرێژی ئەم ڕوبارە تیژ ڕەوانەوە چەمە خورانە ، بەپانایی ئەم دەشتو دەرانە کە لە سەرانسەری ناوچەکەدایە ژمارەیەکی زۆر لە دەربەندی گەورەو بچووك شنگی واداوەو قووت بووەتەوە کە بە وێنەی پردێك یا جامەرێك ئەم ناوچە گەرمیانەی بەستوە بە ناوچە کوێستانیەوە ، یا ئەم بەشە زەویە کشتوکاڵیەی گرێ داوە بە بەشێکی ترەوە بێ گومان ئەم دەربەندانە کە باڵی کێشاوە بەسەر ناوچەکەدا هەر لە سەرەتای مێژووەوە دەوری تایبەتی خۆی لە هەمو ڕویەکەوە نواندوە ئیتر چی لە کاتی شەڕو ئاشتیابێ یا لە مەیدانی شارستانیە تیو ئاوەدانیەوە ، ماڵ وێرانیو سەرگەردانیدا .. ئەم دەربەندانە هەمیشە دەرگایەکی گەورەبوون بۆ هاتوچۆکردنو ڕێگاوبانی مرۆڤ بۆگەرمیانو کوێستانی خێڵەکان ، بۆ گوڕینەوەی کەڵو پەڵو فرۆشتنیان شیاوی باسە لە هەموو ئەم دەربەندانە یا ئەتوانین بڵێین لە هەموویان بەناو بانگترو لەبەر چاوترو گرنگ تر دەربەندی بازیانە کە بە درێژایی مێژوو ... ڕووداوی زۆر گرنگی بە خۆیەوە دیوە مەگەر لوتکەی بەرزی شاهەنشای شاخان پیرەمەگرون ، یا تاسەبەردە تر نەدراوەکانی ئەم دەربەندە ڕۆژێ لە ڕۆژان بێتە گۆڕو سەرگورشتەی ئەو دەوروبەرەمان بۆ بگێڕێتەوە تا تاسەو سۆزی دەرونمان بە تەواوی بشکێ ، چاری خوێندەوارانی پڕووناك بێتەوەو وەڵامی پرسیارە زۆرەکانمان بداتەوە . دیارە هەڵکەوتنی دەربەندی بازیان لە گۆشەو پارچەیەکی هەرە گرنگی ناو چەکەو قووت بونەوەی لە ناو جەرگەی مەڵبەندێکا کە ناوبانگی بەوە دەرکردوە کە بێشکەی **چاو هەڵهێنانی یەکەمین ئادەمیزاد بووە وەڵاتەی** **داسەزراندنی یەکەمین گوند بووە لەم سەر زەمینەدا ئەمە** تێکڕا لە دەورو نرخی زیادو بەرز ئەکاتەوە . شیاوی باسە گەورەترین ڕووداوی مێژوویی گرنگترین گوڕانی کۆمەڵایەتی . کشتوکاڵی ، ئاوەدانی لە ساڵی (٦٥٠٠)ی پێش زاینیدا لە (جرمو) کە نزیك چەمچەماڵی ئێستایە هەنەکایەوە . لەم گوندەدا ئادەمیزاد لە قۆناغێکی نزمی ژیانەوە ، لە کۆچەری ڕاوشکار بازیدا بۆ پلەی ژیانێکی بەرزتر کەوتە سەرماڵی کردنی ئاژاڵی کیوی ، فێری چاندنی دەغڵودانو خانووبەرە دروستکردن بوو کەوتە بارێکی ئارام گرتووی ئاسوودەبەوە هەروەکو دەربەندی بازیان دەرگایەکی گەورەبوو بۆ ڕۆیشتن بۆ شاری نیمڕاە کە لە ناوچەی شارەزوور دابوو ئەم شارەی کە کەوتووتە ناوڕاستی شاری مەدائین لە گوێی دیجلە لەگەڵ شاری شبز کە لە خوارووی گۆمی ئورمیەوەیە حا لەبەر ئەوەی ناوچەکە کەوتبوە سەر ڕێگای هاتووچۆ کەرانەوە لە دوو ڕیانێکی گرنگدا هەڵکەوتبو بۆ یەکا هەمیشە دەستاو دەستو تاووتووی هەمە جۆرەی پێ دەکراو لەژێر ناڵی وولاخی ئەمر ئەودا تووشی تاڵانو برۆو کوشتنو سەرگەردانی زۆر دەبوو .. ئیتر خاوەن هێزو دەست ڕۆیەکانی ئەم ڕۆژە یا وەکو مێژوونووسەکان ئەڵێن حکرمەتەکانی ئەو کاتە لە پێناوی بەرژەوەندی خۆیاندا ئەو ڕێگەو بانەیان بە قەڵاو قولەتەنی بوو ، هەر وەکو دانیشتوانی ناوچەکەش هەر لە کۆنەوە بۆ پاراستنی خۆیان هیچ درێغیان نەکردوە لە دروستکردنی شوورەو قەڵا قوڵلەو بۆ بەرگری کردن لە خۆیان بەرامبەر هێرشکەرانوو دەست درێژکەران کە تا ئێستاش شوێنەوارەکانی هەر ماوەو خۆی دەنوێنێ . جا بۆیە تا دەهات دەوری دەربەند . . باڵاترو گرنگترو گەورەتر دەبوو . ئاشکرایە کە دەربەندیبازیان بە دەربەندێکی گەورەو گرنگ ناوبانگی دەرکردوە ، بێگومان هاوتای دەربەندە بچووکەکانی تر ... وەکو دەربەندی باسەرە ، سەگمە ، دەربەندیخانوانیە واتە ئەم دەربەندانە ئەگەر بەراوورد بکەین لەگەڵ دەربەندی بازیاندا وەکو گردۆلکەیەکە لە چاو شاخی پیرەمەگروندا یا گوێرەکانیەکە لە چاو ئاوی زێ یا سیرواندا دەربەندیبازیان کە هەمیشە ناوچەیەکی گرنگ بە ناوچەیەکی ترەوە دەبەستێ ، ئەم دەربەندە لای خۆمان ناوی بە دەربەندی ڕووتە وشکە دەکردوەدیارە هۆیەکەش لەبەر بێ ئاوی ڕووتی یە بە پێچەوانەی دەربەندەکانی ترەوە بەڕاستی ئەم دەربەندە ڕووداوی بەرزو گەورەیی مێژوناسەکان باسی ئەکەن بۆ کۆنترین ڕووداوی کە مێژوناسەکان باس ئەکەن بۆ ساڵەکانی ٨٦٠ - ٨٨٥ی پێش زایینی ئەگەڕێتەوە کاتی کە پاشایی ئاشوریەکان ئاشور ناصر پال بە لەشکرێکی بێ شمارەوە نیازی بو هەڵکولێتە سەر وولاتی (ئازمو) ناوچەی ئێستای سولەیمانی کە ئەو دەمە دانیشتوەکانی بەلولوبی ناو دەبرا ، لەم هێرشەدا پاشای ئاشوریەکان لەبەر دەربەندەدا دوو چاری بەرگرییەکی سەخت دەبێ جەنگاوەرانی ناو قەڵاو شوورەکە بە هەموو ڕەنگی دەجەنگن تا هێرشکەران بگەڕێنە دواوەو دەربەندپارێزن لە داگیرکەران . بۆیە پاشـ

بڕوانە ل : ٧

ئیدوارد گوردون گریج هونەری شانۆ

بارزان عثمان

(کریج) لە ١٦ ی کانوونیدووەمی ساڵی ١٨٧٣ لە خێزانێکی هونەریی گەورەیئینگلیزی پێی ناوەتە سەر شانۆی ژیان (ئەدورد ولیەم)ی باوکی یەکێك بووە لە ئەکتەرە بەتواناکان ، وە (ئەلیانۆرئەلیس) یان (ئەلن تەدی) دایکی بەگەورە تریێوبلیمەتترین ئەکتەری شانۆی ئینگلیزی دادەنرێن ، (کریج) لە تەمەنی ١٢ ساڵیدا بۆ یەکەم جار لە سەر شانۆڕووەو خەڵکی وەستا ، لە تەمەنی ١٧ ساڵیدا بوو بە ئەکتەرێکی بەتواناو ناوداری تیپی (ئیرفنجی) شانۆیی وشارەزاییەکی تەواوی لە شانۆیەیەکانی (شکسپیر) داپەیدا کرد ، لەبەر ئەوە توانی لە دەوری (هاملیت)و(ماکبیث) و (رومیو) و (مالکولم) سەرکەوتنێکی گەورە بەدەست بێنێ .

هەر لەو کاتەوە ناوی (کریج) بۆ ماوەی نیو سەدە زیاتر لە سەر شانۆکانی ئەوروپا گوێو مێشکی خەڵکی جێ نەدەهێشت .. بەڵام (کریج) بەگشتی لە شانۆی ئەوروپایی ڕازی نەبوو ، نە ئەکتەرەکان ، نە شێوەی نواندن ، نە ڕێبازی دەرهێنانو نەدەرهێنەرەکان هیچیان نەیانتوانی جێی خۆیان لە مێشکی (کریج) دا بکەنەوە ، هۆی ئەمەش دەگەڕایەوە بۆ شانۆی ئینگلیزی هەر وەك خۆی دەڵێ : (هەژاندنو هەستی هونەریان بۆگەنی کردبوو) لەبەر ئەوە وازی لەنواندن هێنا ئەگەرچی دایکی زۆری لێ کرد بۆ ئەوەی بگەڕێتەوە سەر شانۆ ، هەروەها (برناردشۆ) ی هاوڕێی دایکیشی چەند جارێ زۆری لێکرد بۆ ئەوەی دووبارە بگەڕێتەوە سەر شانۆ ، بەڵام (کریج) ئەو بڕیارەی داوری لێی پاشگەز نەبوەوەو بڕیاریدا ژیانی خۆی بۆ پەیامێکی نوێ تەرخان بکات (بەیامی چاککردنی شانۆ) .

لە ساڵی ١٨٩٦ خۆی بە نووسینو دەرهێنانەوە خەریك کرد ، لە نووسینەکانیدا بەلای رومانسیەتدا دەروبشتو ڕێی لە ڕێبازی (سروشتییەکان) دەبۆوە .

(کریج) دەستی کرد بەدەرهێنانی ڕۆمانەکانی (ییتسی) ی شاعیری ئیرلەندی ڕۆمانسیو توانی سەرکەوتنێکی زۆر گەورە بەدەست بێنێ دەنگی سەرکەوتنی شانۆییەکانی گەیشتە هەموو ئەوروپا لە ئەنجامی ئەم سەرکەوتنەیدا لە ساڵی ١٩٠٣ بەڕێوەبەری شانۆی (لنج)ی ئەڵمانی پەیامێکی بۆ نارد داوای لێکرد بەرەو بەرلین بکەوێتە ڕێ بۆ دەرهێنانی دوو چیرۆکی شانۆیی (فینسیای نوێ) و (باوەشێنە سپیەکە) کە (هوفمانستالی) نەمساوی نووسیبوونی .

لە ساڵی ١٩٠٥ کتێبێکی بەزمانی ئەڵمانی بە ناوی (هونەری شانۆ) وە بڵاو کردەوە هەر لە هەمان ساڵدا لە گەڵ کیژە سەما زانی باڵێی ئەمریکی بلیمەت (ئایزا دورا دنکان) بەرەو ڕووسیای قەیسەری کەوتە ڕێو لەوێ بەدیدەنی (ستانسلافسکی) و (شانۆی مۆسکۆی هونەری) شاد بوو ، لە بەر ڕۆشنایی تیوریەکانی (کریج) و هونەری (ئایزا دورا) باڵێی ڕووسی دامەزرا ئەو باڵێی کە ئەمڕۆ لە جیهاندا بێ هاوتایە .

لە ساڵی ١٩٠٨ شانۆیی (هاملیت) ی بۆ شانۆی مۆسکۆی هونەری دەرهێنا ، لە دوای ئەم شانۆیی یە بۆ ئیتالیا گەڕایەوە بۆ ئەوەی گۆڤاری (ماسك)ی بە ناوبانگ سەرپەرشتی بکات ئەم گۆڤارە بەکەم گۆڤاری تایبەت بە شانۆ بوو .

لە ساڵی ١٩١٣ لە شاری فلۆرنسا پەیمانگایەکی نواندنی کردەوە بەڵام پاش ساڵێ بەهۆی هەڵگیرساندنی جەنگەوە پەیمانگاکەی داخست .

لە ساڵی ١٩١٨ دەستی کردەوە بە دەرکردنی گۆڤاری (ماسك) کە تا ساڵی ١٩٢٩ بەردەوام بوو (کریج) هەموو ئەوروپا گەڕاو گەلێ شانۆیی لە (سویدو نەرویجو دانمارك) دەرهێناو بوون بەهۆی قایل بوونی خەڵکەکە .

بەهۆی ئەو کارە هونەریانەی بۆ شانۆی دانمارکی کردبو لە ساڵی ١٩٢٦ نازناوی (شۆڕەسوار) ی لەلایەن پاشای دانمارکەوە وەر گرت .

(کریج) دەڵێ : (هونەری شانۆ لە سەماوە دروست بوود) هەروەها دەڵێ : (هونەری شانۆ بەتەنێ بریتی نییە لەنواندن یان نووسین یان دەرهێنان وەیان سەما کردن بەڵکو هونەری شانۆ لە لێکدانی هەموو ئەو بەشانە پێك دێت) .

لە بەشێکی دی کتێبەکەیدا دەڵێ :

(جووڵاندنەوە بریتییە لە روحی نواندن ، ووشە لەشی دراما دروست دەکات ، ڕەنگەکانو هێڵەکان بینراوی شانۆیی دەردەخەنو ئیقاعیش بریتییە لە سەما کردن) .

ئوسلوبی (کریج) دەگەڕێتەوە سەر شانۆی ئەغریقی کۆن ... ئەغریقییە درامیەکان سەمازان بوونو بەکەم درامیش لەبری ئەوەی کارەکەی بەتەنێ بەووشە پێشکەش بکات لە ڕێگەی سەماو ووشەو ڕەنگو ئیقاعەوە کارەکەی پێشکەش کردووە ... هەر شانۆیی یەك ئەو چوار کۆڵەکەیەی تێدا بێت لەیەك کاتدا بانگی چاوو گوێمان دەکات ، بەپێچەوانەی ئەمەشەوە (درامیەکانی ئەمڕۆ نەوەی شانۆ نین چونکە ئەوان بایەخ بە بیستن دەدەن لە جیاتی چاو ، چاو هەستیار ترین شوێنی مرۆڤە ، پێویستە لە سەر شانۆ چاوی بینەر هوشیار بکاتەوە) .

بەم شێوەیە دەبینین (کریج) گۆڕانێکی زۆری بەسەر شانۆدا هێناو خۆی لە هەموو شتە تەقلیدیەکان دوور خستەوە .

نووسەری ئیتالی (فیبرتو سکار بللی) چەند کارێکی هونەری (کریج)ی بینیو لە پاشان پەیامێکی بۆ یەکێ لە هاوڕێیانی ئەکتەری نووسیو تێیدا دەڵێ : (کریج کۆمەڵە جیهانێك لە نەبوون دروست دەکات ، بەڵێ لە نەبوون ، تەنێ چەند پەردەیەكو پەنجەرەیەك کە لە تیشکی ئەلیکترون دروستی کردبوون ، بینەر ئەوەی لەبیر دەچێتەوە لە شانۆدایە بەڵکو وا هەست دەکات لە جیهانێکی بێ سنووردایە) .

کاتێ دیکۆری شانۆیی (فینسیای نوێ) ی کرد هەموو ئەو شتانەی بەکار نەهێنا کە پێویست بوو بەکار بهێنرێنو هیچ وێنەیەکی لە سەر کالوسەکان دروست نەکرد ، ئەم بلیمەتە لە دیکۆری شانۆییەکانیدا شێوەیەکی نوێی بەکارهێنا کە تا ئەو کاتە کەس هەستی بەو شێوەیەی ئەو نەکردبوو ، لەبەر ئەوە ئەو دیکۆرانە ناونرا (کرایجزم) وە ئەو ڕێبازەی بۆ دیکۆرکێشان گرتی ناونرا (سکرین) ئەمەش بریتییە لە کۆمەڵە دیوارێکی تەسکی جوولاو کە ژمارەیان چوار یان شەش یان هەشت دانە بوو ، ئەو دیوارانە بەشێوەیەکی تایبەت پێکەوە دەبەستران و دەبوونە کۆمەڵە ڕووبەك و لە ئاسمانی شانۆکەدا دابەش دەکران هەروەها دەتوانرا بە چەند شێوەیەکی جودا بجوولێنرێنەوە .

(کریج) زۆر گرینگی بە ماسك (رووپۆش)دا لە زۆربەی شانۆییەکانیدا بەکاری هێناوە ، چونکە بڕوای وابوو کارتێکردنو تەعبیر کردنی (ماسك) لە دەموچاوی ئەکتەر زیاترە .

کریج دەڵێ : (ماسك باشترین ڕێگەیە بۆ تەعبیر کردن) لەبەر ئەم گرینگی دانەی بوو گۆڤارەکەی ناونرا (ماسك) .

شانۆی ئەغریقی کۆنو ڕۆمانی ماسکیان بەکارهێناوە ، ئەمیش هەوڵیدا شانۆکەی درێژە پێدانی شانۆی ئەغریقیو ڕۆمانی بێت ... لە کۆمیدیەکانی (دبل ئەرتە) گرینگی زۆر دراوە بە ماسك لە پێناو شانۆیەکی نوێ بۆ پاشە ڕۆژ .

ماسکەکانی سەدەی شانزدەهەم لە ئیتالیا گرینگترین داهێنانی شانۆی جیهانی بوو کە تا ئەمڕۆش وێنەی کەمە .

یتوریەکانی (کریج) کارێکی زۆری کردە سەر هونەرمەندانی شانۆی ڕووس ، شانۆی (یگرینوف ستارو دافنی) زیندوو کردەوەو کاری کردە سەر کومیدیای (دبل ئەرتە) و ستانسلافسکی پێشوازیەکی گەرمی ڕاکانی کرد بەتایبەتی (ناختانکوف) ی قوتابی (واتە قوتابیەکەی ستاسلافسکی - بارزان -)

دوای قووڵ بوونەوەی لە مەیدانی ماسکدا پەنای بردە بەر (بووکە شووشە) بۆ دەور بینین لە سەر شانۆ ، بەم کارەشی هەموو هونەرمەندانی شانۆ بەتایبەتیو خەڵکی بەگشتی خستە جیهانێکی نوێو سەیرەوە ..

لە ساڵی ١٩٠٧ نووسراوێکی بە ناوی (ئەکتەرو بووکە شووشەی باڵا) وە بڵاو کردەوە ئە کۆمەڵە کەسانێکی شانۆیی دژی وەستان ، وەك : (ئەلکسەندەر تایرۆف) لە یەکێ لە ڕەخنەکانیدا لە بارەی ئەم کارەی (کریج) ەوە دەڵێ :

(کریج دەیەوێ ئەکتەر بە بەڵام نەخێر ... کریج نایەوێ ئەکتەر بە بووکە بووکە شووشە بگۆڕێتەوە .) سووشە بگۆڕێ ، بەڵکو داوا لە ئەکتەر دەکات خۆی بەشێوەیەکی نوێی هونەری ڕەسەت پەروەردە بکات ، ئەو نایەوێ ئەکتەر بەهەمان شێوەی ژیانی ڕۆژانەی لە سەر شانۆ دەر بکەوێت بەبێ ئەوەی گرینگی بدەن بە جوولانەوەی شانۆو (جمالیەتی شانۆیی ، داوا لە ئەکتەر دەکات نەبێتە مرۆڤێکی ئاساییو لە هەمان کاتیشدا نەبێتە بووکە شووشە بەڵکو ببێتە ئەکتەرێکی ڕاستەقینە .

(کریج) لە ئەزموونە تایبەتییەکانی خۆیدا دەڵێ : (ئەکتەر کێیەو دەبێت چۆن بێت) هەر زوو هەستی بەوە کرد کە : (ئەکتەری بەهرەمەند ئەو ئەکتەرەیە ناتوانێ لە زۆر کاتدا بەسەر هەندێ لە هەڵوێستەکاندا زاڵ ببێت) وە دەڵێ :

(پێویستە لە سەر ئەکتەر گرینگی بە وەرزشو باری حمناستیكو ئەکروباتو سەما کردن بدات تا بتوانێ بە سەر

بڕوانە ل : ٧

Institut Kurde de Paris

کارگەکانی جگەرەوپێچ و تووتن لەم نزیکە نەخشەی بەرهەم هێنانی ساڵی رابردوو جێبەجێ دەکەن ئەویش بەرێژەی ١٣٪ و بە چەشنێکی چاك و پێشکەوتوو .

وە قەوارەی ئەو بەرهەمەی تەواو بووەو هێنراوەتە کایەوە لە جگەرەی بەغدا بەفلترو جگەرەی جمهوری یەوەو بەبێ فلتر گەیشتۆتە ٢٧ ملیۆن و ٢٦ هەزارو ٤٨٥ دەستە . بە زیاد بوونی سێ ملیون و ٢٦ هەزارو ٤٨٥ دەستە لەو نەخشەی کە بڕیاری لە سەر دراوەو بەرێژەی ٢٦٪ ی بەرهەم هێنانی کارگەکانی توتن لە ماوەی ساڵی رابردوودا .

کارگەی جگەرەی سلێمانی و نەخشەی بەرهەمی ساڵی تازە

× بەڕێز انور صالح ابراهیم بەڕێوەبەری گشتی دەزگای گشتی جگەرەی نیشتیمانی ئەوەی بۆ ئاژانسی دەنگوباسی عیراق روون کردەوە کە دەزگاکە چەند

بۆ چەشنی سێیەم و ٢٠٠ بۆ چەشنی چوارەم .
بەڵام ئەم نرخانە لە ساڵی ١٩٧٥ بەم جۆرەی خوارەوە بوون ، ٤٢٠ فلس بۆ چەشنی

بەرهەم دەهێنێت هەروەها ئە وڵاتە ئەوروپاییەکان کە توتنی رۆژهەڵاتی بەرهەم دەهێنن بەراورد بکرێ .

هەروەها زۆر چاکیشە بەرێژەی نرخی کشتوکاڵەکانی تری چاندن . گرینی دەزگاکە

دائیرەی لێکۆڵینەوە لە دەزگاکان و دائیرە

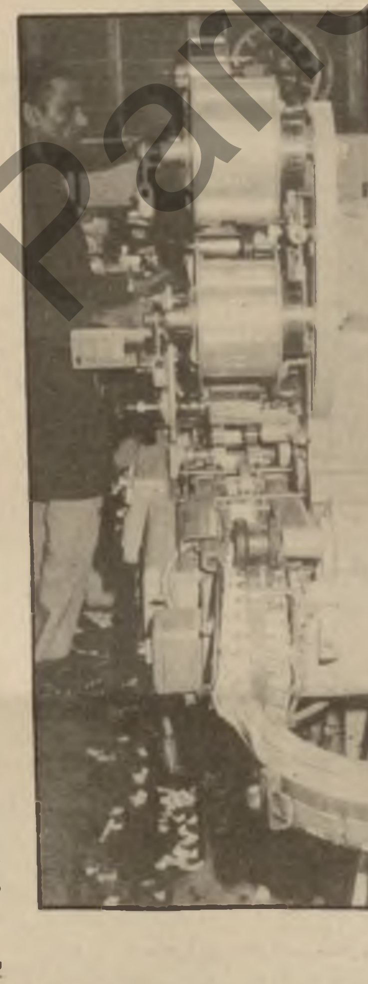

نەخشەیەکی تازەی داناوە بۆ هاندانی جوتیارەکان بۆ ئەوەی چەشنێکی چاك لە توتن بچێنن لەمانە بەدواوەدا چۆنیەکی رێکوپێکی نرخ دانانی توتن و بەراورد لە گەڵ کشتوکاڵەکانی تری چاندن بکەن ، هەروەها نرخی توتن زیاد بکرێت ، نرخی هەر کیلو غرامێکی چەشنی چاکی توتن دوو دینار و دووسەد فلسە ، یەك دینار بۆ چەشنی یەکەم و ٧٦٠ فلس بۆ چەشنی دووەم و ٤٢٠ فلس

چاك و ٣٥٧ فلس بۆ چەشنی یەکەم و ٢٧٧ فلس بۆ چەشنی دووەم و /٢٢٢/ فلس بۆ چەشنی سێیەم و / ١٠٠/ فلس بۆ چەشنی چوارەم .
هەروەها ئەم پتربوونە زیاتر بە سەر توتنی چاك رەنگی داوەتەوەو چەشنەکانی تری پشت گوێ خستوە ، بەڵام لە گەڵ ئەوەشدا ئەم نرخانە چاکن ئەگەر لە گەڵ نرخی توتنی رۆژهەڵات و نیمچە رۆژهەڵاتەکان لە وڵاتە درارسێیەکاندا کە توتن

لە توتنی عیراقی لە ساڵی ١٩٧٨ گەیشتۆتە شەش میرن و نیو دینار ..
زیاد لە مەش دەزگاکە بەرهەمی توتنەکە لە نزیکترین مەڵبەندی ناوچەکانی رواندنی وەر دەگرێ و مکافئی ساڵانە دەدرێتە ئەو جوتیارانەی چەشنێکی چاك لە توتن بەرهەم دەهێنن و بەرێکو پێکی دەیپێچنەوە وە هەڵی دەگرن .
لە پاڵ ئەمەشدا دەزگاکە بە هاوکاری کردن لە گەڵ

کشتوکاڵەکان بەردەوام چاکترین شێوازی لێ کردنەوەی توتن و هەڵگرتنی و پێچانەوەی داناوە ، هەروەها تعینی چەند کەسێکی شارەزاو خاوەن پسپور لە ئەندامیەتی لێژنەکانی وەرگرتن و دابەشکردن و هاوکاری کردن لە گەڵ یەکێتی کۆمەڵی جوتیاران داو لایەنەکانی تری کشتوکاڵ ..

لە راپۆرتێکی ((ئا. د. ع)) وەرگیراوە

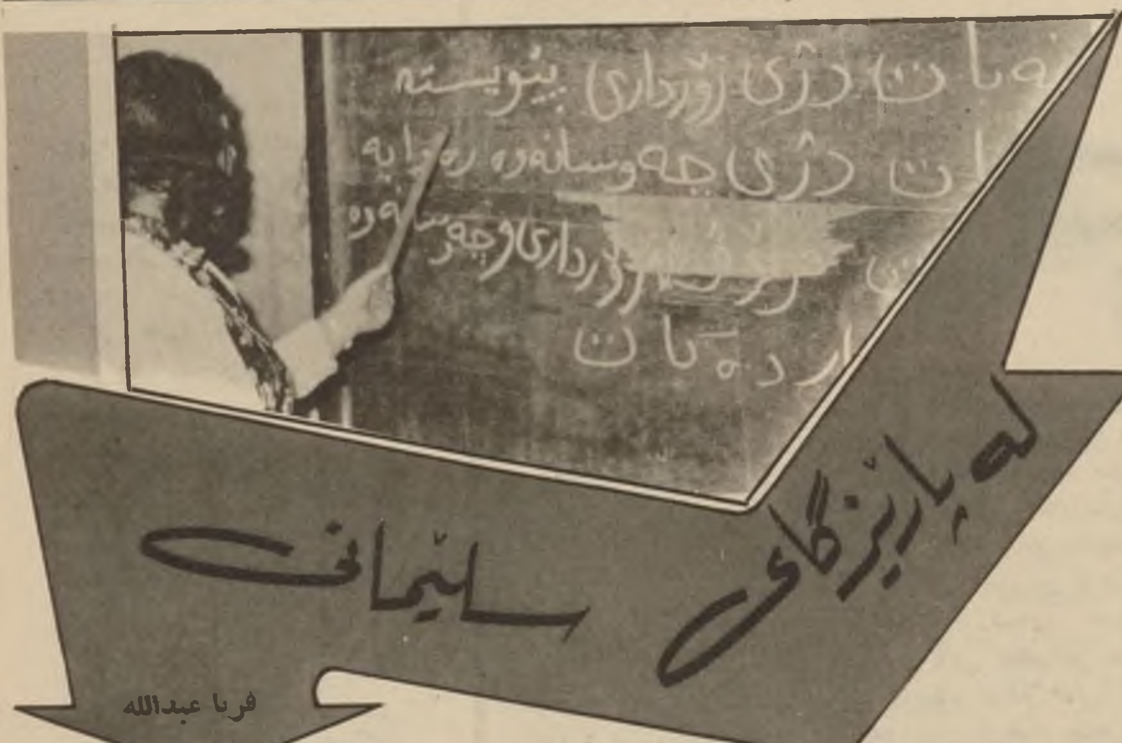

فریا عبدالله

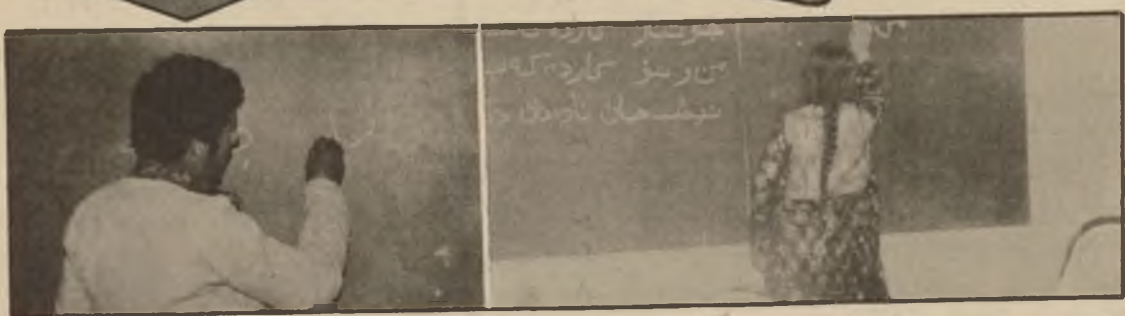

هەنگاوێکی گەورە لە سەرخستنی ئەرکی قوتابخانە میللییەکاندا

سەبارەت ، بەخۆئامادەکردن بۆ بێشوازی بەشێکی نوێی قوتابخانە میللیەکان ، بەڕێوەبەرێتی نەهێشتنی نەخوێندەواری لە پارێزگای سلێمانی ، لە سەرەتای هەفتەی رابوردووەوە دەستی کردوە بە کردنەوەی ٧٤٨ قوتابخانەی میللی ، لەمانە (١٢٠) قوتابخانە لە مەڵبەندی پارێزگاکەدایەو ئەوانی تر لە قەزاو ناحیەکاندان تێکرا بڕیار وایە (٤٣٩٩٣) خوێندن خوازی ژن و پیاو دەچنە ئەم قوتابخانانە .

هەروەها بەم بۆنەیەوە . بەڕێوەبەرێتی ناوبراو نۆ زنجیرە لێکۆڵینەوە ئامادە دەکا کە لە مەڵبەندی پارێزگاو قەزاکانی پینجوین و دوکان و تەلازی و ناحیەکانی خورماڵ و سید صادق و سەنگاو دەگرنەوە کە بڕیار وایە (٤٥٠) مامۆستا پیاو ئافرەت هاوبەشییان تێدا بکەن و بۆ ماوەی شەش رۆژ دەربارەی چۆنیەتی دەرس وتنەوەی زمانی عەرەبی و کوردی و ئاین و ماتماتیك و زانستی و پەروەردەی کۆمەڵایەتی و زانیاری دەروونی گەورە دەرس بخوێنن .
هەر بەم بۆنەیەوە ئەم بەڕێوەبەریەتیە مامۆستایانی ژن و پیاو بە سەر قوتابخانەکاندا دابەش دەکا لەگەڵ دابین کردنی هەموو پێداویستەکانی مەڵبەندەکان لەرووی کتێب و نامیلکەو پێویستیەکانی تریانەوە .

شایانی باسە ، تا ئێستا بەڕێوەبەریتی نەهێشتنی نەخوێندەواری لە پارێزگاکەدا لەم رووەوە توانیویەتی (٩٥) قوتابخانەی میللی بکاتەوەو (٣٢٢٥) خوێندن خوازی ژن و پیاو لەم قوتابخانانەدا فێر دەبن .
هەروەها (٤٤) زنجیرە لێکۆڵینەوەی لەم ساڵی خوێندنەدا بۆ مامۆستایانی پارێزگاکەو قەزاو ناحیەکان ساز کردووەو کە (١٧٢٤) مامۆستای ژن و پیاو بەشداریان تیا کردبوو .
ئەمەو ساز کردنی دەورەیەکی تایبەتی تەواو بوو

کە بۆ لێپرسراوانی قوتابخانە میللیەکان کراو (١٩) مامۆستای ژن و پیاو تیایدا دەرچوون .
لە لایەکی ترەوە ، لقی راگەیاندن لەم بەڕێوەبەریەتیەدا ، هەر بەم بۆنەیەوە دوو پێشانگا دەکاتەوە کە یەکەمیان بۆ وێنەی فوتۆگرافی دەبێ و (٢٨) تابلۆی تێدا پیشان دەدرێ و دەربارەی بیرەوەری و جەژنە نیشتمانیەکانی وڵاتە و دووەمیان بریتی دەبێ لە پێشانگای مەڵبەندی (شیرەمەنی بەکرەجۆ) ی ئافرەتان سازی دەکا هەندێ شتومەکی فولکلوری تێدا پیشان دەدرێ .
هەروەها بڵاو کراوەی مەڵبەند بە هەردوو زمانی کوردی و عەرەبی بە سەر قوتابخانە میللیەکاندا بەردەوامە . بێجگە لە پوستەری هونەری دەربارەی ئەم دەستکەوتە .

پ . هاوکاری

فێرکردنی میللی شۆڕشێکی پەروەردەیی ئامانج دارە

هاوکاری و کۆمەڵانی خەڵك

بۆ بەرچاوی کاربەدەستانی « عەقاری » لە هەولێر

نامەی هاوولاتی نعمان مجیدمحمد لە هەولێر دەڵێ :

ـ ئەوە ماوەی (٣) ساڵە ، پارچە زەوییەکمان کڕیووە لە هەولێر ـ لە نێوان عەینکاوەو کارگەی جگەرەکەدا ـ زەوییەکەش «مقاطعەی ـ٥ـ» لەو شوێنە ، نەك هەر ئێمە بەڵکو (٢٢) کەسی تر بەشداری کڕینی ئەم زەوییەمان کردووەو «سورەتی تاپۆشمان» بەدەستەوەیە ، بەڵام تا ئێستا لایەنە بەر پرسیارەکان ئەم زەوییەمان بۆ لێك ناکەنەوە ، بێگومان داوامان لێ مەکەن «عەریزە» بنووسینی ، چونکە زۆرمان نووسیوەو .. . ئەنجام نەبوو ...

هاوکاری :

هیوا دارین کاربەدەستانی دائیرەی عەقاری هەولێر وەڵامێکی دەربارەی نامەی ئەم هاوولاتیە لابێ .

برووسکە :

بۆ بەرژەوەندی هاتوچۆی سلیمانی

نرخی بلیتی هاتوچۆ بکەنە ٢٥ فلس باشترە ، خۆ کە خەڵکی (٢٥) یان (٥٠) دەدا بە جابییەکە ، هەمیشە (٥) فلسی باقی پێ نییە ..!

هاوولاتی احمد بەرزنجی ـ سلیمانی

هاوکاری :

ئەم دیاردەیە ، لە زۆربەی شارەکاندا ، لەلایەن هاوولاتیانەوە سکاڵای لە دەست دەکرێ ، بێگومان ، داو کردن بەوەی نرخی بلیت بێ بە (٢٥) فلس لە ناچاریەوەیە ، ئەگینا ، چاکترو وایە

چارەسەرەکە لە سوودی هاوولاتیان بێ چاکترە ، هەرچەند مەسئولیەت لەم جۆرە دیاردانە ، نیکەلە ، راتە ، هاوولاتیەك کە (٢٥) فلس دەدا ، وەنەبێ «جابی» بە ئەنقەست بڵێ (٥) فلسی وردەم نییە !!

بە خێراییی

● کاك عبدالکریم عبدالسلام :

ئەو نامە دوورو درێژەی نووسیوتە ، زۆر راستی تیایە ، بەمڵا نازانین بۆچی ناونیشانی تەواوت نەنووسیوە ... جا ئێمەش ... لەبەر ئەوە ... داوای لێبوردنت لێ دەکەین .

● کاکە نەریمان صالح معروف لە سلیمانی :

ببوورە ، باوەڕ بکە تێ نەگەیشتین گیروگرفتەکەت چییە .

چەند سەرنجێك دەربارەی کتێبخانەی گشتی زاخۆ

پ. هاوکاری لە پارێزگای دهوك

بێگومان ، بوونی کتێبخانە ، لە شارەکانی ناوچەی کوردستاندا هەنگاوێکی بەسوودەو خەڵکی رێزی ئەم دیاردە ئاوەدانیە دەگرن و بە بەرۆشەوە دەست و دڵی بۆ دەکەنەوە . بەڵام ئەوەی جێگای سەرنجە ، هەندێ لەم کتێبخانانە ، بەتایبەتی ئەوانەی لە قەزاو ناحیەکاندان ، کەموکوڕییان زۆرە ، هیوا دارین دڵسۆزانە تەقەللای چارەسەرکردنیان بدرێ .

بۆ نموونە ، سەرمان لە کتێبخانە گشتییەکەی شاری زاخۆ داو چاومان بە مامۆستا رمضان مهدی فەرمانبەری کتێبخانەکە کەوت و ئەم ررو تووێژەمان لە گەڵدا کرد :

× ژمارەی کتێبەکانی ئەم کتێبخانەیە چەندە ؟

ـ نزیکەی (٢٦٠٠) کتێبمان هەیە بەزمانی عەرەبی و بەقەوارەی مام ناوندی . کوردی ئینگلیزی و لەمانە نزیکەی (٢٠) کتێبیان کوردین و (١٠٠) یان ئینگلیزی و ئەوانی تر بەزمانی عەرەبی .

× چەند هۆڵی خوێندنەوەتان هەیە ؟

ـ تەنیا یەك هۆڵ و

× ژمارەی خوێندەواران کە رۆژانە روو دەکەنە کتێبخانەکە ؟

ـ ٢٥ ـ ٣٠ کەس دەبن ..

× هۆی کەمی خوێندەواران چییە ؟

ـ کەمی کتێب و دووری کتێبخانەکە لە ناو شار !

× دەربارەی دەوامی کتێبخانەکە ؟

ـ دوو دەوام دەکەین ، پاش نیوەڕۆیان هەتا سەعات هەشتی شەوو تەنیا دوو فەرمانبەرمان هەن و پێویستیمان بە هی تر هەیە ..

پ . هاوکاری :

ئەو سەرنجەی ئێمە دەمانەوێ دەربارەی کتێبخانەکەی زاخۆ بەرچاوی بخەین ئەوەیە : خۆزگە ژمارەی کتێبەکانی زیاتر دەبوون ، دیسان چاکترە پێویستی سەرماو گەرما لە هۆڵی خوێندنەوە زامن بکرێ ، خانووی کتێبخانەکە دوورە شارە ، چاکترە خانوویەکی لە ناو شاردا بۆ زامن بکرێ ، هەروەها خۆزگە دام ودەزگا رۆشنبیرییەکان گۆڤارو چاپکراویان بە دیاری دەنارد بۆ ئەم کتێبخانەیە .

● کورتە چیرۆک ●

ژانێکی تر

● قاسم عەزیز ●

لە سووچێکی هۆڵەکەدا خۆی وێك هێنابــــووەو عەبارەشەکەی لەخـــۆی ئاڵاندبوو ، هەناسەی تێکەڵ بە هەناسەی زۆرانی وەك ئــەو دەبوو . بەدڵێکی خورپـــەو بڕێکی ئاڵۆز چاوەڕێی بانگ کردن بوو . ئەوە چوارەمیــن جارێتی ئامادە بێت .

:- ئاخر ئەگەر لێی گــەڕا بوان لەگــــەڵ - ئارام - دا هاوسەری یەکتر بوان ، چاوی بەم ڕۆژە نە دەکــەوت . . ئەوەتانێ تووشی بە تووشـی سمێل فشێك هاتووە بـــە بووکی دەشێ . بە هێواشـی چاوی بە دەوری خۆی خشاند، سێ‌چوار ئافرەتی بەدی کرد ، دوانیان هێشتا هەر گەنـــج بوون سەریان لێك نزیـــك کردبۆوەو بە خشپەوە ڕازی دڵی خۆیان بـــۆ یەکـــتر دەتۆزتەوە ، لەتەنیشتیەوەش منداڵێکی بچووك پرچـــی رووتابۆوە ، مێشـــــی بەری‌چاوەکانی گرتبوو ، یاری لەگەڵ پێڵاوە لاستیکەکــەی دایکی دەکرد ، کاتێ ئەویشـی دەمێکی بە منالەکەی باوەشـی دەداو بە دەستێکیش سـەری ئەوی تری دەخوراند .

ئەو دیمەنە منالی خـــۆی هێنایەوە یاد ، کە دایکـــ
ئەو دیمەنە منالی خـــۆی هێنایەوە یاد ، کە دایکـــی بە خورتی لە بەینی هـــەردوو چۆکی خۆیدا دای دەنـــاو بەدەستەکانــــی قـــژی دەپشکنی .

:- دەنا خۆم دەسووتاند .

:- ئەیەڕۆ ! . بالیفیان لە سەر دەمت دا دەنا ؟!..

:- کخ بابە کخ پیســـە ، ئەرێ کوڕم دەبەســـە تێی دا نەما وەللا خەلاس بوو .

هەستی بە بێزارییەکـــی تەواو کرد ، دوو سەعات بـــوو چاوەڕێی دەکرد ، دەیویست لەم جیهانە دابڕێ ، ســـەری بۆ ناوەوەی خۆی شـــۆڕ کردەوەو پاشان چەناگـــەی خستە سەر باسکەکانی کـــە هەردوو چۆکی بەیەکەوە بەند کردبوون تەماشایەکـــی پیرەمێردەکەی بەرامبەری کرد

کە خۆی داسەپاندبووە ســـەر کورسی‌یە کۆنەکەی ، جار جار ...
کە خۆی داسەپاندبووە ســـەر کورسیچانە کۆنەکەی ، جارجارەش سەبرێکی کاغەزەکەی دەستـــی دەکردو دەمە چورچ و لۆچـــە ڕەش‌هەڵگەڕاوەکـــەی کە وەك گوررە دوکەڵی جگەرەی لـــێ بەرز دەبۆوە لەگەڵ دوکەڵـــی ئەوانەی بەبێزارییەوە جگەرەیان هەڵ دەمژی ئەو ناوەیان قانگ دبوو .

سەری داخســــــتو چاوەکانی بە سەر یەکەوە نا ، ئارامایی وشتی ووردیلـــەی سپی لەبـــەر چاویـــا هەڵدەبەزینەوە وەك زینـــدە خەونێك هاتەوە یادی لـــەناو دارستانەکە لەگەڵ ئارام کاتی ژوان لەبن دارێك دانیشتبوون سەری خستبووە ســــــەر شانی ، ئەویش هێواشـــــ هێواش قژە خاوەکــــەی دەپشکنی .

:- دەزانی ئارام ، منـــاڵ ...
:- دەزانی ئارام ، منـــاڵ بووم زۆرم ڕق لە پشکنینـی پرچ دەبۆوە ؟.

:- ئەی ئێستا ؟

:- هەموو شتێك لەگەڵ تۆدا تامێکی تری هەیە .

:- تۆ بڵێی بە یـــەك ئەبین ؟ .

:- باشە ئارام ئەو دارانـە بۆ وا بەناو یەکترا لکاون ؟

:- ئاخر گیانە ئەوانیشـ یەکتریان خۆش دەوێ .

:- تۆ بڵێی وەك من و تۆ بن ؟ .

:- شیرین من ..

- شیرین - لەپڕ ســـەری هەڵبڕی ، کۆمەڵە فایلێکی بە دەست پۆلیسەکەوە بینی و حەمەی نەڕاشیش هـــاواری دەکرد : - شیرین - باپیـــر کاکڵ - .

زستان

سەلام محەمەد

زستانە .. زستانە .. زستان
گوڵی زستان ڕەنگی بەفرە
لێزمەو تریەی شەستە بارانی شەوانە
شاخی سپی .. جۆگەلەی لێخن و تاساو
لافاوی شێت
شەختەو .. زوقم و .. پەنجەی تەزیو
پرووشەو هەڵمی هەناسەی
دڵدارانی ژێر درەخت و پەنا دیواری جێهێڵراو
ناهی ڕەنگاورەنگی مەیێ ..
هەورە تریشقەو پرشنگی ئاگری تووڕەی پرووسکە
شڵپەی شەپۆلی ڕووبارو
ڕەنگدانەوەی تیشکی هەتاوی سەر لووتکە
هاژەی چەم و .. بەستەو گۆرانی دارستان
زستانە .. زستانە .. زستان
وەرزی خۆشەویستی و سووتان ..

چەند مەسەلەیەکی ڕۆشنبیری ؟!

عبد الوهاب طالبانی

مەسەلەی ناساندنی بارو پلەو ژیانی ئەدەبـی و ڕۆشنبیری کوردیمان بە خوێنەرانی غەیرە کـــورد ، کردارێکی زۆر بەجێ و چاکەیە ، پێویستی بــــــە پشتگیری‌کردن و هاندانە ، ئەمە شتێکە گومانـــی تێدانی‌یەو ، هەموو ئەو لایەنانەی ئەم ئـــەرکـــە پیرۆزەیان خستۆتە سەرشان شایانی ڕێزگرتــــن و پشتگیری‌کردنن .

لەم وڵاتەی ئێمەشدا ئەم کارە بایەخـــــی تایبەتی خۆی هەیەو ، زۆر پێویستە دەنگــــی ڕۆشنبیریمان ... هەست و ئەستی ناسك و دەربڕینی بە سۆزو بیری گەشەدارو داهێنەرو پێشکەوتنخوازمان بگەیەنینە برایانی عەرەبمان و ، ئەدەبی نەتەوەکـــەمان لە لای بەشی هەرە گەورەکەی گەلی عیراقمان نامـــۆو نەناسراو نەبێ .

بۆ جێبەجێ‌کردنی ئەم مەبەستەش ، ڕێگــەی ئاشکراو دیاری‌کراو هەیە ، کە ئەویش وەرگێرانــــی دەقە ئەدەبی‌یەکانە ، یان پێشکەش‌کردن و خستنەڕووی ناوەرۆکی ئەو کتێب و نووسینانەیە کە بڵاودەکرێنەوە ئیتر لە چوارچێوەی کتێبدا بێت یان بە شێوەی وتـار لە ڕۆژنامەو گۆڤارەکاندا ، یان لە ڕێگای ڕادیـــــۆو تەلەفزیۆن و یان شانۆوە بڵاوبکرێنەوە .

بەڵام لەم دوایی‌یەدا دیاردەیەکی سەرسووڕێنـــەر بڵاوبۆتەوە ، کە بەلای منەوە دیاردەیەکی سەلبی‌یە بە رووی ڕۆشنبیریی ئەمڕۆمانەوە .

ئەم دیاردەیە چی‌یە ؟

ئەوەی بەردەوام ئاگاداری ئەو نووسینانەبێ کـە بە زمانی عەرەبی دەربارەی ئەدەب و ڕۆشنبیری کوردی بڵاودەکرێنەوە ، دەبینێ ، زۆر جار ، ئەو نووسینانە لە چوارچێوەی پێناسین و پێشکەش‌کـــــــردن دەچێتەدەرەوەو ، هەندێ لایەنی زۆر تایبەتـــی دەگرێتەوە کە تەنها پەیوەندی بە ئەدیب و خوێنـــەری کوردەوە هەیەو هیچ پێویست ناکا ، یان ، هەر لــە جێی خۆیدا نی‌یە سەری خەڵکی تری پێ قاڵ‌بکەین . بۆ نموونە :

برایەکی نووسەر دێت و بە عەرەبی ڕەخنە لـــە دەقێکی کوردی دەگرێ ، بەڵام ئەو دەقە ڕەخنە لێ‌گیراوە نەکراوەتە عەرەبی و برای خوێنەری عەرەبمان ئاگاداری ناوەرۆکی ئەو دەقە نی‌یە !! بە وەشەوە ناوەستـــین دەبینین لەو لاوە برایەکی نووسەری ترمان هەڵدەدات و هەر بە عەرەبی وەڵامێك بۆ ڕەخنەکە دەنووســـێ ، دەبێ برای خوێنەری عەرەبمان لەم ناوەڕاســـتەدا هەڵوێستی چی‌بێ ؟ .. بێگومان هەر نازانێ ئـــەم بگرەو بەردەیە لەسەر چی‌یەو ، هەر ئەو دەپرســـێ : ئایا ئەم حیساباتانە بۆچی هەر بە زمانی ئەسڵی دەقەکە یەك لایی ناکرێتەوە .

ڕاستە خوێنەرمان ، زۆربەی زۆریان ، عەرەبـی دەخوێننەوەو شارەزایی باشیان لەو زمانەدا هەیەو ، ئەوان لە بگرەو بەردەکە دەگەن ، بەڵام وابزانم هیـچ بیانوویەك نیە بۆ ئەوەی ئەو بابەتانە یەکسەر بە کوردی نەنووسرێ ، چونکە مەبەستی سەرەکی لە بڵاوکردنەوە بە زمانێکی تر ئەوەیە ، نەتەرەکەی‌تر شارەزایی جیهانـ ئەدەبی‌یەکە بێت و ئەو بۆ خۆی بە زمانەکەی خـــۆی ، دوایی ؛ بابەتەکە هەڵبسەنگێنێ .

ئەوەی کە باسم کرد ، هەروەکو لە ســـەرەوە دیاری‌کرا ، دیاردەیەکی ئەمڕۆی ژیانی ڕۆشنبیریمانەو هیچ حەفتەیەك تێناپەڕێ بابەتێك یان چەند بابەتێك لەو جۆرە بەرهەمانەمان بەرچاو نەکەوێ ، ئەوەی سەرنجیش ڕادەکێشێ ئەو نووسەرانە زۆربەیان کوردی‌یەکی باش دەزانن و ، هەندێکیان بەرهەمی کوردیشیان هـــەیە ، خۆیان بەم مەسەلەیەوە خەریك‌کـــردووە ، کـــــە دەشتوانن هەر بە کوردی بیروڕاکانیان ڕابگەیەنــــن و ڕۆژنامەو گۆڤاریشمان ئەوەندە هەیە کە جێگـــای هەموو ئەو جۆرە نووسینانەی تێدا ببێتەوە .

خۆزگا ئەو نووسەرانەمان خۆیان بە وەرگێرانــــی چیرۆك و شیعرو بابەتە ئەدەبی‌یە کوردیەکانمــــــان خەریك‌دەکرد بۆ زمانی عەرەبی‌و ، ئەمە سوودی گەلـــێ زیاتر دەبوو لە وەی کە ئێستا خۆیــــــان پێـــوە خەریك کردووەو،داوای لێبووردن لە هەموویان دەکەم‌و هیوادارم مەبەستەکەشم لەلایانەوە ڕوون بێ .

گروگاڵ

لە نێوانی سەرنج و بەرهەمێکی تر بۆ منداڵان

: ناظم دلبند

لەم ڕۆژانە بەرهەمێکی‌تـر لە دونیای منــــــداڵان چاوی‌کردەوەو خـــــۆی خستە باوەشی گەرم‌وگـــوڕو نەرم‌ونیانیان دیاری ئەم جارە کتێبێکی مام ناوەندی‌یە بـــــە ناونیشانی (گروگاڵ) لــــە نووسینی ئەدیبی لاو کاکـــە (عەباس محمـــــد حسین) بریتی‌یە لە کۆمەڵێك کورتـــە چیرۆك‌و هەر بابەتەی بــــە وێنەیەك ڕازاوەتـــەوەو (علی مەندەلاوی هونەرمەند وێنـــەی بەرگی کێشاوە ..

چیرۆکەکان زیاتر لــــە لادێوە دەست‌پێ‌دەکەن ، یانی زیاتر ژیانی منداڵانــــی لادێ پیشان دەدەن لە هەڵســــو کەوتی ڕۆژانەیان ، جا لـــەو نووسینەدا دەمەوێ ڕای خۆم لە بارەی چیرۆکــــەکانەوە دەربڕم ...

● منداڵێکی بێ‌دایــك‌و باوك

ئەم چیرۆکە باسی منداڵێك دەکات کەوا زیرەکی لــــــە ڕوخساری بەدی‌دەکـــرێ‌و هیوای دواڕۆژێکی مەزنی پێوە دیارە ، بەردەوام لە شـــتی وورد دەکۆڵێتەوە لە دایـــك‌و باوکێك زیاتر کەس شـــك نابات ئەم شتانەیان لـــێ بپرسێت ... تا دەچێتــــە قوتابخانە ، بەم نووســـــەر یەکسەر دوای ئەو هەمـــوو کۆشش‌و زیرەکی‌یەی دێ بەبێ هیوا بەجێ‌ی دێڵێ ، لــــە چیرۆکەکەدا دایك‌و باوکەکەی دەمرێن واش لە کوڕەکــــە دەکات کەو لە هیچ جێگــــای نەبێتەوە شوێنێك ......

دوو شت لێرەدا سەرنـــجمان ڕادەکێشێ ،

ئەو چڕی‌یەی کە وا لـــەم چیرۆکەدا بەدی دەکرێ منداڵ زۆر بەزەحمەت تێی دەگات ، چونکە زیاتر ڕواڵەتێکــــی ئەدەبی قووڵی داوەتـــێ ، دەتوانین بڵێین نووسەر لێرەدا هەوڵی‌داوە کە بە ئسلوبێکی ڕەمزی شتەکە دەربڕێ ،بەڵام لەڕاستیدا چیرۆکی منـــداڵان زۆر پێویستی بە سادەیــی‌و ساکاری هەیە ، چونکـــــە منداڵ نەگەیشتۆتە ئاستـــی ئەوەی کە بتوانێ لە هەمـــوو شتێك بگات ... دەبوایـــــە نووسەر پەیڕەوی سادەیـی‌و تـــــەواوی بکردایـــە وەك چیرۆکەکانی فەرەیدوون علی امین‌و عمر عبدالرحیم‌و کاکەی فەللاح .... هتد وە تاکـــو وە تاکو بشیتوانیایە وێنــــەی بـــۆ چیرۆکەکـــان بـــــە تەواوی بکێشایە .

دووەم ،... چیرۆك‌نووس ئەم چیرۆکە زوو دەبڕێنیتەوە، وەك لێی بێزار بوو بێـــت ، چونکە ئەنجامی ناداتێ ، ئـــەو هەموو کۆشش‌و زیرەکی‌یـــەی منداڵەکە بێ‌گومان ڕەنجێکـــی بە دواوەیە ، بەڵام کاکـــــی چیرۆك‌نووس زۆر بەبێ ئاوات‌و زۆر بە کەساسی لەژیـــــان، بەجێ‌ی دەهێڵێ منداڵانمـــــان زیاتر پێویستی‌یان بە بابەتـــی چارەسەرکراو هەیە ...

● منداڵێکی بە نـــــــاو گوم‌بوو ...

مەسەلەیەکی زۆر گرنگـــی لەم چیرۆکەدا دروست‌کردووە ، یان دەمێکە دروست‌بووەو چیرۆك‌نووس ویستوویەتی یان بیەوێ منداڵیش تێ‌بگەیەنـــێ منداڵێك دەگری ، کێ دەزانـــی بۆ کێ دەگری ؟ .. لە جیاتی ئەوەی ، ئەوەی بەرامبــــەری کە پیاوێکەو لە منداڵەکــــەدا زۆر بە تەمەن‌تـــــــرە ڕێ‌بکاتەوەو فێری نەکـــات کەوا تووشی گریان بـــێ ، کەچی ئەویش بەرامبـــــەری دەگری تا منداڵەکە سەری‌سوڕ دەمێنێ‌و لێی دەپرســـــێ ئەو بۆچی دەگری ؟ .. لــــە ئەنجامدا پیاوەکە دەڵێ بـــۆ تۆ دەگریم ، دەمەوێ لەگــــەڵ ژانی تۆدا بتوێمــــــەوە ... زیرەکی منداڵەکە لێـــــرەوە دەست‌پێ‌دەکات کە وا داوای لێ‌دەکات‌و دەڵێ (گریانەکەت نە وەك چارەسەری برینی مـن ناکــــــــات‌و بگـــــرە کوشندەتـــری دەکـــات ؛ چونکە نامەوێ یەکێکی تـــری وەك خۆم گرنسێوك لە ســــەر ئەم خاکە زیاتربێت ...).

لێرەدا نووسەر تووشـــی بــــووە بە تـــووشـی (ئیزدیواجیەت) ، چونکـــە ئەگە نووسەر ویستبیەتـــی بخاتە ڕوو ، لێرەدا یانی لـــەو لــــــه ســــــــەر ئەو زەمینە کەسێك نـــی‌یـــــە ؟ نجاتە ڕوو ، لێرەدا یانی لـــەو چیرۆکە هەڵەیە یان لێ‌ی‌تێك چووە ، چونکە پێش ساتێـــك منداڵەکە بۆ خۆی دەگریا ... بۆچی یەکسەر گۆڕانی بــــە سەرداهات‌و بە (حەماسـەوە) ئەو قسانەی بەرامبەر کابراکە کردو داوای لێ‌دەکرد کــــەوا نەگری‌و نابێ هیچ کەسانێکـی سەر ئەو زەمینە بیر لە گریان بکاتەوە .. ئەی ئەویشــــ لــــــــە . ســــــــەر ئەو زەمینە کەسێك نی‌یــــە ؟ بۆچی وا زوو بیری لە گریـان کردەوەو دەگری ؟ ..

● دیسان نووسەر بــــۆ ئەنجام وێڵە .... وەك ووتم لە چیرۆکەکەی تر نووســـــەر دەبوایە بیرێکی تەواوی لــــە سادەو ساکاری داڕشتنـــــی چیرۆکەکان بکردایەتەوە ...

● جوتیارە بچکۆلانەکە

چیرۆکی (جوتیــــــارە بچکۆلانەکە) هەمان سەربردەو بابەتی چیرۆکی (منداڵێکـــی بێ‌دایك‌و باوکــــە) ، (لادێ) منداڵێکی زیرەکەو هۆشمەند، بەو سەرماو سۆڵەو بەفرباریــنە لە گوندێکی کوردستانـــــەوە دەچێتە گوندێکی تر کـــــەوا زۆر دوورە لە ئاوایی‌یەکـــەی خۆیان بە نیازی خوێنـــدن‌و فێربوون لەگەڵ هاورێکانی‌و دوا ڕۆژ خوێندن تەواوبکــەن‌و بین بە مامۆستا بۆ ئــــەوەی خوشك‌و براکانیان وەك ئەوان ئازار نەچێژن‌و خۆیـــــــان دەرسیان پێ‌بڵێن‌و قوتابخانە لە گوندەکەیان بکەنەوە ، کەچی ئاماوەیەکـــی زۆر (لادێ) بەردەوام دەبێ لە خوێنـــدن، یەکسەر نووسەر دێت بـــێ هیوای دەکات ، دایك‌و باوکی دەمرێن‌و (لادێ) دەکـــات بە جوتیارو تووشــــــی بەربەرەکانی ئاغا دەبــــــی لە خوێندنەکەی بێ‌بـــەری دەبێ ...

نووســـــەر لێــــرەدا ویستوویەتی بڵێ کەوا منداڵ دەبێ هەموو ساتێك بڕبــڕەی پشتی خێزانەکەی بێـــت‌و تۆی‌ڕایەڵی فەرمانەکانــــی بێت .... من لەگەڵ ئـــەو ڕایەم ، بەڵام نووسەر لــــەو چیرۆکەش زۆر بەشێوەیەکـــی ئەدەبی چیرۆکەکـــــەی داڕشتووە ، زیرەکی (لادێ)ی دەرخستووە کە بۆتە جوتیارو لە پێناوی زامن‌کردنــــی بارچەنانێك کاردەکات بــــۆ ئەوەی خێزانەکەی پـــــێ بەڕێوەبەرێت‌و نایەڵێ چــاوی لەدەستی خەڵك‌بێـــــت ، **بەڵام بەڕای من دەبوایــــە نووسەر هەوڵی ئــــەوەی بدایایە کەوا ڕووداوەکە بـــەم شێوەیە نەبوایە ، بەڵکو دەبوایە لە ڕێگای تەواوکردنــــی بوابە ، چونکە بۆی هەیـــــە هەرچی منداڵێك ئەم کۆمەڵـە چیرۆکە بخوێنێتەوە هەســــت بە نارەحەتی‌و غوربەتێـــــك بکات ...**

● (مێروولەو منداڵێکـــــی زیتگر)

ئەوەی ڕاستی بێ ئـــــەم چیرۆکەیـــــەیان زیاتـــــر سەرکەوتووتر دەبینرێت لـــــە بابەت‌و داڕشتنەوە ..

چارکردنی منداڵێـــــك دەخاتە ڕوو کەوا دوورە لـــــە گەورەترین هۆی پێش‌کەوتنـــی ژیان کە ئەویش خوێندنـــە ، زۆر بە ساکاری‌یەوە باســـی ئەو مێروولە ئێسك‌سووکـــــە دەکات کەوا بەردەوام بە دوای دەنکە گەنمێك دەسوڕێتەوە بۆ ئەوەی بێچـــــووەکانـــــی بێ‌بژێنی‌و ، خۆشــــــی‌و کامەرانی بێچووەکانی لـــەوەوە دەست‌پێ‌دەکات کە دایکەکەیان ڕەنج بەخەسار نی‌یە ..

(نەوزاد) قوتابی‌یەکـــــی تەمبەڵە ، بەڵام کە ئەم دیمەنــە دەبینێ لە سەرەتــــــاوە بەربەرەکانی دەکات ، لـــــە دوایی‌دا هەموو راستییەکــــی بۆ ڕوون‌دەبێتەوەو ئەویشـــ ڕێگای ژیان دەگرێتە بـــــەر واتە چیتر لە خوێنـــــدن دوا ناکەوێ ...

کاکە عەباس لــــــــەم چیرۆکەیان توانیویەتی مۆرکی ئەدەبی منال دوور لــــــە هەمووڕەمزو لێ‌نــــــــە گەیشتنێکەوە بچەسپێنـــێ .

● (کانی‌یەکی سازگار)

نووسەر ئەم چیرۆکـــەی زیاتر لە تابلۆیەکی تەشکیلـــی دەچێ ، چونکە بابەتەکــــە شتێکی ڕوویداوە ، زیاتــــر لایەنێکی زیالیزمی لە ژیانـــی منداڵی کورد دەگرێتەوەو... تاسنوورێك توانیویەتی ئەمـــە دەربخات ، بەڵام لەگـــــەڵ ئەوەشدا سەرپێ‌یانە بـــــۆ داڕشتنی ناوەڕۆکی چیرۆکەکە چووە ....

وە لە چیرۆکەکانی تـری‌دا تاڕادەیەکی باش سەرکەوتووەو مەرجەکانی ئەدەبی منداڵانـــی لێ‌بەدی دەکرێ‌و مافی خـــۆی داوەتێ ، بەڵام وەك من بـــــۆ چۆنیەتی نووسینــــــــی چیرۆکەکان چووبم ، یــــان ئەخوێندمەوە هەستم بەوەکرد کە نووسەر لە چاپ‌کردنــــی ئـــەم کۆمەڵە چیرۆکـــــە پەلەی‌کردووە ، دەبوایە یەك ، دوو جار بەســــــەری‌دا بچوبایەوەو بەراووردێکــــی بکردایە ئینجا بە چاپـــــی بگایاندایە ، هەرچۆنێـــــك بێت (گروگالیش) شوێنێکی تایبەتی لە ئەدەبی ئەمــــڕۆی منداڵانی کورد گرتوە ، لـــــە نەبوونی گۆڤارو ڕۆژنامەیـــەك باشترەو ... ناوە ، نــــاوە منداڵان بە بەرهەمێکـــــی خۆماڵی شادبن و ڕەنگدانەوەی خۆیانی تێدا ببینن ...

پیرۆزبایی لە کاکە عەباس محمد حسین‌و هەموو ئـــــەو مرۆڤانەی لەپێناوی گەباندنــی ووشەیەکی بەتــــــام‌و خۆشەویستانە بە مـــــرۆڤ هەوڵ‌دەدەن ...

● ● مؤید طیب ●

ئەو چیایێ بلند ئەز بوم

هەبۆ .. نەبۆ
ل پالا گوندێ مەیێ بچوبك
چیایەکێ بلند هەبۆ
روژەکێ خەزالەك هات‌و د بەرڕا بوو
ئێدی د گەڕا ئەڤینێ دا
خەزال کەتو
چیایێ مە کویر بەرزەبو
ئێڤاریەکێ .. نێچیرڤانەك هات‌و
خەزال ژ چیایێ مە ڤەبۆ
سپێدێ گوندێ مە هشبار بۆ
ئەو چیایێ هوێ بلند
یێ بۆیە گرکەکێ بچویك
ئا .. گوندینۆ
ئەو چیایێ بلند ئەز بوم
ئەو خەزال ژی یارا من بۆ ...

Institut kurde de Paris

چمکێك لە (پاشماوە)

جەنگیکی گـــــەورەو خوێنڕشتنێکی زۆر ئەوسـا زانبوون بەســـەر بەرگریکەراندا . . . دەربەندیان گرت و ڕووەو ناوچەکـــە کشان کە لە ئەنجامـدا ١٤٠٠ کەس لە چەکـــدارە بەرگریکەران کوژران لـــە دوایيدا ئەوەی شیاوی باسـە مێژوونـاسەکان لـــەو بیروباوەڕەدان کە ئەم شوێنەی کە ئەم شەڕەقورسەی لێ کراوە دەربەندی بازیان بـووە .

هەروەها کۆنترین ناوهێنانـی ئەم دەربەندە لە مێـــژووی ئیسلامدا بریتیيە لەو نـــاو هێنانەی کە لە کتێبـــی (نزهة القلوب)ی حمـدالله المستوفی سالی ٧٣٤هـ هاتوە کە لێرەدا ئەم دەربەندە بـــە دەربەندی خەلیفە ناو دەبرێ کە ئەم ناوەش ناوێکـــی (باطنیە)یە ئەم باطینانەی کە دەستەیەك لە موسلمانان — هەروەکو ناوی خەلیفەی لای ئیسماعیلیەکان بە ئیمام دی کە ئیمامیش مانای خەلیفـــەی خوایە لەسەر ئـــەم زەمینـە هەر وەکو لە مێژوویـــی عوسمانیەکانیشدا بـــەناوی (ئیمام شاە بوغازی) بـــەوە دیی (دەربەندیئیمانشاە) چونکە سولتان سولەیمانی قانونی سال ٩٤١هـ بەناویـا تێپەڕبوە هەروەکو لە کتێبی مێژووی نادر شاە کـــە مەهدیخان بە فارسی دایناوە مێژوونووس شاە میـرزا ئەم دەربەندە بە (آقدەربەند) واتە (دەربەندی سپی) ناوی بردووە ، ئەمیش لەبـــەر سپی تا شەبەردەکانی ئـــەو ناوەی بەسەرابداوە . لـــە دوابیدا مامۆســـتا (توفیق وەهبی) وای بۆ ئەچی کـــە ناوی دەربەندیبازیان لەوەوە نەهاتوە کە گەرویەك یـــا دەربەندێکی گەردووی بـــیو بەلکو مانای دەرگایەکـــە کە پیویستی ڕوژگارپێکـــی هیناوە، ئەکرینەوەو دائەخرێ چونکە وەکو پیشانی ئەدا . . لە کۆنەوە ئەم دەربەندانـــە دەرگای هەبوە بۆ داخستیو کردنەوە .

بەدرێژایی دەوروبـــەری عوسمانیەکان ئەم ناوچەیـــە کەوتبوە بەردەم بەرداشـــی شەڕوو هەراو گیرو کێشـــە، بەتایبەتی دووبەرەکی ناکوکـــی بێوان صەفەوی یـــەکانو سولتانەکانی عوسمانی کارێکی وای گیرابوو کە ساتی بـــە ئاشتیابیو ئاسوودەبـــــی نەبەنە سەر هەمیشە شمشیری تەرو کاول کـــردن بە زوور سەربانەوە دەسووڕایەوە . بۆ وێنە لێرەدا باسیی تازەترین شەڕێك دەکەین کە لـــەم دوایی یەی دەسـەڵات داری دەولەتی عوسمانـــیدا ڕووی داوە کە بریتییە لە شـــەری نادرشاو عوسمانیەکان کـــە کە کورتەکەی بەم چەشنەیە.

هێزێکی گەورەیی عوسمانیەکان کە بە دوازدە هـــــەزار سەرباز دادەنرا بەسەرکردەی (ماشپاشا) لـــە ڕوژی ٩ی تشرینی دووەمی سالی ١٧٢٣ لەناو دەربەنـددا مۆلیـــان خواردبوو لە قەلاو قوللەکەدا بەنادابوو بەرامبەر دوژمـــن بۆ پاراستنی دەربەند ئامادەی شـەڕبوون لەم کاتـــــەدا لە ناکاو نادرشاە لە لایەکـــی نەزانراوەوە کە گوایە بە ڕێگای بچین هاسر ناو ئـــەبری هێرشتکی گەورە تەباتە سـەر ئەم ئوردوە ئەوەیی ناشـــێ پێ یان ئەکا لەشکـــرەکـــەی پەرشو بلاوو تەفرو تونا کـرد لە کوڕی شەڕا سەرکـــردەی لەشکری عوسمانـــی ئوپـــال عوسمان پاشاکە بە هەلەداوان لە (کەرکوك)ەوە هاتبوی بـــۆ یارمەتی دەری مامش پاشـــا ئەکوژرێ بەم ڕەنگە نـــادر شاە سەرکەوت. ئالبوو بەســـەر عوسمانیەکاندا . ئـــــەوەی شیاوی باسە مامۆستا توفیق وەهبی ئەم ڕیگە نهێنییە کـــە نادر شاە پیا ڕۆیشتوو واتـــە ڕێگای ببچین ماسر بـــــە دەربەندی باسەڕە دائەنـــێ .

هەروەها لە جەرخـــــی زوریابوونەوەو ڕابەرینـــی نەتەوایەتیدا لەو کاتەدا کـــە تیشکی بیروڕای شوڕشــی گەورەی فەڕەنسە ڕیشــــە داکوتاندی ووشەی برایەتی ، ئازادی یەکسانی تێکـــــرا سەراسەری ئەم جیهانـــەی گرتبوو ئاگری شەڕیکـــی نیشتمانیو ئازادی خـــوازی لەم دەربەندە هەلگیرســـا هێری میرنیشـــین بەبـــە بەسەرکردایەتی ئەوڕەحمـــان پاشـــا کە کـــەلکەلـــەی دەستەلانی نیشتمانی ، بناغە دانای قەلای ئازادی چـــوو بوو میشکیەوە ، خواســـتی گەورەی سەربەخوبیو ئازادیو پشکەوتن بوو . بۆ ئـــەم مەبەستە پیروزە کەوتـــە بەرەنگار کردنی دەسەلاتداری ددولەتی عوسمانـی ئـــەم دەولەتـــە کـــە تەنەلای ئەوا بۆ مانـــەوەی ڕژێمی دبلییەتیو کۆیلایەتـی دراکەوتن . هەردوو هێز بـــۆ مەبەستی جیاواز لـــەم مەلبەندەدا دەستەو یەخـــەی یەك هاتن ، هێـــزی ئەوڕەحمان پاشا لە پێنـاوی پاراستنی خاکو نیشتمانیدا ئاهەنگا ئاواتی هەرە گـــەورەی ئەوە بوو کە میرنیشنی بـــە بەپلەیەکی نزمەوە بۆپلەیەکـی بەرزتر لە قەوارەیەکی تەنگـە دەری تەسکـــــــەوە ببانـــە ئاسۆیەکـــــی فراوانی ڕووناك تا دەســت لە مل هێوا بکا ئاواتـــو ئامانجـــی لە ئازادیو سەربەخوبدابی بیـــری . ئەوڕەحمان پاشا لە پێنـاوی ئەم نیازە پیروزدا دەربەنـدی بەرەنگێ ئەنی بوو کە هیـچ هێزی نەتوانی خۆی لـــە قەرەبدا ، بەسەر بازو چەکو تۆپ دەرگای دەربەندی گرتبو شوورەیەکی سەختی لە دەوری هەلبەستبوو دەرگایەکـــی گەورەیی تیخستبوو کەسێ جوار ئوپی لێ دابەستبو تەنانەت دوو تۆپی لە سەرەوە دانابو تا لە دوورەوە بتوانـی لەشکری تورکی هێرش کـەر بداتە بەر تۆپو تەفـــرو تۆونایان کا . جا ئەگـــەر دەستی ناپاك نەبوایە ئـــەگەر دارپوازی لە خۆی نەبوایــە ئەگەر (محمد بەگ)ی کوڕی خالد پاشا لەگەل دوژمـــندا ڕێك نەکەتایە وەبەڕیگەیەکـــی تردا ئوردووی عوسمانــــی نەهێنایەتە سەر دەربەندەکـە هەر کوردەکان بەو ڕێگەیـان ئەزانی ، تۆپەکانی ئەوڕەحمان پاشا لە کار نە ئەکـــەوت سلیمان پاشـــای بەغـــدا سەرنەئەکەوتو نەئەگەیشتـــە سولەیمانی . ژێر کەوتنـــو داماوی تووشی میرنیشینـــی بەبە نەئەبوو . هەروەهـــا پاش شەڕیی یەکەمینی جیهانی وەبچڕاندنو هەلقەکاندنو لـــە ترێژە چوونی ڕژێمـــــی ئیمپریالیزمو سەرمایەداریو چەرسانـــدنـــەوەی لە سەرانسەری ئەم دونیایـەدا ، گەلانی ژێر دەستی چەند جار ڕژاو بە ئاگری دواکەوتـــن هەژاریو مالویرانی ئـــالای بەرزی تێکوشانی بـــەرز ئەکردەوە . داوای مافـــی پێشێل کراوو چارەنووســی دوارۆژیان ئەکرد تا بـــە ئازادیو سەربەســـتیو سەربەخوبی شادبنو ئامانجـی گەورە بپێکن . گەلی کوردیش هاوبەش خۆی لەم کاروانـــی خەباتی پیرۆزەدا نواند لـــە ژێر سەرکردەی نەبـــەزی لێهاتووی خۆیدا (شـــیخ مەحمودی) نەمر هاتە کـوڕی تێکۆشانی چەکداریەوە بـــۆ هێنانە دیی مافی ڕەوای بـۆ ئازادی ، ڕزگاری لە پێنـاوی ئەم مافە ڕەوایەدا لەشکـــری کوردی لە ١٨ی حزیرانـــی ١٩١٩ بە چەکی سادەی ئـەو کاتەوە ڕوو بەڕووی لەشکری ئینگلیز بوون کە پڕچـــەك کرابوون بە جاکترین چـــەكو جبەخانە بە هەموو چەکێکی قورس بە سەرکردەیی (جنرال فریزەو) لە دەربەندا بـــوو بەڕاستی ئەم ڕۆژە بە ڕۆژێکی مێژوویی گرنگ دائەنرێ لـــە مێژوویی گرنگ دا لەنرێ لە هەر چەندە هەدوو هێز لـــە هاوتای یەك دانەبـــــوون هەرچەندە لەشکری ئینگلیـــز زۆر بەهێزو پڕچەك بوون بـە بەراووردکردن لەگـــەل لەشکری کوردا بەلام ئـــەو ناتەوانیيە - ئیەیی کە ئـــەو ڕۆلانەی ئەم ڕۆژە نواندیـــان مێژوو هەرگیزاو هەرگیـــز بە شانازییەوە ئەیگێڕێتـــەوە . دلو میشکی لاوانی تـــازە پێگەیشتوی پێزاخاو ئەداتەوە لە گوێیاندا ئەزرنگێتەوە لەم جەنگەدا شێخ برلندار کـــراو بەدیل گیرا بە حوکم ڕاوی بۆ هیندوستان ڕەوانەکرا. لێرەدا مەبەستمان باسی هـــــۆی سەرکەوتنی ئینگلیـــــزو ژێرکەوتنی کـــورد نیـــە ، هەرچەندە وا باوە یـــــاوا ڕۆیشتوە کە گوایە ئەگـــەر ناپاکی خۆمان نەبوایەو ئەگـەر دارپوازی لە خۆی نەبوایـــە ئاکامی ئـــەم شەڕە مـــەژنە بەم ڕەنگەنە ئەشکایەوە بەسەر کورد . هـــــەرچـــەنـــد لێکدانەوەی تازە بەم گرجـــو کانیو فەرکیـــە بـــــۆ لێکۆلینەوەی ئەم چەشنـــە باسانە ناچی .

بەڕاستـــی ئەوەیـــی پێویستە بوونـــرێ لـــەم مەیدانەدا دەربەندی - بازیان بەهـــۆی ئـــەم ڕووداوەوە ئەودەندەی تر پایە بـــەرزوو پیرۆزترو ناوبانگتربو ئـــەم تەوماوە نیشتمانیيـــــە وەك خەلاتو نیشتمانەیەکی جـوان سنگی ڕوونی ئەو دەربەندەی ڕازاندەوە ئەم بالەوانیتیـــە بە وێنەی نەخشو بنگارێـــــك تاشەبەردەکانی بەنـــــدی پڕچوان بوو . . . بـــــەردە قارەمانیش وەك یەکەرێکـــی نیشتمانی لە ناو جەرگـــــەی دەربەندا چەقی بە وێنـــــەی شوێنەوارێکی مێژوویی نەمر . . بوو بە زوبانـــــی حالـــی ئەو قارەمانیەتیەی کە شیخو جەنگاوەرانی نواندیان تـــــا هەموو جاری بیدانەوە بـــە گوێی لاوانی ئازە پێ گـــە یشنو کە سەرکردەیەکـــی کورد شانبەشانـــــی دلێریەکانی بێسل کردنەوە لە مردن وەلە پێناوی بەرژەوەندی کورددا کەوتە گیان بــــازی لەگەل تۆپو فروکەو مەتـــرە لوزی گەورەترین دەولەتـــی ئیمپریالیزمی ئەوســــــا ئیمپراتوریەتی بریتانیا بـــەم جەشنە دەربەندیبازیـــان ، بەردەقارەمان هەتا هەتایە لـــە بەردەم گەلی کورد نــــاوو نیشانەیان هەر تازە ئەبێتەوەو یادو یادگاریان هەر زینـــدوو بڕشەنگدار ئەبێ .

سەرچاوەکان . .

زیاتر . . لە نامیلکەی :

سفرە من دربندی بازیـان

الی ملەی تاسکۆجە .

بغداد / ١٩٥٦ / بقلـــم

(توفیق وهبی) . .

ئەمەش مەلبەندی (پاشماوە)

ئەمەش لە کۆ بونەوەیەکدا بوو کە هەفتەی ڕابوردوو بـە سەرۆکایەتی بەڕێز مســـلم محمد غزال پارێزگـــاری قادسیە کرد .

ئەوی شایانی باسە پارێزگاکە هەموو کراوە بە دوو ناوچەی هەلبژاردنو (١٩) مەلبەندو ژمارەی ئەو هاوولاتیيانەش کە مافی دەنگ دانیان هەبـە نزیکەی ٢١٧ هـــەزارو ٧٨٠ هاوولاتیـــنو ژمارەی دانیشتوانیشی ٤٢٣ هـــەزار کەس .

ئا. د. ع

وتەی هاوکاری (پاشماوە)

وە لە مانگی ئاداردا جەژنی بەهار دەکەین ، دەشـــتو دەر سەوز دەبێت لە گـــەل ئەر سەوز بوونەدا گوڵـــی هیراو خۆشەویســـتی نەشونەما دەکاتو لقوچلی داوەربوون بە ڕێبـــازی سەرکەوتوانەمان گـــەلا دەردەکات لە سایـــەی سەرکردەی ڕێبازی گەلەکەمان سەرۆك صدام حسیندا .

بەخێر بێت ئاداری جەژنو خۆشیو دەستکەوتی گەورەو مەزن .

ملیونێك (پاشماوە)

لە هەلمەتی سەرتاپاگیـــری نیشتیمانی نەهێشتنـــــی نەخوێندەواریدا نوانەو کە لە یەکی کانوونی یەکەمـــی سالی ١٩٧٨ دەســـتی پێکردوئەو کاتە دوو ملیـــون هاوولاتی نێرومێ چوونـــە مەلبەندەکانی نەهێشتنـــی نەخوێنـــدواریو دوای ١٥ مانگ دوو قوناخی بنەرەتـــی و تەکمیلیيان بڕی بـــۆی ئەوەی قوناخی خوێندنـــی قوتابخانە میللییەکان تـــەواو بکەن . وەك زانراوە ئـــەم قوتابخانە گەلیبانە ئەکرێـن بە سێ بەشەوە .

١ - پۆلی چوارەم کـــە ماوەکەی حەوت مانگە .

٢ - قوناخی پۆلی پێنجەم کە ماوەکەی حوت مانگە .

٣ - قوناخی پۆلی شەشەم کە مادەکەی هەشت مانگـەو ئەوەی ئەم قوناخانە ببـــرێ شەهادەی پۆلی شەشـــەم وەردەگرێ .

هەروەها ئەو کەسەی لـەم قوناخانە دەردەچێ بۆی هەیە کە لە قوتابخانەی ناوەنـدیو خوێنیو لەدوایيدا قوناخـــی زانستگاش تەواوبکات .

ئا. د. ع

چۆلەکە (پاشماوە)

گاتە هەر لە دوورەوە شێوەی رادچی ئەناسنو سەرنجـــی جوولانەوەی دەستی ئەدەنو، پێش ئەوەی بـــەردی دارو لاستیکتان تێ بگرن ، خێـرا هەلئەفرنو ، خۆتان ڕزگـار ئەکەن . .

نیتر هەموو بەچکەکانیـــان ووتیان :

- دایە گیان . دلنیابـــە هەر کە لە دوورەوە مرۆڤمان بینی ، سەرنجـــی ووردی ئەدەین ، بۆ ئەوەی بزانیـــن راوچییە ، یان دۆستـــی دالندەیە . . .

باوکیشیان کە گوێی لـە قسەی ژیرانەی بەچکەکانـی بوو ، بە پێکەنینەوە هەموویانی ماچ کردو ، پێی ووتن : هەربژین منالە زیرەکەکانم .

توێشووی (پاشماوە)

شێوەکان پەیوەنـدیان بە لادێوە هەیە .

٢ - ئەم کۆمەلە چیرۆکەی کاك حسەین . . کۆمەلـــە چیرۆکێکی سەرکەوتـــوونو وەکـــو لە ســـەرەتـــای نووسینەکەمدا وتم جێگەیەکی دیاری هەیە لە کتێبخانـەی کوردیدا بەلام لەگەل ئەوەشدا **بەرای من واباشتربوو کۆمەلە چیرۆکەکە ناوونیشانێکـــــی دیکەی هەبوایە نەك (توێشووی سەفەرێکی سەخت) چونکـە ئەو کەسانەی کاك حسەین لە نزیکەوە دەناسنو ئاگـاداری ناقی کردنەوەکانین لەو قەناعەتە دان کە هێلی ناوەڕۆکـــی ئەم کۆمەلە چیرۆکە بەشێکی بچوکی پوختەو خلاصـــەو توێشووی سەفەری سەختـی ژیانی کاك حوسەینە . . بۆیـە دەبوایە ناوونیشانێکی دیکـەی هەبوایە نەك ناوونیشانــــە گشتیيە .**

بزوتنەوەی (پاشماوە)

نەتەوایەتییە کردووە کە بەڕێز سەرۆك صدام حسین بـــە بۆنە بیرەوەریی شۆرشـــی (٨)ی شوباتەوە بـــە نەتەوەی عەرەبی ڕاگەیاند .

بزووتنەوەکە لەو بەیانامەیەدا کە لە ڕادیوی - دەنگـــی میسری عەرەبـەوە شـــەوی سێ شەممەی ڕابوردوو بلاوی کردۆتەوە ئەوەی دووپـــات کردۆتەوە کە باوەڕنامەکـــە (المیثاق) بـــە وردیو واقیعیانەو ڕاست کۆمەلـێ گیروگرفتو ئەو تەنگانانـــەی دەست نیشان کردووە کـــە لە خەباتی پڕ لە ئەشکەنجەیدا بە ڕووی پاشگەزبوونـــەوەی میسر دووچاری نەتـــەوەی عەرەب هاتووە ، کە دەتوانێت هەموو بزووتنەوەیەك لە خاکی عەرەبدا ڕێنمایی بـــەو باوەڕ نامە بەکات .

بەیاننامەکە هەروەهـــا ونووبەتی هەر بەندەبـــك لـە بەندەکانی ئەو ڕاگەیانـــدە نەتەوایەتییە وەرامێکـــی ڕاستو ڕەوانی عەرەبە بـۆ ئەو تاوانانەی سادات دەیـان کات کە قایل بووە بـــەوەی سوپای بێگانە بچێتە خاکـی میسرەوە .

بەیاننامەکە هەروەهـــا دەلێت . . لایەنگیری کردنـی بە کۆمەلی عـــەرەب بـــۆ ڕاگەیاندنە نەتەوایەتیەکە وئەو ڕوو نەبینیەی دای بەســـەر هێزی شۆرشی عەرەبیـــدا دەبێتە پال پشتێکی گەورە بۆ بزووتنەوە ڕزگاریخوازەکانی عەرەب بەشێوەیەکی گشتییو وەتایبەتی بۆ بزووتنـــەوەی نیشتمانی لە میسردا .

وەلە کۆتایی بەیانامـــەکەدا ئەوەی دووپات کردۆتەوە کـە بە تەواوی لایەنی ئـــــەو بەیاننامە نەتەوایەتییە دەکاتو خۆی دەبەستێتەوە بـــــە تێکۆشانەوە لە پێنـــاوی بیروباوەڕەکانیدا لە مەیدانـی کاری فیکریو تێکۆشانـــــی جەماوەریدا لەگەل بایەخـــی گەورە بەهای بۆ سەرکردایەتی شۆڕش لە عیراقداوە بـــۆ سەرۆکی تێکۆشەر صـــدام حسین بۆ ئەو دەســـت پێشکەرییە نەتەوایەتییـــە ڕەسەنە .

بۆزانین

بۆ جەماوەری بەڕێـــز ڕادەگەیەنین کە نرخـــــی خانووبەرەو کابینەکـــانو دەوارەگەشتوگوزارییەکان لـــە بەرێوەبەرێتییەکانی هاوینـــە - هەوارەکان کە پاشکـــۆی گەمینداریەتی پارێزگـــای هەولێرو دهۆکو سلێمانییـە ئەمـــەش بەم جـــۆرەی خوارەوەبەو لـــە ڕۆژی دەستپێکردنـــی وەرزی داهاتوو ڕێکەوتی ١-٤-١٩٨٠ دەبێت .

سعاد حبیب علی
ئەمینداری گشتی

بەڕێوەبردنی شارەوانیو هاوینە هەوارەکان

١ - خانووی دوو ژووری

١ - ٥٠٠ر٥ دینار

٢ - خانووی یەك ژووری

٢ - ٠٠٠ر٤ دینار

٣ - کابینەیەکی چاك

٣ - ٠٠٠ر٢ دینار

٤ - دەوارێکـــی دوو قەرەوێلەیی

٤ - ٦٥٠ر١ دینار

تێکچونی (پاشماوە)

بەشێوەیەکی سەربـــــازی خۆئامادە دەکرێت لە ناوچـەی ژووروودا بەتایبەتی نزیـــك شارەدێی « الحث » نزیـــك تەدزای بشری .

وە لە بیروتدا دۆخـــی ئاسایش رووی لە شێوانـــە بەتایبەتی لە ناوچـــەی بازاڕە بازرگانێکان کە شەڕە توپێکی گەورەی تێدا ڕوو دابوو .

ئیدوارد (پاشماوە)

زۆر جوولانەوەی شانۆیـــیدا زال بێت) (مارسیل مارسو) لەبارەی ڕاکانی (کریج) ەوە گوتوویەتی : (گەلێ شـــتی بە سوودی بۆ هونـــەری نواندنی (بانتۆمایم) هێنایە گۆڕیو هەنگاوێکی پڕ نـرخو بێترسی ڕووەو پێشـــــەوە هاوێشت (کریج) لە سالی ١٩٠٤ بایەخـــی بەنواندی نواندنی بانتۆمایمدا ، لـــەم بارەیەوە دەلێ :

(شانۆی شیعری بۆتـــە بڕاوێکی بەسالا چووی پـــەك کەوتە بەلام شانۆی بانتۆمایم لە ژیانێکی نوێدایەو چـرۆی سەوز دەر دەکا لـــــە توانایدایە بە جوولانـــەوەوە شیعرێکی تایبەتی شانۆیـــی بووسێت) .

هەموو کاتێ ئامـۆژگاری ئەکتەرەکانی دەکردو دەیگوت: (سوود لە جوولانـــەوەی ناو ئەم سروشتە وەربگـرن زۆر بە ووردی تەماشـــای جوولانەوەی درەختو هـــەواو ئاوو فڕینی بالندەکـــــانو جوولاندنەوەی ماسییـــەکان بکەن ، بۆ ئەوەی بتوانـــن زنجیرە جوولانەوەیەکـــی شانۆیی بکەن کە مانـــــای تایبەتی خۆی ببەخشێت)

لای (کریج) ماســـكو بووکە شووشەو شانـــۆی بانتۆمایم گرینگترین پلەکانـــی ئەزموونی هونەری شانـــۆی نوێ بوون ، قوتابخاکەشـــی پێویستی بە کریکارو یاریزان بوو چونکە بناغەی گشـــت شانۆیەك لای کریج بریتییـە لە (روحی وەرزش) .

لێکچوونێکی زۆر لە نێوان یاری وەرزشو یـــــاری شانۆییدا هەیە ، پێویستە لە شانۆداو جوولانەوە جێـی ئەکەم بگرێت هەر وەك چۆن لە وەرزشدا جێی یەکەمـــی هەیە .

(کریج) دەلێ :

(پێویســـت نییـــە هونەرمەند بـــــەدوای شوێنەواری شتەکانەوە بێـت بەلکو پێویستە لەبـــەردەم شتەکانەوە هەنگاو بنێو بێتە سەر کردەی گشت شتەکان)

کۆڕێکی ئەدەبی

یەکێتی نووسەرانی کـــورد - لقی هەولێر - لە ســـەعات چواری سەر لەئێوارەی ڕۆژی پێنجشەممەی ڕێکەوتـــی ٦-٣-١٩٨٠ لەهۆلی ژووری بازرگانی هەولێر ، کۆڕێکی ئەدەبـــی ، بۆ ئەدیبی کورد مامۆســـتا محمود زامدار ساز دەکات بە ناونیشانی (فەلەستینی خـاك وشۆڕش ومرۆڤ لـەنێـــو شیعری هاوچەرخی کوردیدا) هاتنیش بۆ هەموانە .

بۆزانین

ئەمینداریتی گشتی

بەڕێوەبردنی کاروبـــاری ناوخۆیی

بەڕێوەبەرایـــەتی باری شارستانی

مێژوو ١٤-٢-٩٨٠

ژمارە / ١٢٦١

زانین ڕووناکیيە نەزانیـــن تاریکیيە

بەیانێك لە کارگێڕی کاروباری ناوخۆیی ناوچەی کوردستـان لە بەر ئەوەی بەڕێوەبەرایەتی باری شارستانیيەتی هەولێـر وە فەرمانگەی بنکەی (قەزا) ئەگوازنەوە بۆ شوێنی نوێیان (لە . بارەگای ئەمینداریەتـی گشتی کارگێڕی گواستنـــەوەو هاتوو چۆیی هەلوەشاوە) لە سەر ڕێگای کەرکوك نزیـــك سەرۆکایەتی ئەنجومەنـــی ڕاپەراندنی ناوچەی کوردستان وە بەرامبەر یاریگـــــای بەڕێوەبەرایەتی خۆجێیەتی لە ٢٢-٣-١٩٨٠ .

تکا لە هەموو هاوولاتیانی بەڕێز دەکەین تێبینی ئـــەوە بکەن لەگـــەل جێبەجـێ کردنی پێویستییەکان بەبـێ ڕاگرتنی کاروباری ڕۆژانـــەی ئاسایی لە شوێنی ئیستایـان لەبەر بەرژەوەنـدی گشتیو خزمەت گوزاری هاونیشتمانیە بەڕێزەکان .

بەڕێوەبەری باری شارستانی ناوچەی کوردستان

بۆزانین

لە پرۆژەکانی نەخشەی بەرەپێدانی نەتەوایەتی - بەرنامەی ڕەنیوهێنان - ئەمینداریەتی گشتـــی کاروخانەسازی قۆنتەراتی نهێنی ژمارە ١-١٩٨٠ بـۆ دروستکردنی بارەگای یەکێتی نیشتمانی بۆ قوتابیانـی عیراق لە دهۆك . ڕادەگەیەنین کەوا ئەم قۆنتەراتـە نهێنییەی سەرەوەمان بەم مەرجانەی خوارەوە هەیە :-

١ - دەتوانرێ کۆمەلە ئیستیمارەی مەرجەکانـی قۆنتەراتەکە لە مەلبەندی ئەم بەڕێوەبەرێتی یەیاخود لە بەڕێوەبەرێتی کاری پارێزگای دهۆك بەرامبـەر (١٥) پانزە دینار کە نادرێتەوە بە مەرجێك قۆنتەراتچـــی مەرجە گشتیو مۆسەفاتە هونەرییەکان بکڕێت کاتێك ئەوەی قۆنتەراتەکەی دەکەوێتە ئەستۆ .

٢ - دوا ماوە بۆ پێشکەشکردنی تەندەرەکان لـە پێش کاتژمێری دوانزەی نیوەڕۆ ڕۆژی چوارشەممە ڕێکەوتی ١٢-٣-١٩٨٠ دەبێتو دەدرێت بە سکرتێری لێژنەی کردنەوەی تەندەرەکان لە مەلبەندی ئـــەم ئەم ئەمینداریەتییەدا .

٣ - ئەمانەی خوارەوە دەبێ لەگەل تەندەرەکاندا هەبن : -

أ - بارمتەی سەرەتایی بە (٦٠٠٠) شەش هـەزار دینار لەمەگەلدا بێ بەشێوەی کە فالەتی بانقی یـــا چەکێکی مۆر کراو لە ڕۆژی داخستنی قۆنتەراتەکەوە بەکار دێ .

ب - پێناسی ژووری بازرگانـــی لەگـــەل بەلگەنامەیەکدا کە لە بەڕێوەبەرێتی باجی داهاتـــەوە دەرچوو بێتو بۆ ئەم سال تازە کرابێتەوە .

ج - بەرنامەی ئەو ئەمە دەچن .

د - پلەی دابەشکردنی قۆنتەراتچییەکان (پلەی هەشتەم) بۆ ئەوەی قۆنتەراتچی بە پلەیەکی بەرزتـر لە پلەی پێشوو بەشداری بکا لە قۆنتەراتەکەدا .

٤ - هەر تەندەرێك لە کاتی دیاریکراوی خـۆی پێشکەشنەکرێو هەموو مەرجەکانی تێدا نەبێ پشت گوێ دەخرێ .

٥ - ئەم بەڕێوەبەرێتی بە بەوەوە پابەندنـــییە نزمترین تەندەر لـە ڕووینرخـــەوە یان هـــەر تەندەرێکی تر قبوول بکا .

٦ - هەر ڕۆژێکی دواکەوتنی کار (٣٥) دینار سزا دەدرێ .

٧ - ماوەی بەجێهێنانی تەندەرەکە شەش مانگـی لە ڕۆژی پێشکەشکردنی تەندەرەکان .

٨ - پێویستە قۆنتەراتچییەکان نەخشەکان لەگەل تەندەرەکانیاندا بهێننەوە ، نەخشەکانیش تەنیـــا دەدرێتەوە ئەو قۆنتەراتەی قۆنتەراتـــەکەی بـــۆ دەردەچێ .

٩ - پێویستە قۆنتەراتچی پولێکی (٢٥٠) فلسـی بە تەندەرەکەوە بلکێنێ .

١٠ - تەندەرەکان ئەگەر لە ناو زەرفێکی داخراودا نەبن پشتگوێ دەخرێن .

١١ - لە بەجێهێنانی قۆنتەراتەکەدا پشت بە مەرجە گشتی قۆنتەراتی کاروباری ئەندازیاری مەدەنی بـــە هەردوو بەشی یەکەمو دووەمەوە دەبەسترێ .

١٢ - هەر سل کردنەوەیەك ئەگـــەر لە لایەن قۆنتەراتچییەکەوە لە نێو تەندەرەکەدا بنووسرێـــت پشتگوێ دەخرێ .

١٣ - پێویستە قۆنتەراتچی کاتێك ئـــەوەی قۆنتەراتەکەی دەکەوێتە ئەستۆ ئەندازیارێکـــی سەرپەرشتی کەر دابنێو هەموو ڕۆژێکیش سەر لـە ئیشکەکەبدا .

١٤ - پێویستە قۆنتەراتچی کاتێك قۆنتەراتەکەی بۆ دەردەچێ عەمبارێك یاخود چەند عەمبارێـــك بۆ پاراستنی چیمەنتـــۆ ئامادە بکا .

ع/ ئەمینداری گشتی کاروخانە سازی

کورتە هەواڵ

● دهۆك :

ڕۆژی ١-٣-١٩٨٠ لـــە پارێزگای دهۆك نزیکەی ٢٦ هەزارو ٦٧٢ کەس بۆ خوێندن ڕوویان کردۆتە قوتابخانـــە میللییەکان . ئەوانەش کـــە ئاتێستا قوناخی تەکمیلییان تەواو کـــردوە نزیکـــەی ١٤ هەزارو ٢٨ کـــەس بـــە نێرومێوە . ئەوی شایانـــی باســـە ژمـــارەی نەخوێندەوارەکانی پارێزگاکـە ٦٣ هەزارو ٦٣٦ کەس بوو .

● هەولێر : -

بەشی ڕۆشنبیر کـــردنو ئاراستەکردنی جوتیاران لـــە پارێزگەی هەولێر ، هەفتـەی ڕابوردوو ٢٢ کـــۆڕی بـــۆ هوشیار کردنی جوتیـــاران سازکردوەو ئەم کۆڕانەش لە چەند ناوچەیەکی پارێزگاکـەدا بوون .

لەم کۆڕانەدا چەسپاندنـی بنەمای هەلمەتی سەرتاپاگیری نیشتیمانی نەهێشتنـــــــی نەخوێندەواریو قوتابخانـە میللییەکان باسکراون لەگـەل بایەخـــی پەیڕەوکردنـــی شێوازی نوێی کشتوکالـی بۆ پترکردنی بەرهەم ودەوری ئافرەت لە دامەزراندنی لادێی بەرسەندودا خراونەتـــە بەرچاو .

Institut Kurde de Paris

گەلێك جار بەسەرهاتی ئافرەتی کوردمان بەر گوێ کەوتوە کە ئەوانەی دەیگێڕنەوە سیفەتی شانازی پێوەکردنی دەخەنە پاڵ .. !بۆ نموونە دەڵێن جارێك ئافرەتێکی دووگیان لە کاتی کۆچ‌وباری خێڵەکەیدا لە ڕێگا ناچار بووە بە تەنها لابدات بۆ ئەوەی منالی ببێت‌و پاشان کەوتوەتەوە ڕێ‌و گەیشتوەتەوە بە خێڵەکەی ... ئەمەش لە راستیدا ڕوویداوەو پەیوەندیی بە کات‌و سەردەمی خۆیەوە هەیە ..

ژیان و مرۆڤ

لە پێناوی مەڵبەندیکی خوێندەواریدا

فریا عبدالله

ئەمڕۆش کە ژیان بە بارێکی راستتردا کەوتووەو مەیدانەکانی تێکۆشانی فراوان تر بووەشتێکی دوور نیە کە هەمان ڕووداو لە ژیانی ئەمڕۆی ئافرەتاندا لە هەلوێستێکی‌تردا دووبارە ببێتەوە !!

لە راستیدا ئەمەش لە مەڵبەندی تریفەی ژنان لە بارێزگای سلێمانی‌دا لە لای خوشکی خوێندن‌خوازمان فاطمە صالح احمد ڕوویدا کە پێویست بوو پێش منداڵبوونی بە ماوەیەکی

دیاری‌کراو بە چەند رۆژێك بچێتە مالەوە بەلام ئەم بەردەوام پێی لە مەلبەندەکەی نەبڕیوە هەتا لە ناو پۆلی مەلبەندەکەدا منالەکەی بووە بەلام پاش ماوەیەکی کەم گیانی بە خاك سپارد ...

ئەم ڕووداوە دلگیرەش نەیتوانیوە خوشکە فاطمە لە مەلبەندەکەی بپچڕێت بەلکو پاش (١٠) دە رۆژ دەستی کردوەتەوە بە خوێندن‌و هاتوچۆی مەلبەندەکەی ...

لەم روەوە خوشکە فاطمە وتویەتی هەتا ئەو دەمەی بوورامەوە حەزم کرد واز لە مەلبەندەکەم نەهێنم‌و بخوێنم چونکە زۆر سوودم لە خوێندن وەرگرتووەو بڕیارم داوە هەتا بە تەواوەتی فێری نووسین‌و خوێندنەوە نەبم واز نەهێنم ...

سەبارەت بەرێز لێنان‌و بە سەرکردنەوەی ئەم ئافرەتە وەنەبێت لیپرسراوان فەرامۆشیان کردبێت بەلکو بە ئامادەبونی دوو ئەندامی لیژنەی راگەیاندنی ناوچەی ئۆتۆنۆمی خەلاتیان بەم خوێندن‌خوازە بەخشی . .

لە راستیدا چ بە تەنگەوە هاتنی خوشکی خوێندن خواز چ بە فیرۆنەدانی ئەرکی ئەم خوشکە لەلایەن لێپرسراوانەوە شایانی سوپاس‌و بە سەرکردنەوەن .

پ . هاوکاری لە سلێمانی

قوتابخانە میللیەکان هەنگاوێکی شۆڕشگێڕانەیە بۆ دروست بوونی کۆمەڵێکی یەکگرتوو

تروسکە

سپێدە ، شادمانی هەلدەمژی
...
بیرم لەوە دەکردەوە ، بە چیادا هەلژنێم‌و ...
ئاوی روونی دەریاچەکان بخۆمەوەو
بەرەو ئاسمانی بێ کۆتایی تەوژم‌بەرم
بەلام ، ژیان ...
کۆسپی خستە ڕێگای هەمووی .

شاعیر پورتوگالی « میکیل تورنا »
عبدالله عباس کردوویەتی بەکوردی

لەبارەی نووسینێك

مصطفی صالح کریم

داخم ناچێ ، هەندێ کەس‌ڕاراهاتوون،چاویان لە ئاستی راستی بنووقێنن ، گوێ لەوشەی چاك نەگرن ، هەمو شتە باشەکانی مرۆڤێ کە مەبەستیان بێ بخەنە ئەو لاوە ، بەلام هەلەیەکی بچووکێ لێ بکەن بە پەلە ، لە کتێبێکدا خوێندمەوە «جارێکیان خەلکی شاری پالتیمور لە ئەمەریکا کەوتنە پلارگرتن لە (مەرسەد)ی شارەکەیان ، گوایا هەلەی زۆرەو، راستی لە لا نەماوە، کە وتی: سبەی دنیا خۆش دەبێ ئەوا بەفرە یان باران ، کە وتی : سبەینێ زریانە ئەوا بێ گومان هەتاوە ، بەڕێوەبەری (مەرسەد)ەکە بە ناچاری لە رۆژنامەکاندا بلاوی کردەوە وتی : « هەر کەسێ گلەیی لە راپۆرتەکانمان هەیە بۆ هەر هەلەیەکمان دوو دۆلاری دەدەنێ ، بەو مەرجەبی بەرامبەر بە راستی‌یەکیش ئەو دۆلارێك بدات » خەلکی ئەمەریکاش لە خوایان دەوێ بەشداری گرەوی وا بکەن بۆیە بەهەزاران کەس خۆیان ناونووس کردو دلنیاش بوون بەڕای خۆیان کە (مەرسەد) ەکە افلاس پێ دەکەن .

بەلام لە کۆتایی سالدا دەرکەوت (مەرەسەد) ەکە (١٠٠) هەزار دۆلاری لە خەلکەکە بردۆتەوە ، ئەمە لە چیەوە بوو ؟

لەوەوە بوو خەلکەکە تەنیا هەلەکانیان دەست‌نیشان کردبوو راستەکانیان فەرامۆش کردبوو ، وەکو دەریش کەوت راستەکان گەلێ لە هەلەکان زیاتربوون »

خۆزگە روناکبیرانی ئێمەش بە تایبەتی رەخنەگرەکانمان کە دەکەونە سەر ژمێری هەلەو چەوتی بەرهەمی ئەم‌و ئەو لە پێشدا لە خۆیانەوە دەستیان پێ‌بکردایە ، ئەوەی لە خەلکی داوا دەکەن خۆیان بیان‌کردایە ، لە دوایشدا چاویان لە ئاستی دەیان ئەستێرەی درەوشەدار نەنوقاندایەو نەیان کردایە بە قوربانی چەند هەلەیەك !!

چونکە دەبێ ئەوە بزانن لە پال هەر هەلەیەکدا دەیان راستی وەك رۆ ژدیارن‌و تیشك پەخش دەکەن بەم لاو لادا .

چاپکراوی نوێ

بەیان

ژمارەی ٥٩ی گۆڤاری « بەیان » کە گۆڤارێکی ئەدەبی‌یەو دەزگای رۆشنبیری‌و بلاوکردنەوەی کوردی دەری دەکا ، لەم دواییەدا بلاوبوەوە ، لەم ژمارەیەدا ، کە بەشێوەیەکی هونەری نوێ دەرهێزاوەو بە نەخشەی بەرگێکی رۆژنامە نووسی نوێوە ، چەندان داس‌و بابەتی بەکەلکی ئەدەبی لە رەخنەو شیعرو چیرۆك‌و کەلەپوورو فولکلور ژمارە ٥٩ی گۆڤاری (بەیان) هەنگاوێکە بەرەو پێشکەوتنی زیاتری ئەم گۆڤارە .

شیخ رەزای تالەبانی

لە نووسینی دوکتۆر عزالدین مصطفی رسول ، لێکولینەوەیەکی فراوان دەربارەی شاعیری گەورە (شیخ رەزای تالەبانی) لە کتێبێکی ١٤٤ لاپەڕەیی قەوارە گەورەدا دەرچوە ، هەروەك لەسەر کتێبەکە نووسراوە بەشی یەکەمی ئەم لێکولینەوەیە لە « گۆڤاری کۆلێجی ئەدەبیات »دا بلاوکراوەتەوە ، بێجگە لەو بەشە دوو پاشکۆی تری خراوەتە سەر یەکەمیان بە ناوی (شیخ رەزا دوور لە شەڕە جوێن)و دووەمیان دەربارەی چەند باس‌و چاپکراوێکی تر کە لە شاعیری ناوبراو دواون‌و لەگەل چەند شیعرێکی بلاونەکراوە .

هونراوەی ئافرەتی کورد

دیسان لە نووسینی د. کوردستانی گیو موکریانی لەم دواییەدا لێکولینەوەیەك بە ناونیشانی (هونراوەی ئافرەتی کورد) لە کتێبێکی ١٧٨ لاپەڕەیی قەوارە گەورەدا دەرچوە ، کە تیایدا د. کوردستان لە هونراوەی چەند ئافرەتێکی کورد کۆلیوەتەوەو لە پێشەکیەکەیدا روون کردنەوەی دەربارەی ئەم هەنگاوەی بلاوکراوەتەوە .

وشەی جوان گولە گول

لە بەرهەمەکانی شاعیری ناسراو لەتیف هەلمەت دیوانێکی شیعری بەناوی « وشەی جوان گولە گول » لەم دواییەدا دەرچوە کە لە ٢٢٥ لاپەڕەی قەوارە گەورەدایەو بریتی‌یە لە کومەلە شیعرێکی ئەم سالانەی دوایی شاعیر . ئەوەی شایانی باسە هەلمەت تا ئێستا حەوت بەرهەمی تری چاپکراوی شیعری‌و چیرۆکی مندالانی بلاو کراوەتەوەو یەکەم دیوانی (خواو شارە بچکولەکەمان) بو .

« پەیڤ »

ژمارا ئێکێ ژپەرتوکا ئێکەتیا نڤیسەڤانێت کورد - تایێ دهوکێ ئەڤ پەرتوکە ژماریکاریا چەند نڤیسەرێن دەڤەرا دهوکێ‌و دبابەت شعرو چیرۆك‌و ڤەکولین‌و فولکلور هاتە بەرهەڤکرن . ژ ئەدیبێن پشکدار .

طە مظهر مائی مصدق توفی ، احمد قەرەنی ، خالد حسێن ، خلیل دهوکی ، مۆید طیب ، ڤەهێل ئامێدی، روبار عبدالرحمن مائی ، رمضان دروێش ، ابراهیم سلمان انور محمد طاهر ، احمد عبدالله مصطفی .

مە هیڤی‌یە ئەڤ ژمارە دەسپێکرنەکا نوی بیت ژبو پێشخستنا ئەدەبێ کوردی و خامەیێت نوی بەرهەمێت خۆ ژێرا تەرخانکەن .

لە دەرەوەی سنوور

نرخی مرۆڤ لە سایەی رژێمی سەرمایەداریدا

پاکیزە عبدالجبار زەنگنە

مرۆڤ لە ژێر سایەی‌رژێمی ئیمپریالی‌ی رەگەز پەرستی‌دا هیچ نرخێکی بۆنەماوەتەوە . . ئەم کچۆلە بچووکە پۆلیس لە ویلایەتی « ئەلینۆی » ی ئەمەریکادادۆزی‌یانەوە لە یەکێك لە کۆگا بازرگانیەکانی ویلایەتەکەداخرابووە نێو کارتۆنێکی پێنلاوەوە .

کچۆلەکە بە دەگمەن‌دەتوانی بجوولێتەوە دوای ئەوەی ئافرەتێك لە ناو کۆگابازرگانیەکەدا لە نزیك کارتۆنەکەوە تێدەپەرێت گوێ‌ی لە دەنگێك دەبێت لێ‌ی بەرزدەبێتەوە .. بویەخێرا بانگی پۆلیس دەکات ، ئەنجا دەیگوێزنەوە بۆ یەکێك‌لە نەخۆشخانەکان ، پۆلیس نەیتوانی باوکی‌و دایکی ئەم کچۆلە بناسێت بەلام ناوی ئەو کۆگابەیان لێنا ، ئێستاش پۆلیس لە هەولدانێکی فراواندایە بۆئەوەی دایکی ئەم کچۆلە بناسێت کێ زاتی ئەوەی کرد کچۆلەکەی بخاتە نێو ئەم جەشنە کارتۆنەوەو لەوێ بەجێ‌ی بهێلێت .

لێرەوا کچۆلەکە دەردەکەوێت لەیەکەمین رێنەی لە نەخۆشخانەداوتامەی (١٢) رۆژە .

بالە نزمە وردەکان

کمال مەمەند

موخابن - ئازیزم - لەبەهێنی وشە تێ‌ناگەی .
موخابن - ئازیزم - تۆناتوانی برینەکان بخوێنیەوە ،
پشکۆی پیتەکان لێوت داخ‌ناکەن .
کە تاریك داهات ، گلۆپی‌چاوەکانت دەکوژێنەوە .
کە خۆر هەلهات ، شەولە دیدەکانتا کۆچ‌دەکا !!
×
موخابن - ئازیزم - تۆناتوانی لە شینا شیرینی ببەشیەوە . . لە شایی‌دا بگری .
تۆ ناتوانی لە چەپەوە بۆراست بنووسی .
بە چاو نەبێ ، تۆ ناتوانی‌ژاڵە تام کەی .
×
تۆ داستانی شیرین‌و فەرهاد دەزانی .
بەلام بێستووی عیشق - لە بیر خۆت دەبەیتەوە .
تۆ بۆ ئاسمانی بەرزدەڕوانی
بەلام ژێرپێ بۆشی خۆت‌نادۆزیەوە
×
ئەمنسووس، ئازیزم - هەرگۆرانی‌یەکی بۆ تۆی دەلێم
بێ ئاواز دەمێنێتەوە .
هەر دەنگێك دەرگایەك‌بەرەو دلت دەکاتەوە .
هەر رستەیەك رێگایەك‌بەرەو رۆحت دەنەخشێنێ .
بەلام تۆ هێشتا دنیای دلی‌خۆت نەدۆزیوەتەوەو ، بە وارۆانگەی رۆحت ئاشنانەبویت .
تۆ لە نێو هەوالەخوێناوی‌یەکانی جیهاندا بۆ دودواکەتەلۆگی مودێل دەگەرێی.
× ×
هێشتا دەفتەری دلمت‌چونکە دەزانم کاتێ دیدبوارەکان گەمارۆت دەدەن .
لە تەنیایندا پێویستیت بەگۆرانی‌یەك دەبێ ، دەرگات بێ لێ بکاتەوە .

جیهانی منالان

- چیرۆك بۆ منالان -

چۆلەکەی هوشیار

محمد حەمە باقی

سێ بەچکە چۆلەکەی بچروك ، تازە خەریك بوون فێری فرین ئەبوون ، نەیان نەتوانی زۆر بفرن ... دایك‌و باوکیشیان لەگەلیان بوون ، فێری فرینیان ئەکردن ، لە بەر چاوی بەچکەکانیان ووردە ووردە ئەفرین‌و ئەنیشتنەوە .. دوای ئەوەی تاوێك نرین ، گەڕانەوە بۆ هێلانەکەیان ، کە ماندوویان حەسایەوە دایکیان پێی ووتن:

- رۆلە شیرینەکانم ، لەمەو دوا ئێوە فێری فرین ئەبن، لە هێلانەکەتان دوور ئەکەونەوە ، ئەچن بۆ ناو باغ‌و دارستان کێلگەو ، نزیك جۆگەلەو رووبار ، ئەبێ زۆر ئاگاتان لە خۆتان بێ ، خۆتان لە گیان‌لەبەری دڕندەو هار بپارێزن ...

جۆرە گیان‌لەبەرێك هەیە پێ‌ی ئەووترێ : مرۆڤ ، ئەم مرۆڤانە، هەندێکیان بالندەیان خۆش‌ئەوێ‌و ، هەندێکی تریشیان رقیان لە بالندەیەو، رای‌ئەکەن .... بۆ راوی راوی چۆلەکە ، دارولاستیك لەگەل خۆیان هەلئەگرن ، بەردی بچووك ئەخەنە دارو لاستیکەکانیانەوەو بۆ چۆلەکەی ئەهاوێژن .. لەبەر ئەوە لە کاتێکا لە سەر لقی‌و پۆپی درەختێك ئەنیشنەوە یان لە سەر زەوی خەریك ئەبن سەوزەگیاو گەنم‌و جۆو دانەوێلە ، ئەخۆن ، ئەبێ چاوتان بە چوار دەوری خۆتانا بگێرن .. هەر کاتێ ئەو ئەو راوچیانەتان بینی ، خێرا هەلفرن .

یەکێك لە بەچکە چۆلەکەکان بە دایکی ووت :

- دایە گیان . ئێمە چۆن بزانین راوچیبە ؟ !.

دایکیشی پێ‌ی ووت :

- رۆلە گیان . کە چاوت لێ بوو دانەوییەوە بۆ سەر زەوی ، ئەوەی بزانە بەرد بۆ دارو لاستیکەکەی هەلئەگرێ .. ئیتر بزانە ئەوە راوچیە ..

یەکێکی تر لە بەچکە چۆلەکەکان بەدایکی‌ووت :

- ئەی باشە دایە گیان .

ئەگەر ئەو راوچییە بەردی لەگیرفانیا دانابوو ، دانە نەوی‌یەوە بۆ سەر زەوی ، چی بکەین .. ؟!

دایکیشی لە خۆشی زیرەکی بەچکەکەی پێکەنی‌و ، پێ‌ی ووت :

- ئافەرین . کۆرپەکەی تێگەیشتووم ، ئەگەر ئێوە هەمووتان ئاوا زیرەك بن، ئەو

بڕوانە ل : ٧

بۆ زاخاوی مێشك

منداڵە ئازیزەکان

وشەی گرەوی ئەمجارە لەحەوت پیت پێك هاتووە کە ناوی کەسێکی خۆشەویستی‌ئێوەی ئازیزەو ئەویش دلسۆزو رابەری باشەرۆژی ئێوەیە ، ئەگەر ئەم ناوە پیتەکانی وشەی تری‌لێ دروستبکەین ئەم وشانەمان لا دروست دەبن : ١ + ٢ + ٦ = بە کەسێکی دڵ‌تەنگ دەوترێ
٥ + ٧ + ٦ بەفیرۆدانی‌زبان لە پاشە رۆژمان دەدا.
٦ + ٤ = بۆ کەسێکی‌بەرامبەر بەکاردێ .
٢ + ٧ + ٣ = لە کاتی‌خواردنا هەستی پێ دەکەین
ئەگەر زانیت بۆ گوشەی‌جیهانی مندالان بنووسە

قوتابی

فوزیە فرج

شیعری منالان

قوتابی لادی‌و شارین
پرشنگی شەوی تارین
ئاسۆی شادی ژیانین
ناوی سستی نازانین
یارمەتدەری جوتیارین
مایەی کۆشش‌و کارین
مایەی کۆشش‌و کارین
هێزی پێشکەوتنخوازین
توێشوی رێ‌ی سەرفرازین
فال بووی کوورەی شۆڕشین
خاوەن پێنوسی گەشین
پێشەوای خوێندن ئێمەین
ماوەی نەزانین نادەین
خوێندەواری نەبێت گەل
نابینێ خۆشی دەم کەل

ئازاد یحیی

ڤیان یحیی

سامان‌محمد

ئاسۆ اسماعیل

شەرمین‌عثمان

سامان صابر

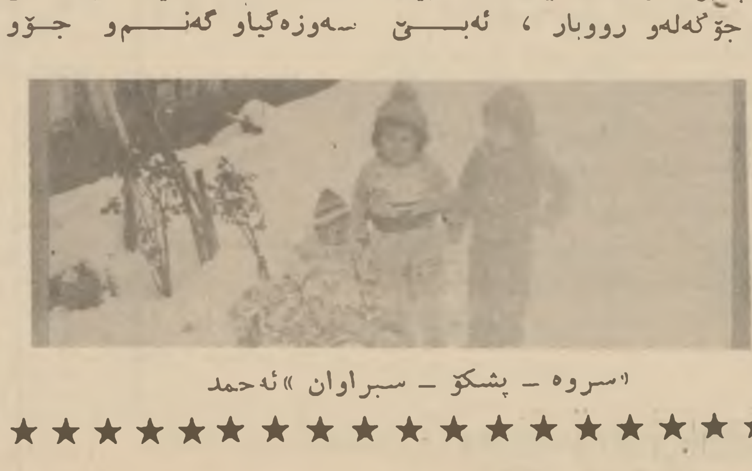
«سروە - پشکۆ - سیراوان » ئەحمد